

Evaluerings- rapport

*Evaluering af Forebyggelse af
voldsomme situationer og magt-
anvendelser for anbragte børn
og unge*

Maj 2025

Publikationen er udgivet af

Social- og Boligstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf: 72 42 37 00

E-mail: info@sbst.dk

www.sbst.dk

Indhold udarbejdet af Social- og Boligstyrelsen

Udgivet maj 2025

Download eller se rapporten på

www.sbst.dk.

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse
af kilde.

digital isbn: 978-87-85236-19-7

Indhold

Forord	2
1 Sammenfatning	3
1.1 Initiativet og evalueringens baggrund og formål	3
1.2 Evalueringens hovedfund	4
1.3 Særlige fokuspunkter	8
1.4 Læsevejledning	9
2 Indledning	10
2.1 Initiativets formål er at udvikle en indsatsmodel til at nedbringe voldsomme situationer og magtanvendelser	10
2.2 Forebyggelse, håndtering og opfølgning er indsatsmodellens omdrejningspunkt	10
2.3 Nationale tiltag kan have haft betydning for den pædagogiske praksis i initiativperioden	12
2.4 Evalueringen tilvejebringer erfaringer fra arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser	13
3 Målgruppens karakteristika	15
3.1 Kendetegn for målgruppen af børn og unge	15
3.2 Kendetegn for personalet	22
4 Udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser	27
4.1 Voldsomme situationer og magtanvendelser har stor betydning for børnene og de unges hverdag og trivsel	28
4.2 Der har været en udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser	29
5 Erfaringer med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser	33
5.1 Erfaringer med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser	33
5.2 Erfaringer med at håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser	38
5.3 Erfaringer med opfølgning på voldsomme situationer og magtanvendelser	41
6 Drivkræfter for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser	45
6.1 Psykologisk tryghed er en drivkraft for at lære af og forebygge konfliktfyldte situationer	45
6.2 Trygge relationer mellem personale, børn og unge er en drivkraft for at forebygge voldsomme situationer	46
6.3 Fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag er en drivkraft for at arbejde ensartet	49
7 Særlige fokuspunkter	51
8 Metodebilag	52
Litteraturliste	69

Forord

Forebyggelse af voldsomme situationer og magtanvendelser på børne- og ungehjem er afgørende for at sikre en tryk og udviklende hverdag for børn og unge, der er anbragt. Ved at skabe et miljø, hvor børn og unge føler sig respekterede og trygge, og ved at fremme deres trivsel og udvikling, kan vi minimere brugen af magt. Det er vigtigt at uddanne og støtte personalet i at håndtere konflikter og udfordrende situationer på en måde, der forebygger voldsomme situationer og magtanvendelser. Dette kan opnås gennem systematiske pædagogiske metoder og konflikt-nedtrappende teknikker, som hjælper med at skabe en positiv og støttende atmosfære. Ved at fokusere på en reflektiv faglig praksis kan vi reducere antallet af voldsomme episoder og sikre, at anbragte børn og unge får de bedste muligheder for en stabil og positiv opvækst.

Denne evaluering af, hvad der kan forebygge og nedbringe antallet af voldsomme situationer og magtanvendelser, er baseret på erfaringer fra syv børne- og ungehjem: Fonden Kanonen, Fonden Bakkegården, Posekær, Struer Skolehjem, Hvidborg, Nordstjernen og Ølandhus. Jeg vil gerne takke alle medarbejdere og ledere, der har deltaget i initiativet, for et godt samarbejde, hvor de har bidraget til at tilvejebringe læring og viden om, hvordan børne- og ungehjem kan arbejde med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser i den socialpædagogiske praksis. Jeg vil også gerne takke de børn og unge, som modigt har stillet sig til rådighed og delt erfaringer med os. Endelig vil jeg gerne takke De Anbragtes Vilkår (DAV), Landsorganisationen for sociale tilbud (LOS), Foreningen af Døgn- og Dagtilbud for udsatte børn og unge (FADD), Selveje Danmark, Sopra Konsulenterne og Institut for Sikkerhed (SIKK) for deres deltagelse i initiativet og bidrag til udvikling af indsatsen.

Initiativet er finansieret af Udviklings- og Investeringsprogrammerne på det sociale område. Social- og Boligstyrelsen har været ansvarlig for implementeringsstøtte til de deltagende børne- og ungehjem samt for at evaluere indsatsen.

God læselyst!

Ellen Klarskov Lauritzen
Direktør
Social- og Boligstyrelsen

1 Sammenfatning

1.1 Initiativet og evalueringens baggrund og formål

Social- og Boligstyrelsen har i perioden 2021-2024 i samarbejde med otte børne- og ungehjem gennemført initiativet "Forebyggelse af magtanvendelse og voldsomme episoder blandt anbragte børn og unge". Formålet med initiativet har været at udvikle en indsats, der sikrer en tryk hverdag for børnene og de unge ved at støtte personalet i deres arbejde med at forebygge, håndtere og følge op på tilspidsede og voldsomme situationer og magtanvendelser. Evalueringen bygger på erfaringer fra syv af børne- og ungehjemmene og belyser deres erfaringer og oplevede udbytte i arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser.

Forebyggelse, håndtering og opfølgning er kernen i den udviklede indsatsmodel

I initiativet er der udviklet en indsatsmodel, som beskriver, hvordan børne- og ungehjem kan arbejde med at forebygge voldsomme episoder og magtanvendelse. Indsatsmodellen tydeliggør, at den væsentligste forebyggelse af voldsomme situationer og magtanvendelser sker i børnene og de unges hverdagsliv. Modellen har fokus på arbejdet med forebyggelse og håndtering samt arbejdet med løbende at uddrage læring af praksis for at blive endnu bedre til at forebygge og håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser.

Initiativets endelige udgave indsatsmodellen er illustreret i Figur 1.1.

Figur 1.1
Den samlede indsatsmodel

I indsatsmodellen udgør et særligt børnesyn og en række eksplicite organisatoriske forudsætninger fundamentet for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Modellen indeholder derudover seks såkaldte 'kerneelementer'. Et kerneelement er defineret som en faglig praksis, der er nødvendig for, at indsatsen kan fungere.

Samlet set skal indsatsmodellen bidrage til en tryk hverdag for børn og unge, som er anbragt, ved at støtte personalet i deres arbejde med at forebygge og håndtere tilspidsede og voldsomme situationer og magtanvendelser. Modellen henvender sig til ledere og medarbejdere på børne- og ungehjem med ansvar for den daglige omsorg og børnene og de unges trivsel og udvikling. Den samlede indsatsmodel kan tilgås her: <https://www.sbst.dk/udgivelser/2025/model-for-forebyggelse-og-haandtering-af-voldsomme-situationer-og-magtanvendelse-paa-boerne-og-ungehjem>.

Evalueringen tilvejebringer viden fra arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Evalueringens formål er at belyse børne- og ungehjemmenes erfaringer og udbytte fra arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. De syv børne- og ungehjem har i initiativperioden arbejdet meget forskelligt med indsatsmodellen. Vi kan derfor ikke evaluere kvaliteten af selve indsatsmodellen, herunder om modellen har vist sig at kunne implementeres i forskellige børne- og ungehjem, og om den virker som forventet. I stedet fokuserer vi i evalueringen på børne- og ungehjemmenes erfaringer med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. I evalueringen tydeliggør vi, når analyserne bygger på indsatsmodellens faglige antagelser og indhold.

I evalueringen tilvejebringer vi viden om eksempler på redskaber og metoder fra børne- og ungehjemmenes arbejde med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Erfaringerne fra initiativet kan inspirere andre børne- og ungehjem til at tilrettelægge en praksis, der forebygger voldsomme situationer og magtanvendelser. For at styrke anvendeligheden af evalueringens fund for andre børne- og ungehjem har vi derfor med afsæt i erfaringerne fra initiativet identificeret og formuleret særlige fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

Evalueringens fund er relevante for børne- og ungehjem, som har karakter af at være åbne døgninstitutioner og opholdssteder. Sikrede og delvist lukkede institutioner er ikke indgået i initiativet, men nogle af evalueringens fund har mere generel karakter og vil forventeligt også være relevante for disse institutionstyper.

Evalueringen henvender sig til beslutningstagere og udviklingskonsulenter

Vi formidler evalueringens fund, så beslutningstagere og udviklingskonsulenter kan vurdere, hvordan andre børne- og ungehjem kan arbejde systematisk med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. Beslutningstagere og udviklingskonsulenter, som beskæftiger sig med anbringelsesområdet for børn og unge, er således den primære målgruppe for evalueringen.

1.2 Evalueringens hovedfund

I dette afsnit opsummerer vi evalueringens væsentligste fund.

Børne- og ungegruppens karakteristika

De deltagende børn og unge ligner andre børn og unge, der er anbragt, men har lavere trivsel
 Evalueringen viser, at børnene og de unge, som har været en del af initiativet, ligner andre børn og unge, der er anbragt, med hensyn til køn, alder, funktionsnedsættelse og anbringelseshistorik. Vi vurderer samlet set, at evalueringen er relevant for andre børne- og ungehjem, fordi de tværgående erfaringer fra børne- og ungehjemmenes arbejde er baseret på en heterogen målgruppe af børn og unge, som ligner andre børn og unge, der er anbragt. Den forskellighed, der er repræsenteret blandt initiativets anbragte børn og unge, øger generaliserbarheden af evalueringens fund. De deltagende børn og unge har imidlertid samlet set lavere trivsel end andre børn og unge, der er anbragt. Erfaringerne baserer sig således på en målgruppe af børn og unge, der har lavere trivsel end andre børn og unge, der er anbragt.

Udviklingen i voldsomme situationer og magtanvendelser

Der har været en stigning i antal indberettede magtanvendelser, men personale og ledelse oplever et kulturskifte med større fokus på forebyggelse

I initiativperioden har der været en stigning i antallet af indberettede magtanvendelser. Indberettede magtanvendelser er forbundet med usikkerhed, dvs. den observerede stigning i indberettede magtanvendelser er ikke nødvendigvis udtryk for en tilsvarende stigning i reelt foretagne magtanvendelser. En stigning i indberetninger kan eksempelvis skyldes en mere reflekteret praksis vedrørende magtanvendelser blandt personalet.

Personale og ledelse oplever generelt, at der ved initiativets afslutning er færre voldsomme situationer og magtanvendelser end tidligere. På tværs af børne- og ungehjem taler personale og ledelse om et kulturskifte i den pædagogiske praksis med større fokus på at uddrage læring fra magtanvendelser med henblik på at forebygge magtanvendelser, så en magtanvendelse altid er den sidste udvej. Kulturskiftet kommer blandt andet til udtryk ved, at magtanvendelser ikke afsluttes i forbindelse med indberetningerne, som det i højere grad var tilfældet tidligere. Personale og ledelse fremhæver vigtigheden af at analysere situationer, der fører til magtanvendelser for at uddrage læring og forebygge, at tilsvarende situationer opstår.

Børnene og de unge påvirkes i høj grad negativt i de tilfælde, hvor de har oplevet voldsomme situationer og magtanvendelser på børne- og ungehjemmene. Flere af børnene og de unge beskriver detaljeret, hvad der er sket i forbindelse med situationerne, og oplevelserne har stor betydning for de unges hverdag og i flere tilfælde deres trivsel. Påvirkningen af og betydningen for børnene og de unge understreger vigtigheden af for at reducere antallet af voldsomme situationer og magtanvendelser.

Erfaringer med en forebyggende praksis

En tryk opstart med genkendelige rutiner kan forebygge voldsomme situationer

Ifølge personale og ledelse kan genkendelige rutiner øge børnene og de unges tryghed og betyde, at overgangen til og opstarten på børne- og ungehjemmene bliver mindre konfliktfyldt. I indsatsmodellen er tryghed en væsentlig faktor for at reducere risikoen for voldsomme situationer. Der er ifølge personale og ledelse behov for løbende at vurdere, om børne- og ungehjemmenes rutiner omkring børnene og de unge understøtter deres trivsel, og tilpasse rutinerne, hvis det ikke er tilfældet.

Systematisk vurdering af trivselssignaler kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Systematisk vurdering af børnene og de unges trivselssignaler kan ifølge personale og ledelse forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Ét børne- og ungehjem har i arbejdet med indsatsmodellen udviklet et redskab til at tilrettelægge dagen med udgangspunkt i børnene

og de unges trivselssignaler og -adfærd. Ifølge personale og ledelse er erfaringerne, at redskabet understøtter en systematisk dialog og vurdering af børnene og de unges trivselssignaler på baggrund af faglige kriterier frem for "synsninger". En anden erfaring er ifølge personalet, at fokus på børnene og de unges trivsel har gjort det mere legitimt i personalegruppen at vurdere sig selv og italesætte ens eget trivselsniveau.

Erfaringer med håndtering af konfliktfyldte situationer og magtanvendelser

Personaleskift og frafald af krav kan nedtrappe konfliktfyldte situationer

Når personalet oplever, at der er ved at opstå konfliktfyldte situationer, har de ansvaret for at deeskalere situationerne. Personale og ledelse på børne- og ungehjemmene har erfaret, at skift og frafald af krav kan bryde konfliktmønstret i situationen. Ifølge personale og ledelse kan personaleskift, hvor personalet i situationen foretager et skifte i forhold til, hvilke voksne som er involveret i situationen, eksempelvis deeskalere konflikter. Tilsvarende kan frafald af krav, hvor personalet i situationen undgår at fokusere på krav til barnets adfærd, deeskalere konflikter ifølge personale og ledelse.

Børnene og de unges indflydelse på, hvordan personalet skal håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser, kan konfliktnedtrappe og sikre skånsomme greb

Når børnene og de unge har indflydelse på, hvordan personalet skal håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser, kan personalet sikre tiltag og greb, som børnene og de unge oplever som tryghedsskabende og skånsomme. Personalet bør derfor løbende inddrage børnene og de unge i forhold til at vurdere og tilpasse tiltag og greb for at sikre, at de er tryghedsskabende og skånsomme for børnene og de unge.

Kompetencer og klare aftaler kan sikre tryghedsskabende tiltag og skånsomme greb, når en magtanvendelse er nødvendig

Grundviden og -kompetencer i forhold til greb, positionering og rollefordeling er ifølge personalet afgørende for at sikre tryghedsskabende tiltag og skånsomme greb, når en magtanvendelse er nødvendig. Tilsvarende opleves klare aftaler i personalegruppen at kunne forebygge unødvendige magtanvendelser. På ét af børne- og ungehjemmene har personalet aftalt, at der altid skal være mindst to personer til at foretage en magtanvendelse. Det sikrer, at begge kan vurdere nødvendigheden af en magtanvendelse, og understøtter muligheden for at foretage magtanvendelsen skånsomt.

Erfaringer med opfølgning på voldsomme situationer og magtanvendelser

Børnene og de unge bør have definitionsret over, hvad de oplever som voldsomt

Børn, unge og personale har ikke nødvendigvis samme oplevelse af, hvad der er voldsomt. Når børnene og de unge selv definerer, hvad de finder voldsomt, og personalet anerkender deres oplevelse, kan personalet følge op på situationer, som børnene og de unge opfatter som voldsomme.

Ensartet opfølgning med fokus på tryghed er væsentligt og kan tage tid

Ifølge personalet er det væsentligt at overveje, hvilke medarbejdere der følger op med børnene og de unge, som har været involveret i en voldsom situation eller magtanvendelse, for at genetablere tryghed. Ét børne- og ungehjem har i arbejdet med indsatsmodellen udarbejdet faste procedurer for opfølgning på voldsomme situationer for at sikre ensartet opfølgning på situationer, som har været voldsomme, men ikke er endt med en magtanvendelse.

Vigtigheden af en ensartet opfølgning gør sig ifølge personale og ledelse også gældende for børn og unge, som har været vidne til en voldsom situation eller magtanvendelse. I interviews

med børnene og de unge fremhæver de vigtigheden af, at personalet rækker ud til dem og følger op på disse situationer. Ifølge børnene og de unge kan situationerne påvirke hele gruppen af børn og unge, hvilket gør det vigtigt at være opmærksom på dem, der overværer eller overhører sådanne episoder. Der kan være behov for at følge op på situationerne flere gange og over en længere periode, da situationerne ifølge børnene, de unge og personalet kan påvirke børnene og de unge i lang tid.

Drivkræfter for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Når personale oplever psykologisk tryghed, kan de uddrage læring fra og forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Personalet skal kunne være ærlige og sårbare over for hinanden for at uddrage læring fra og forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Følelsen af psykologisk tryghed, hvor personalet kan være ærlige uden at frygte kritik fra leder eller kolleger, er en drivkraft for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

Trygge relationer og børnene og de unges oplevelse af at blive lyttet til giver personalet mulighed for at handle på deres ønsker og behov

Trygge relationer og oplevelsen af at blive lyttet til og forstået kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, fordi børnene og de unge bliver mere tilbøjelige til at italesætte deres følelser, oplevelser og behov. Når børnene og de unge giver udtryk for deres ønsker og behov, har personalet mulighed for at iværksætte forebyggende tiltag, før situationerne bliver tilspidsede og voldsomme. Personaleudskiftning på børne- og ungehjemmene fordrer et fokus på at etablere trygge relationer mellem børn, unge og personale, så børnene og de unge oplever at kunne give udtryk for deres følelser.

Et fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag kan ensarte arbejdet med at udvikle en forebyggende praksis

Et fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag er afgørende for, at personalet arbejder ensartet med forebyggende metoder og tiltag. Ifølge personale og ledelse kræver det grundig planlægning og et vedvarende fokus at omsætte børnesyn og pædagogisk værdigrundlag til fælles handlinger i hverdagen. Børne- og ungehjemmene kan udpege personale med prioriteret tid til at understøtte faglig refleksion blandt personalet med udgangspunkt i børnesynet og det pædagogiske værdigrundlag for at ensarte arbejde på tværs af personalegruppen.

1.3 Særlige fokuspunkter

I dette afsnit opsummerer vi en række fokuspunkter i arbejdet med at forebygge voldsomme episoder og magtanvendelse, som evalueringen har identificeret med afsæt i børne- og ungehjemmenes arbejde. Fokuspunkterne udspringer af analysen af udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser (kapitel 4) samt af erfaringer med og drivkræfter til at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser (kapitel 5 og 6). Fokuspunkterne kan fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, jf. Boks 1.1.

Boks 1.1 Fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser	
Udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser	Fokuspunkt 1: Personale bør være særligt opmærksomme på børnene og de unge i ugerne efter voldsomme situationer og magtanvendelser, og at der kan være behov for opfølgning med hele børne- og ungegruppen.
	Fokuspunkt 2: Børne- og ungehjemmenes personale og faglige tilgange bør være specialiseret den børne- og ungegruppe, der bor på børne- og ungehjemmet.
	Fokuspunkt 3: Fokus på at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser bør definere den pædagogiske praksis på børne- og ungehjem.
Erfaringer med forebyggelse	Fokuspunkt 4: Personale og ledelse bør skabe en tryk opstart for børnene og de unge i anbringelsen ved at have en systematik, der sikrer genkendelige rutiner for børnene og de unge.
	Fokuspunkt 5: Personale og ledelse bør tilpasse form og indhold i aktiviteter, så aktiviteterne er målrettet børne- og ungehjemmenes målgruppe og børnene og de unges behov.
	Fokuspunkt 6: Personale bør tilrettelægge hverdagen med udgangspunkt i en systematisk og daglig vurdering af børnene, de unges og personalets egen trivsel, så personale i underskud ikke har ansvar for børn og unge, som den pågældende dag har behov for ekstra omsorg og forståelse.
Erfaringer med håndtering	Fokuspunkt 7: Personale og ledelse bør sikre, at alle i personalegruppen – inklusiv vikarer – har viden om og kendskab til børnene og de unges trivselssignaler, så de rettidigt kan iværksætte konflikt nedtrappende tiltag.
	Fokuspunkt 8: Personale og ledelse bør sikre, at tiltag til at konflikt nedtrappe og greb i en magtanvendelse er tryghedsskabende og skånsomme for børnene og de unge.
Erfaringer med opfølgning	Fokuspunkt 9: Personale og ledelse bør give børnene og de unge definitionsret over, hvad de oplever som voldsomt, og anerkende og følge op på situationen, da de kan have forskellige opfattelser af, hvorvidt en situation er voldsom eller ej.
	Fokuspunkt 10: Personale og ledelse bør kritisk forholde sig til personalets håndtering i forbindelse med voldsomme situationer og magtanvendelser og uddrage læring for at forebygge tilsvarende situationer fremover.
Drivkræfter	Fokuspunkt 11: Der bør være psykologisk tryghed i børne- og ungehjemmenes arbejdsmiljø, hvor personale og ledelse kan være åbne og sårbare, for at lære af voldsomme situationer og magtanvendelser.
	Fokuspunkt 12: Personale og ledelse bør sikre trygge relationer, så børnene og de unge altid oplever at kunne udtrykke deres følelser, perspektiver og behov.
	Fokuspunkt 13: Børne- og ungehjemmenes børnesyn og pædagogisk værdigrundlag bør omsættes til fælles handlinger i hverdagen, så personalegruppen arbejder ensartet med at forebygge.

1.4 Læsevejledning

Rapporten indeholder følgende kapitler.

Læsevejledning

I **kapitel 1** sammenfatter vi indsatsens baggrund og formål og evalueringens hovedfund med hensyn til forebyggelse af voldsomme situationer og magtanvendelser.

I **kapitel 2** beskriver vi indsatsmodellen til at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser på børne- og ungehjem, som er udviklet i initiativperioden, og som udgør baggrunden for evalueringens design.

I **kapitel 3** beskriver vi konteksten for børne- og ungehjemmenes arbejde i initiativperioden. Vi belyser karakteristika og trivsel for målgruppen af børn, unge og personale, som har været tilknyttet børne- og ungehjemmene i perioden.

I **kapitel 4** belyser vi udviklingen i voldsomme situationer og magtanvendelser i initiativperioden og børnenes, de unges og personalets oplevelse af, hvad der kan bidrage til at forebygge disse.

I **kapitel 5** tilvejebringer vi viden om eksempler på redskaber og metoder fra børne- og ungehjemmenes arbejde med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. Vi beskriver personalets erfaringer og oplevede udbytte i arbejdet.

I **kapitel 6** beskriver vi drivkræfter for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

I **kapitel 7** fremhæver vi særlige fokuspunkter, som vi på baggrund af evalueringen vurderer kan fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser på børne- og ungehjem.

I **bilag** beskriver vi dataindsamlingen og de metodiske og analytiske valg, vi har truffet i evalueringen.

2 Indledning

I dette kapitel beskriver vi baggrunden for og formålet med initiativet ”Forebyggelse af magtanvendelse og voldsomme episoder blandt anbragte børn og unge”, som er en del af Udviklings- og Investeringsprogrammerne for 2021.

Vi beskriver også kort den indsatsmodel, som i initiativet er udviklet til at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser på børne- og ungehjem. Endelig beskriver vi evalueringens formål og fokus.

2.1 Initiativets formål er at udvikle en indsatsmodel til at nedbringe voldsomme situationer og magtanvendelser

Baggrunden for initiativet er et politisk ønske om at forebygge voldsomme situationer og nedbringe omfanget af magtanvendelser over for børn og unge, der er anbragt. Som en del af Udviklings- og Investeringsprogrammerne for 2021 skal initiativet videreudvikle en indsats baseret på allerede afprøvede metoder fra voksenområdet og tilpasse disse til målgruppen af børn og unge (Social- og Indenrigsministeriet, 2020).

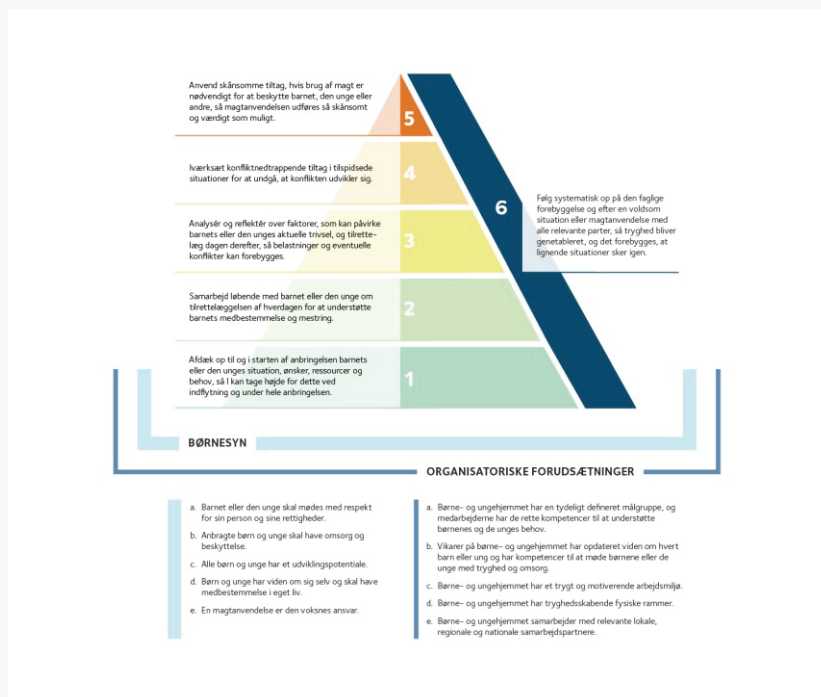
Social- og Boligstyrelsen har i samarbejde med otte børne- og ungehjem i initiativperioden udviklet en indsatsmodel til at forebygge voldsomme situationer og nedbringe omfanget af magtanvendelser¹. Modellen skal sikre en tryk hverdag for børn og unge, som er anbragt, ved at støtte personalet i deres arbejde med at forebygge og håndtere tilspidsede og voldsomme situationer og magtanvendelser.

2.2 Forebyggelse, håndtering og opfølgning er indsatsmodellens omdrejningspunkt

I indsatsmodellen sker den væsentligste forebyggelse af voldsomme situationer og magtanvendelser i børnene og de unges hverdagsliv. Håndtering og opfølgning er modellens omdrejningspunkt, når der opstår konfliktfyldte situationer og der skal følges op på voldsomme situationer og magtanvendelser. Den samlede indsatsmodel kan tilgås her: <https://www.sbst.dk/udgivelser/2025/model-for-forebyggelse-og-haandtering-af-voldsomme-situationer-og-magtanvendelse-paa-boerne-og-ungehjem>. Vi har illustreret indsatsmodellen i overskrifter i Figur 2.1.

¹ Oprindeligt var otte børne- og ungehjem med i initiativet, men ét børne- og ungehjem trak sig fra initiativet i initiativperioden, hvorfor syv børne- og ungehjem indgår i den endelige evaluering.

Figur 2.1
Den samlede indsatsmodel

Initiativets endelige indsatsmodel består af et børnesyn, organisatoriske forudsætninger og seks kerneelementer.

Børnesynet og de organisatoriske forudsætninger udgør indsatsmodellens fundamentet

I indsatsmodellen udgør børnesynet og de organisatoriske forudsætninger fundamentet for arbejdet med at forebygge, håndtere og lære af voldsomme situationer og magtanvendelser.

Børnesynet vedrører, hvordan personale og ledelse på børne- og ungehjem ser og forstår børnene og de unge, der er anbragt. Et fælles børnesyn kan sætte retning for kultur, værdier, og hvordan personale møder børnene eller de unge. De organisatoriske forudsætninger understøtter implementeringen af kerneelementerne. De organisatoriske forudsætninger kan betragtes som vigtige opmærksomhedspunkter, der forbedrer vilkårene for at nedbringe antallet af voldsomme situationer og magtanvendelse.

Indsatsmodellens kerneelementerne skal samlet set bidrage til en tryk hverdag for børn og unge, der er anbragt

De seks kerneelementer i indsatsmodellen har fokus på forebyggelse (de grønne og gule kerneelementer nederst i modellen), håndtering (de orange kerneelementer øverst i modellen) og læring (det blå kerneelement). Kerneelementer er defineret som faglige fokusområder, der er særligt virksomme i arbejdet med at forebygge og håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser.

Samlet set skal indsatsmodellens kerneelementer bidrage til en tryk hverdag for børn og unge, som er anbragt, ved at støtte personalet i deres arbejde med at forebygge og håndtere tilspid-

sede og voldsomme situationer og magtanvendelser. Indsatsmodellen er udarbejdet med henblik på at forebygge voldsomme situationer og nedbringe antallet af magtanvendelser, når børne- og ungehjemmene efterlever alle kerneelementer.

I initiativet har børne- og ungehjemmene arbejdet meget forskelligt med modellen og ikke implementeret én fælles og samlet indsatsmodel. Vi har derfor ikke gennemført en samlet evaluering af, om indsatsmodellen er blevet implementeret og virker som tiltænkt på de syv børne- og ungehjem. I stedet fokuserer vi i evalueringen på børne- og ungehjemmenes generelle erfaringer med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. I evalueringen tydeliggør vi, når analyserne bygger på indsatsmodellens faglige antagelser og indhold.

2.3 Nationale tiltag kan have haft betydning for den pædagogiske praksis i initiativperioden

I initiativperioden 2021-2024 er nationale tiltag og reformer med betydning for børn og unge, som er anbragt, blevet vedtaget politisk. Disse tiltag og reformer kan forventes at have betydning for børne- og ungehjemmenes pædagogiske praksis. I evalueringen er vi opmærksomme på de generelle tendenser på social-, børne- og unge- og anbringelsesområdet med betydning for den pædagogiske praksis.

Barnets lov styrker fokus på børns inddragelse og rettigheder

Den politiske aftale, *Børnene Først*, adresserer blandt flere temaer *Bedre kvalitet i anbringelserne* og *Barnets lov (Bekendtgørelse af barnets lov, herefter kaldet: Barnets lov)*. Børnene Først og Barnets lov styrker børn og unges rettigheder og stiller krav til, at børnene og de unge skal ses i deres egen ret og løbende inddrages i de forhold, som vedrører deres liv.

Øget fokus på børn og unges rettigheder, inddragelse og medbestemmelse bliver italesat af personale og ledelse i flere af de gennemførte interviews. De omtaler inddragelse og medbestemmelse som en generel tendens på social- og anbringelsesområdet, som nedenstående citat afspejler.

”Jeg tror, det [måden vi taler om og med de unge, red.] er en bevægelse, vil jeg sige [...] Hvordan vi taler med et anerkendende og ressourcefokuseret blik i noget af det, der kan se ikke særlig hensigtsmæssigt ud, og hvor vi alligevel har øje på de ressourcer, der er [...]

Leder

Ændring af reglerne om magtanvendelser har endnu ikke ændret hverdagen på initiativets børne- og ungehjem

Foruden reformer og tiltag, som har fokus på at styrke inddragelsen af børn og unge, der er anbragt, er der i initiativperioden vedtaget ændringer i reglerne om magtanvendelse (Lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om opkrævning af underholdsbidrag, herefter kaldet Voksenansvarsloven). Regelændringerne trådte i kraft d. 1. juli 2024 og dermed i den afsluttende del af initiativperioden. Ændringerne har bl.a. til formål at sikre personalet de rette rammer til at drage omsorg for borgerne. Ændringerne muliggør bl.a. fysisk magt, når det er nødvendigt for midlertidigt at kunne inddrage en mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr (Voksenansvarsloven, §15B).

I de gennemførte interviews nævner ingen af informanterne, at de videre beføjelser til brug af fysisk magt har ført til en ændring i deres praksis. Tværtimod er et gennemgående tema i interviewene, at fastholdelse og magtanvendelser er sidste udvej.

2.4 Evalueringen tilvejebringer erfaringer fra arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser

Evalueringen er designet til at undersøge den samlede indsatsmodels implementering, resultater, omkostninger og accept og efterspørgsel jf. Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats (Social- og Ældreministeriet, 2022). I initiativperioden har de syv børne- og ungehjem, som evalueringen bygger på, imidlertid arbejdet meget forskelligt med modellen. På grund af de lokale forskelle i arbejdet med indsatsmodellen, har evalueringen fokus på de erfaringer, børne- og ungehjemmene har gjort sig i initiativet. Evalueringen forsøger med afsæt heri at identificere generelle faktorer af betydning for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. For at styrke anvendeligheden af evalueringens fund for andre børne- og ungehjem har vi derfor formuleret særlige fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. På baggrund af evalueringen kan vi imidlertid ikke dokumentere virkning af de særlige fokuspunkter og dermed entydigt konkludere, at fokuspunkterne forebygger voldsomme situationer og reducerer antallet af magtanvendelser.

Samlet set formidler evalueringen erfaringer fra initiativet, som er relevante for og kan inspirere andre børne- og ungehjem og opholdssteder til at tilrettelægge en praksis, der forebygger voldsomme situationer og magtanvendelser. Vi indleder evalueringen med at beskrive konteksten for de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet (kapitel 3). Det gør vi for at vise, hvilket afsæt der har været for børne- og ungehjemmenes arbejde og dermed rækkevidden af de erfaringer, de har gjort sig, og de resultater, de har opnået. Vi belyser karakteristika og trivsel for hhv. børnene og de unge og for personalet på de syv børne- og ungehjem. Børne- og ungehjemmene, ser forskellige ud med hensyn til bl.a. målgruppens funktionsniveau, fysiske rammer, geografisk placering og antal børn og unge, der er anbragt.

I de efterfølgende kapitler beskriver og analyserer evalueringen den viden og de erfaringer, der tegner sig fra børne- og ungehjemmenes arbejde i initiativperioden. Vi beskriver personalets erfaringer og oplevede udbytte i arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser (kapitel 5). Derudover beskriver vi drivkræfter, som børn, unge, personale og ledelse på tværs af de syv børne- og ungehjem fremhæver af betydning for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser (kapitel 6).

I evalueringen bruges betegnelsen "vi" om Social- og Boligstyrelsens evalueringssenhed, som har udført og afrapporteret evalueringen.

Evalueringen tager afsæt i kvalitative og kvantitative datakilder

Evalueringen tager afsæt i såvel kvantitative som kvalitative data. I Tabel 2.1 har vi beskrevet evalueringens datakilder og angivet, hvilke kapitler vi har anvendt datakilderne i.

Tabel 2.1
Evaluerings datakilder

	Beskrivelse	Antal	Anvendelse (kapitler)
Stamdata om børn og unge	Baggrundsoplysninger om børn og unge, fx startdato og slutdato for anbringelse.	152	Kapitel 3: Beskrivelse af kendetegn for målgruppen af børn og unge, der har været en del af initiativet.
Stamdata om personale	Baggrundsoplysninger om personale, fx stillingsbetegnelse, ansættelsestype, fra-trædelses- og ansættelsestidspunkt	425	Kapitel 3: Beskrivelse af kendetegn for personalet, der har været en del af initiativet.
Indberetninger om magtanvendelser	Registrerede indberetningsskemaer om foretagne magtanvendelser i initiativperioden, fx type magtanvendelse, hvorvidt og hvordan der er fulgt op med barnet.	250	Kapitel 4: Beskrivelse af udviklingen i magtanvendelser på de syv børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet.
Spørgeskema til børn og unge	Tre spørgeskemarunder, der belyser trivsel (SDQ) og oplevelse af at bo på børne- og ungehjem.	Runde 1-3: 76, 55, 45	Kapitel 3: Beskrivelse af trivsel blandt børn og unge, der har været en del af initiativet. Kapitel 5 og 6: Supplerende data til at belyse børnene og de unges oplevelse af at blive inddraget, opfølgning på voldsomme situationer og magtanvendelser mv.
Spørgeskema til personale	Tre spørgeskemarunder, der belyser trivsel (DPQ), oplevelse af at lykkes med at inddrage og kommunikere med børnene og de unge og oplevelse af kollegial sparring vedrørende forebyggelse, håndtering af og opfølgning på voldsomme situationer og magtanvendelser.	Runde 1-3: 135, 107, 89	Kapitel 3: Beskrivelse af trivsel blandt personale, som har været en del af initiativet. Kapitel 5 og 6: Supplerende data til at belyse oplevelsen af at lykkes med at inddrage børnene og de unge, følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser mv. blandt personalet, der har været en del af initiativet.
Interviews med børn og unge	Interviews med børn og unge med fokus på trivsel, medbestemmelse og oplevelser med voldsomme situationer og magtanvendelser på børne- og ungehjemmene.	13	Kapitel 5 og 6: Primære data til at belyse oplevelsen af at bo på børne- og ungehjemmene, herunder at blive inddraget og betydningen af voldsomme situationer og magtanvendelser, blandt børn og unge, som har været en del af initiativet.
Interviews med personale og ledelse	Interviews med personale og ledelse med fokus på implementering af udvalgte kerneelementer og oplevet udbytte heraf.	37	Kapitel 5 og 6: Primære data til at belyse erfaringer i arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser mv. blandt personalet, der har været en del af initiativet.

Vores analyse baserer sig primært på kvalitative data. Vi har valgt en analysestrategi, hvor de kvalitative data vægter tungere i analysen end de kvantitative data. Vi har valgt denne strategi for at tilvejebringe praksisnær viden om børne- og ungehjemmenes arbejde med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. Vi metodetrianglerer i de tilfælde, hvor flere datakilder kan belyse samme eller forskellige aspekter af de analytiske temaer, som vi har identificeret i de kvalitative data. Fundamentet for de enkelte kapitlers analyser, herunder hvordan vi har tilgået dataindsamlingen og metodiske og analytiske overvejelser, fremgår af bilag.

3 Målgruppens karakteristika

I dette kapitel præsenterer vi målgruppekarakteristika i form af kendetegn for børnene og de unge såvel som personale, der har været tilknyttet børne- og ungehjemmenes i initiativperioden. Formålet er at belyse konteksten for arbejdet og dermed rækkevidden af erfaringerne og resultaterne.

Vi præsenterer baggrundskarakteristika og trivsel for børnene, de unge og personale på de syv børne- og ungehjem, som har deltaget i evalueringen. Datagrundlaget er med udgangspunkt i børn, unge og personale, der er henholdsvis anbragt og ansat på de syv børne- og ungehjem ved dataindsamlingens afslutning pr. 31. juli 2024. I bilag er antallet af børn, unge og personale på børne- og ungehjemmene opgjort.

Udskiftning i personale- og børne- og ungegruppen betyder, at de anvendte baggrundsdata ikke nødvendigvis er repræsentative for den samlede børne-, unge- og personalegruppe i hele initiativperioden. Til trods for udskiftningen afspejler baggrundsdata beskrivelserne fra de gennemførte interviews. På den baggrund vurderer vi, at de anvendte baggrundsdata giver et retvisende billede af børnene, de unge og personalet på de deltagende børne- og ungehjem.

3.1 Kendetegn for målgruppen af børn og unge

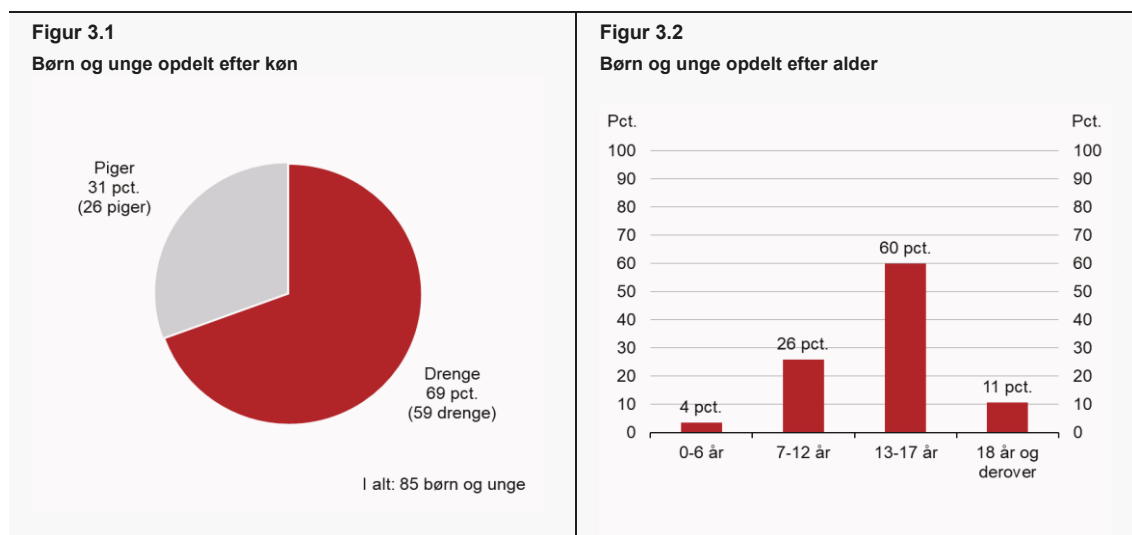
Vores analytiske hovedfund vedrørende børn og unge, der er anbragt på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet, er følgende:

- Halvdelen af børnene og de unge har oplevet mere end én anbringelse forud for deres anbringelse på de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet. Anbringelses-skift kan påvirke børnene og de unges udvikling og trivsel negativt og dermed forøge risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser.
- Halvdelen af børnene og de unge har én eller flere funktionsnedsættelser. Funktionsnedsættelserne stiller krav til, at personalet har viden og kompetencer til at inddrage børnene og de unge uanset deres funktionsnedsættelser.
- Børnene og de unge trives i gennemsnit mindre end andre børn og unge på deres egen alder, herunder andre børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Lav trivsel øger risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser.

I afsnittet beskriver vi målgruppen af børn og unge, som er anbragt på de børne- og ungehjem, der har deltaget i initiativet. Vi præsenterer børnene og de unges køn, alder, funktionsnedsættelse og anbringelseshistorik på baggrund af registreringsskemaer og registerdata. Vi belyser børnene og de unges trivsel med udgangspunkt i spørgeskemabesvarelser.

Børne- og ungegruppen er hovedsageligt drenge og i alderen 13-17 år

Der er flere drenge end piger på børne- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet. Cirka 70 pct. af børnene og de unge, der er anbragt på de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, er drenge, mens ca. 30 pct. er piger, jf. Figur 3.1. Derudover er hovedparten af børnene og de unge 13 år eller ældre, jf. Figur 3.2.

Anm.: Børn og unge, som er anbragt pr. 31. juli 2024 (n=85) på de børne- og ungehjem, som har deltaget i initiativet. I analysen har vi undersøgt, om der er forskel på aldersfordelingen for piger og drenge. Det er ikke tilfældet.

Kilde: Egne beregninger på data fra registreringsskemaer fra de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, og registerdata fra Danmarks Statistik.

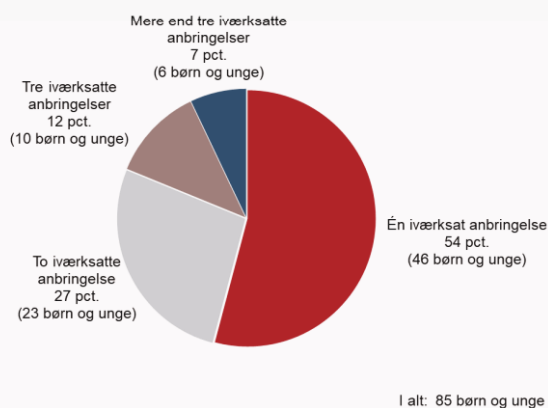
Kønsfordelingen følger den generelle tendens på landsplan, hvor der også bor flere drenge end piger på børne- og ungehjem. I 2022 var 55 pct. af alle børn og unge, der var anbragt på institution, drenge (Social- og Boligstyrelsen, u.å.a). På trods af samme tendens, er der en overrepræsentation af drenge på børne- og hjemmene, der har været en del af initiativet, på 15 procentpoint. Aldersfordelingen på børne- og ungehjemmene følger også tendensen på landsplan, hvor hovedparten af børn og unge, der er anbragt på institution, er 12-17 år (Social- og Boligstyrelsen, u.å.b). At køns- og aldersfordelingen for børnene og de unge, der har været en del af initiativet, overordnet set følger fordelingen blandt børn og unge, der er anbragt på landsplan, betyder, at evalueringens resultater kan sammenlignes på tværs af køn og alder. Vi vurderer derfor, at evalueringens fund kan overføres til andre børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem.

Halvdelen har været anbragt uden for hjemmet to eller flere gange

Cirka halvdelen af børnene og de unge har været anbragt forud for deres anbringelse på de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet. 27 pct. har haft to iværksatte anbringelser i løbet af deres liv, mens ca. 20 pct. har haft tre eller flere, jf. Figur 3.3. Derudover var omkring halvdelen af børnene og de unge 7-12 år ved den første anbringelse uden for hjemmet, mens omkring en fjerdedel var 13-17 år, jf. Figur 3.4.

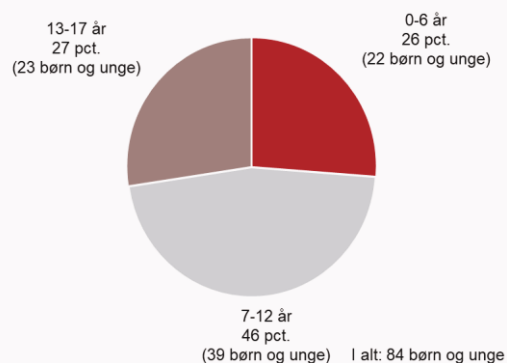
Figur 3.3

Børn og unge opdelt efter antal iværksatte anbringelser

Figur 3.4

Børn og unge opdelt efter alder ved første anbringelse

Anm.: Børn og unge, som er anbragt pr. 31. juli 2024 (n=85), på de børne- og ungehjem, som har deltaget i projektet. Flere anbringelser kan dække anbringelser ad flere omgange, hvor barnet eller den unge er hjemgivet indimellem og sammenhængende anbringelsesforløb med skift uden hjemgivelse.

Kilde: Egne beregninger på data fra registreringsskemaer fra de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, og registerdata fra Danmarks Statistik.

På landsplan er omkring halvdelen af børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, i alderen 12-17 år ved første anbringelse (Social-, Bolig- og Ældreministeriet, 2023). Børnene og de unge, der er anbragt på de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, er således blevet anbragt tidligere end gennemsnittet af børn og unge, der er anbragt.

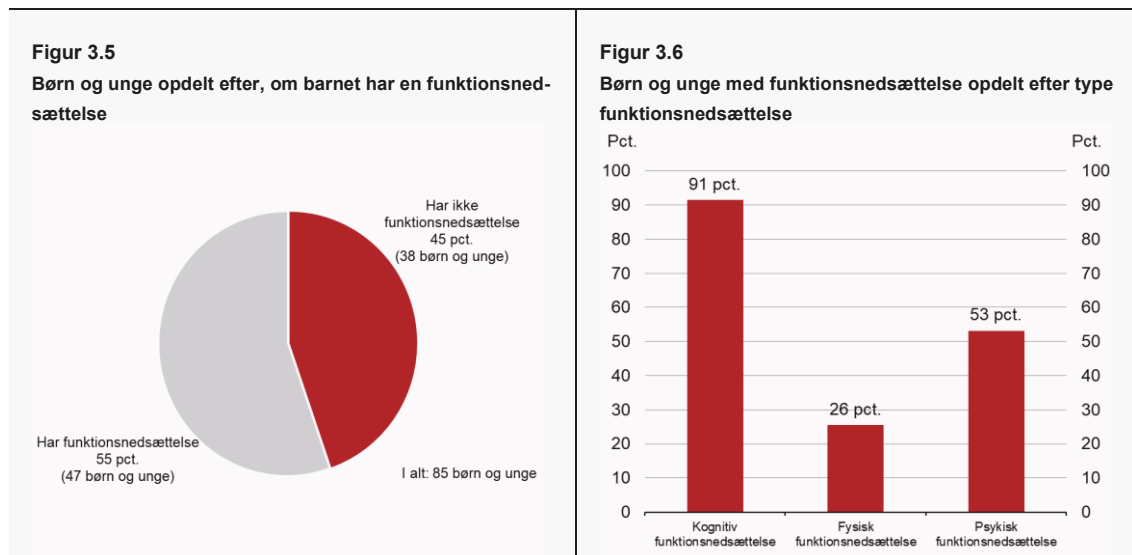
Vi har ikke data på landsplan om skift i anbringelsen blandt børn og unge, der er anbragt. Fra andre undersøgelser ved vi imidlertid, at skift i anbringelsen kan have både positive og negative konsekvenser for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Ifølge Lausten, Iversen og Andreasen (2023) kan skift føre til mere stabilitet i barnets eller den unges liv. Omvendt kan anbringelsesskift imidlertid også påvirke børnene og de unges udvikling negativt og dermed være en risikofaktor i forhold til voldsomme situationer og magtanvendelser (Social- og Boligstyrelsen, 2024; Newton, Litrownik & Slymen, 2000).

Anbringelsesskift kan bl.a. ske i forbindelse med akutanbringelser, fordi det ikke er muligt at finde et permanent børne- og ungehjem i forbindelse med den første anbringelse. Anbringelsesskift kan også forekomme, når formålet med den aktuelle anbringelse er opfyldt, og barnets eller den unges behov bedre kan imødekommes et andet sted. Uanset hvad der forårsager anbringelsesskift, har børnene og de unges anbringelseshistorik betydning for arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. I afsnit 7.2 beskriver vi, hvordan mange års anbringelse og eventuelt flere anbringelser kræver en særlig opmærksomhed i relationsarbejdet, da børnene og de unge kan have en oplevelse af, at personalet kan have en mistro til dem på grund af deres anbringelseshistorik.

Over halvdelen har en kognitiv, psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse

Børne- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet, arbejder med en heterogen målgruppe af børn og unge med hensyn til funktionsniveau. Når vi kigger på tværs af børne- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet, ser vi en stor variation i andelen af børn og unge med funktionsnedsættelser. 55 pct. af børnene og de unge har én eller flere funktionsnedsættelser, mens 45 pct. af børnene og de unge ikke har, jf. Figur 3.5.

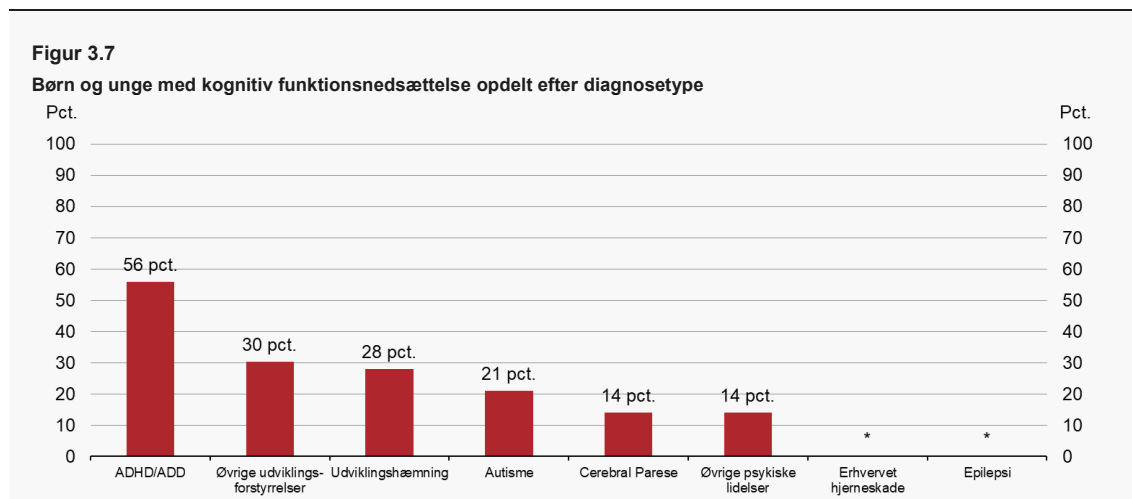
Kognitive funktionsnedsættelser er den mest udbredte funktionsnedsættelse. Blandt børnene og de unge, der har en funktionsnedsættelse, har 90 pct. en kognitiv funktionsnedsættelse, 53 pct. en psykisk funktionsnedsættelse og 26 pct. en fysisk funktionsnedsættelse, jf. Figur 3.6.

Anm.: Børn og unge, som er anbragt pr. 31. juli 2024 (n=85), på de børne- og ungehjem, som har deltaget i projektet. Ét barn eller ung kan have flere funktionsnedsættelser, dvs. kognitiv, fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse samtidig. Et barn eller ung vil kun fremgå med en funktionsnedsættelse, såfremt barnet eller den unge har været i kontakt med sygehusvæsenet, og er blevet registreret med en diagnose inden for de tre typer af funktionsnedsættelser.

Kilde: Egne beregninger på data fra registreringsskemaer fra de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, og registerdata fra Danmarks Statistik.

De kognitive funktionsnedsættelser dækker forskellige diagnosetyper. Således har over halvdelen af børnene og de unge med en kognitiv funktionsnedsættelse ADHD eller ADD, jf. Figur 3.7.

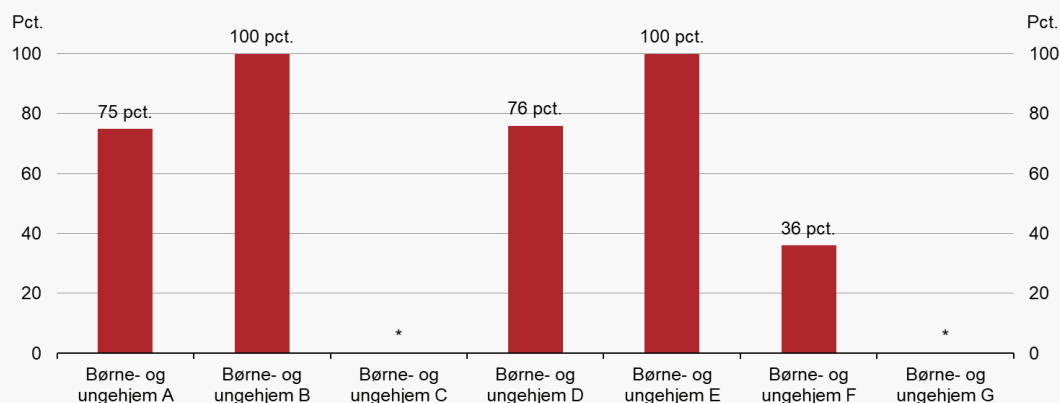
Anm.: Børn og unge med en kognitiv funktionsnedsættelse, som er anbragt pr. 31. juli 2024 på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet (n=43). Ét barn eller ung kan have flere diagnosetyper samtidig. Et barn eller ung vil kun fremgå med en kognitiv funktionsnedsættelse, såfremt barnet eller den unge har været i kontakt med sygehusvæsenet, og er blevet registreret med en diagnose inden for denne type funktionsnedsættelse.

Kilde: Egne beregninger på data fra registreringsskemaer fra de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, og registerdata fra Danmarks Statistik.

Andelen af børn og unge med funktionsnedsættelser er forskellig på tværs af de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet. På fire af børne- og ungehjemmene har mellem to tredjedele og alle børn og unge en funktionsnedsættelse, mens det på de resterende tre børne- og ungehjem drejer sig om omkring en tredjedel eller færre, jf. Figur 3.8.

Figur 3.8

Børn og unge med funktionsnedsættelse opdelt på børne- og ungehjem

Anm.: Børn og unge, som er anbragt pr. 31. juli 2024 (n=85) på de børne- og ungehjem, som har deltaget i initiativet. Ét barn eller ung kan have flere funktionsnedsættelser, dvs. kognitiv, fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse samtidig. Et barn eller ung vil kun fremgå med en funktionsnedsættelse, såfremt barnet eller den unge har været i kontakt med sygehusvæsenet og er blevet registreret med en diagnose inden for de tre typer af funktionsnedsættelser.

Kilde: Egne beregninger på data fra registreringsskemaer fra de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, og registerdata fra Danmarks Statistik.

Forskellene er i overensstemmelse med, at enkelte af børne- og ungehjemmene fx er specialiserede i børn og unge med bl.a. fysiske funktionsnedsættelser. Børnene og de unges funktionsnedsættelser kan have betydning for arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Ifølge personalet har nogle af børnene og de unge en funktionsnedsættelse, som medfører, at de ikke har noget verbalt sprog. Personalet fremhæver i interviewene, at børnene og de unges evne til verbalt at udtrykke deres ønsker og behov har betydning for inddrægtelses- og samarbejdsformer. Tilsvarende kan børnene og de unges funktionsnedsættelser komme til udtryk i form af udadreagerende adfærd (Social- og Boligstyrelsen, u.å.c). På et af de specialiserede børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet, går personalet derfor med overfaldsalarmer, så de kan tilkalde øvrigt personale i situationer, hvor de ikke kan sikre børnene, de unges eller egen sikkerhed alene.

Personalet skal imødekomme forskellige behov på grund af målgruppens heterogenitet

Målgruppens heterogenitet kan have betydning for det pædagogiske arbejde. På et af børne- og ungehjemmene, hvor flere børn og unge bl.a. har fysiske funktionsnedsættelser, italesætter lederen vigtigheden af, at det pædagogiske personale foruden pædagogiske kompetencer har sundhedsfaglige kompetencer og viden. Børne- og ungehjemmets personale skal således have en bred vifte af faglige kompetencer for at imødekomme børnene og de unges behov.

Men også på børne- og ungehjem, hvor børnene og de unge ligner hinanden på målbare karakteristika som fx alder, køn og funktionsniveau, skal personalet imødekomme forskellige behov. Det er eksemplificeret i nedenstående citat.

”*Det med at tage styring virker beroligende på det ene barn, men kan være konfliktoptrappende ved et andet barn, og det skal vi kunne navigere i.*

Personale

Samlet set varierer børnene og de unges karakteristika på en række objektive karakteristika, som kan have betydning for arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. Den forskellighed, der er repræsenteret blandt initiativets anbragte børn og unge, øger generaliserbarheden af evalueringens fund. Forskellene betyder, at erfaringerne fra arbejdet med indsatsmodellen kan overføres til andre børne- og ungehjem med forskellige tilbud og målgrupper af børn og unge.

Børnene og de unge er mere trivselsbelastede end andre børn og unge, herunder andre børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet

Børn og unges trivsel er et centralt omdrejningspunkt i indsatsmodellen og arbejdet med faglig kvalitet på børne- og ungehjem. Trivsel kan have en betydning for voldsomme situationer og magtanvendelser, idet lav trivsel øger risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser (Liversage, Kildemoes & Tønnesen, 2024).

Vi belyser børnene og de unges trivsel sammenlignet med andre børn og unge på baggrund af *Strengths and Difficulties Questionnaire* (SDQ), jf. Boks 3.1.

Boks 3.1

Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)

Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ) er et valideret spørgeskema, der er udviklet af George Goodman (1997), og som belyser børns og unges psykiske trivsel og funktion i dagligdagen. Spørgeskemaet er siden oversat til dansk og valideret til børn og unge i aldersintervallet 2-17 år. Skemaet dækker fire underskalaer/problemområder: 1) hyperaktivitet/opmærksomhedsproblemer, 2) emotionelle problemer, 3) adfærdsproblemer og 4) problemer i forholdet til jævnaldrende samt et styrkeområde (sociale styrker).

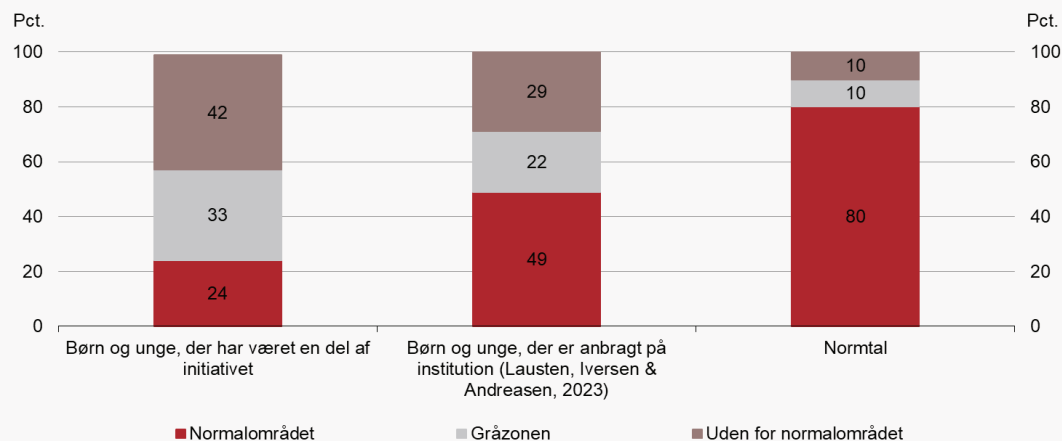
På baggrund af de individuelle besvarelser af SDQ er det bl.a. muligt at udregne en problemscore, der giver et samlet billede af barnet eller den unges mentale trivsel. Scoren er opgjort på en skala fra 0-40, hvor en høj værdi er udtryk for større mistrivsel. Problemscoren kan kategoriseres efter, om den falder inden for hhv. normalområdet, gråzonen eller er uden for normalområdet. Grænseværdierne for de enkelte kategorier er forskellige på tværs af besvarelsestype.

Normtal for SDQ muliggør en sammenligning af trivslen blandt børn og unge, der har været en del af initiativet, med et gennemsnit blandt andre børn og unge.

Børnene og de unge, der har været en del af initiativet, er markant mere trivselsbelastede end gennemsnittet af børn og unge og andre børn og unge, der er anbragt. 24 pct. af børnene og de unge, der har været en del af initiativet, falder inden for normalområdet. Til sammenligning befinder 80 pct. af børn og unge i gennemsnit sig inden for normalområdet, mens det gør sig gældende for ca. 50 pct. af andre børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet (Lausten, Iversen & Andreasen), jf. Figur 3.9.

Figur 3.9

Problemscore for børn og unge i initiativet, andre børn og unge, der er anbragt, og normal i befolkningen

Anm.: Børn og unge, der har været en del af initiativet (n=45).

Kilde: Spørgeskemabesvarelser fra børn og unge, der er anbragt på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet (3. runde), Lausten, Iversen & Andreasen (2023) og SDQ.dk (u.å.).

At 25 procentpoint færre af børnene og de unge, som har været en del af initiativet, er inden for normalområdet indikerer, at de i højere grad mistrives end andre børn og unge, der er anbragt på institution. Når vi undersøger mistrivslens karakter ser vi også, at ca. 40 pct. af børnene og de unge, der har været en del af initiativet, er uden for normalområdet. Til sammenligning gør det sig gældende for ca. 30 pct. blandt andre børn og unge, der er anbragt. Udover at flere af de børn og unge, der har været en del af initiativet, mistrives, er mistrivslen dermed også af en sværere karakter.

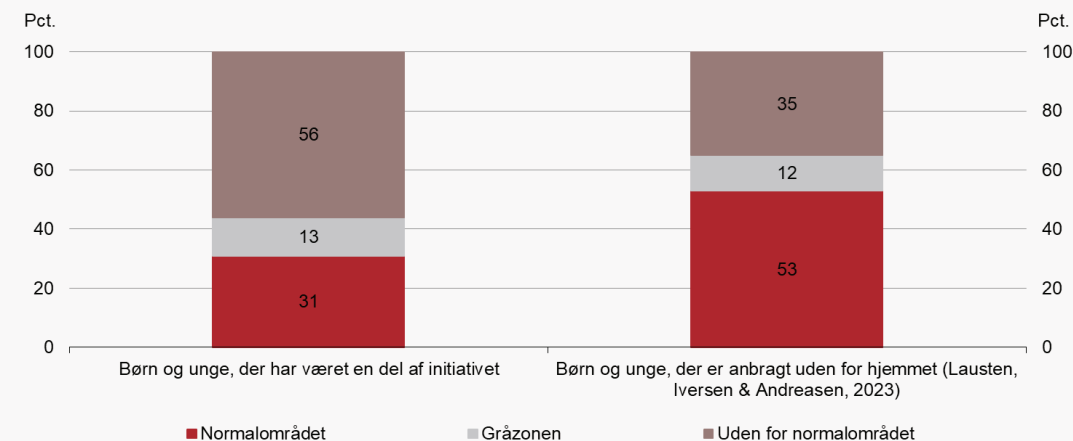
Børnene og de unge har flere problemer med hyperaktivitet og opmærksomhedsforstyrrelser end andre børn og unge, der er anbragt

Børnene og de unge, der har været en del af initiativet, har flere problemer med hyperaktivitet/opmærksomhed end andre børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Når vi undersøger underdimensionerne til SDQ-problemscoren, ser vi, at særligt underdimensionen hyperaktivitet/opmærksomhedsproblemer adskiller sig for de børn og unge, der har været en del af initiativet. Ca. 30 pct. af børnene og de unge, der har været en del af initiativet, falder inden for normalområdet på denne dimension. Til sammenligning gør det sig gældende for omkring halvdelen af andre børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet (Lausten, Iversen & Andreasen, 2023), jf. Figur 3.10.

Figur 3.10

Score for hyperaktivitet/opmærksomhedsproblemer for børn og unge i initiativet og andre børn og unge, der er anbragt

Anm.: Børn og unge, der har været en del af initiativet (n=45). Børn og unge (Lausten, Iversen & Andreasen, 2023), der er anbragt uden for hjemmet, dækker i denne figur både over børn og unge, der er anbragt på institution og i plejefamilie.

Kilde: Spørgeskemabesvarelser fra børn og unge, der er anbragt på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet (3. runde) og Lausten, Iversen & Andreasen (2023).

Som det er tilfældet med den samlede problemscore ser vi, at problemerne er af sværere karakter blandt børnene og de unge i initiativet. 56 pct. af børnene og de unge, der har været en del af initiativet, falder uden for normalområdet på denne dimension. For andre børn og unge, der er anbragt, gør det sig gældende for 35 pct. At de børn og unge, der har været en del af initiativet, i højere grad har hyperaktivitet/opmærksomhedsforstyrrelser uden for normalområdet, er i overensstemmelse med, at mere end halvdelen af børnene og de unge med en kognitiv funktionsnedsættelse har ADHD eller ADD.

Børne- og ungehjemmenes arbejde i initiativperioden er således foregået blandt børn og unge, der er mere trivselsbelastede end andre børn og unge, der er anbragt. Som tidligere beskrevet forventes mistrivsel at øge risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser. Børne- og ungehjemmenes arbejde og erfaringer i initiativet beror dermed på en børne- og ungegruppe, hvis trivsel samlet set øger risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser end på andre børne- og ungehjem. Derfor vurderer vi, at børne- og ungehjemmenes erfaringer i initiativperioden kan overføres til og inspirere andre børne- og ungehjem uagtet trivslen blandt de børn og unge, der er anbragt på de pågældende børne- og ungehjem.

3.2 Kendetegn for personalet

Vores analytiske hovedfund vedrørende personalegruppens karakteristika og trivsel er følgende:

- Hovedparten af personalet har kort anciennitet i form af mindre end tre års ansættelse på børne- og ungehjemmene. I initiativperioden har personaleomsætningen været 17 pct. Personaleudskiftning kan påvirke børnene og de unges oplevelse af at bo på børne- og ungehjemmene negativt og forøge risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser.

- Personalet trives generelt set, på trods af at de udsættes for flere følelsesmæssige krav, trusler og vold end andre personalegrupper, som påvirker deres trivsel og arbejdsmiljø. Personalet oplever, at de bedre kan forebygge og håndtere – herunder konflikt-nedtrappe – voldsomme situationer og magtanvendelser, når de trives.

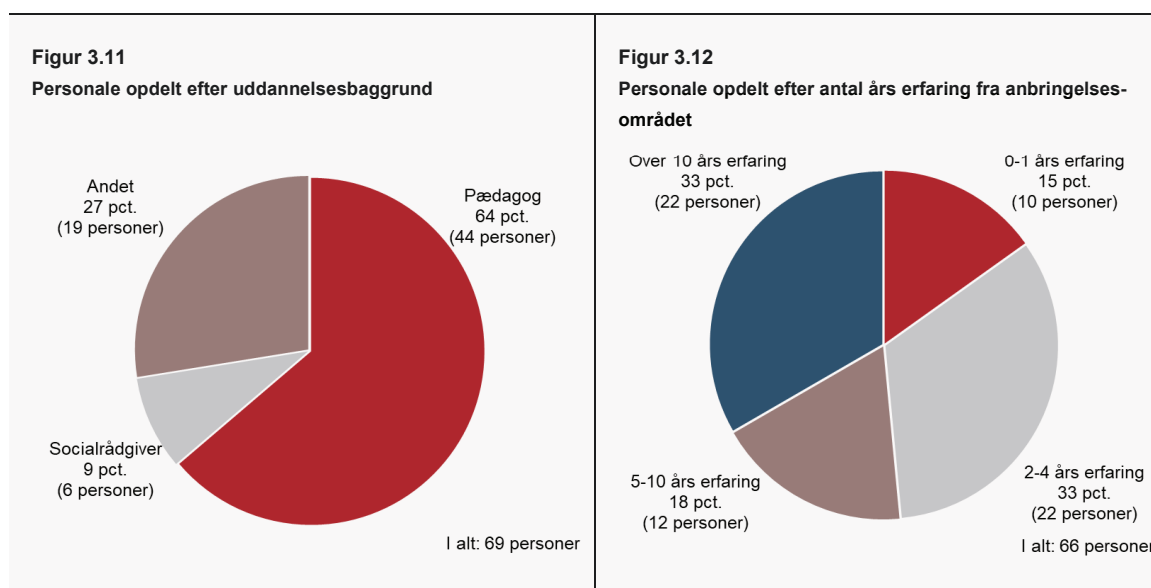
I afsnittet beskriver vi karakteristika for personale på de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet. Vi beskriver personalets uddannelse, anciennitet og trivsel. Datagrundlaget for anciennitet er registreringsskemaer, mens uddannelse og trivsel er belyst på baggrund af spørgeskemaer til personale og ledelse.

Børne- og ungehjemmenes arbejde i initiativperioden er foregået på børne- og ungehjem, som har været forskellige med hensyn til antal medarbejdere og vikarer. Børne- og ungehjemmenes personalegruppe varierer fra 24-85 medarbejdere, hvoraf ca. 30 pct. af den samlede personalegruppe er vikarer. Andelen af vikarer varierer også på tværs af børne- og ungehjemmene. Op-gørelse over personale og vikarer opdelt på børne- og ungehjem fremgår i bilag.

Personalet er hovedsageligt pædagoger med flere års erfaring fra anbringelsesområdet

Personalet er hovedsageligt pædagoguddannede med flere års erfaring fra anbringelsesområdet, som oplever at have de rette kompetencer til at arbejde med målgruppen.

Når vi opgør personalets uddannelsesbaggrund ser vi, at omkring to tredjedele er uddannet pædagoger, og at halvdelen har mere end fire års erfaring fra anbringelsesområdet, jf. Figur 3.11 og Figur 3.12.

Anm.: Forskellen i antallet af besvarelser mellem figur 3.11 og 3.12 skyldes, at nogle medarbejdere ikke har besvaret alle spørgsmål.

Kilde: Spørgeskemabesvarelser fra personale på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet (3. runde).

Baggrund og erfaring er nogle af de faktorer blandt personalegruppen, som ifølge personale og ledelse har betydning i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Perspektivet er, at desto stærkere faglige, pædagogiske kompetencer og erfaring fra anbringelsesområdet, desto bedre er personalet til at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Personalets uddannelsesbaggrund og erfaring fra anbringelsesområdet indikerer, at personalet overordnet set har relevante kompetencer til at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

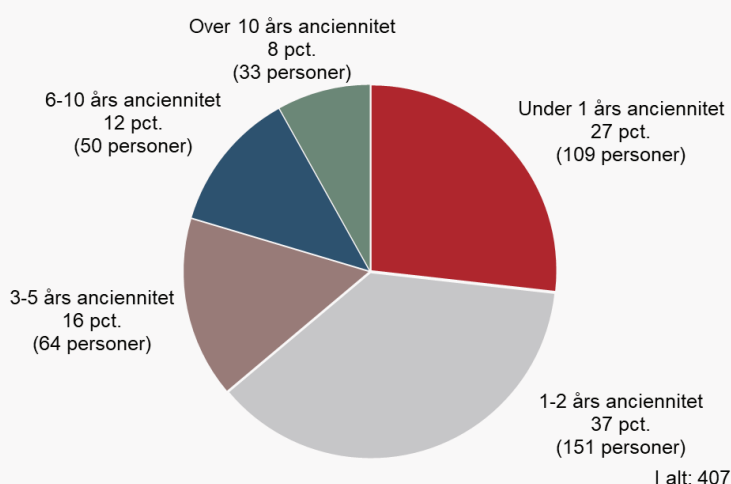
Personalet vurderer også i overvejende grad, at de har de rette kompetencer til at arbejde med børnene og de unge, der er anbragt på børne- og ungehjemmene. 64 pct. angiver, at de i høj eller meget høj grad har de rette kompetencer².

Personalet har kort anciennitet på børne- og ungehjemmene

Personalet har kort anciennitet på børne- og ungehjemmene, hvor der er en høj personaleudskiftning. Cirka 60 pct. af personalet har været ansat i tre år eller kortere tid på børne- og ungehjemmene, jf. Figur 3.13.

Figur 3.13

Personale opdelt efter anciennitet på nuværende børne- og ungehjem

Anm.: I opgørelsen er antal år udregnet til og med for den højeste værdi i intervallet. Det betyder fx, at personale, som har været ansat på et børne- og ungehjem i 2 år og 11 måneder, indgår i opgørelsen 1-2 års anticennitet.

Kilde: Egne beregninger på data fra registreringsskemaer fra de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet.

Et udbredt perspektiv fra interviewene med børn og unge, der har været har været en del af initiativet, er, at personaleudskiftning kan påvirke børnene og de unges trivsel og oplevelse af at bo på børne- og ungehjemmene negativt. Som beskrevet tidligere, kan lav trivsel øge risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser (Liversage, Kildemoes & Tønnesen, 2024). Personalets korte anticennitet er i overensstemmelse med den relativt store personaleudskiftning i initiativperioden, hvor 17 pct. af den samlede personalegruppe er blevet udskiftet. Konkret har 116 ud af 425 medarbejdere fratrådt deres stilling, mens 191 tilsvarende er blevet ansat.

I afsnit 6.3 uddyber vi, hvordan personaleudskiftning påvirker børnene og de unges relationer til personalet.

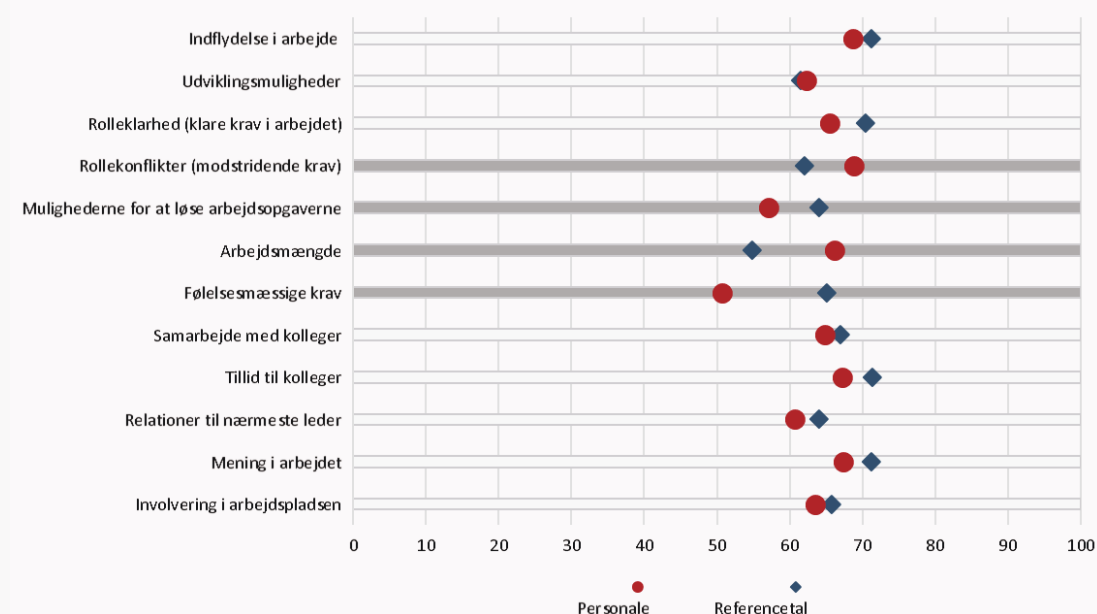
Personalet trives på trods af følelsesmæssige krav i arbejdet

Personalets trivsel kan have betydning for arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Et perspektiv, som personale og ledelse fremhæver i interviewene er, at når personalet er i trivsel, er de bedre i stand til at forebygge og håndtere – herunder nedtrappe – konfliktfyldte situationer. Vi har undersøgt personalets trivsel på arbejdspladsen ved hjælp af *Dansk Psykologisk Spørgeskema* (DPQ), jf. Boks 4.2.

² "I nogen grad" = 13 pct., "I mindre grad" = 22 pct. og "Slet ikke" = 0 pct.

På tværs af 12 trivselsdimensioner af det psykosociale arbejdsmiljø har personalet en trivsel over middel. Når vi sammenligner personalets trivsel med referencetal, som udgør et nationalt gennemsnit for trivsel på arbejdspladsen på tværs af branchegrupper, ser vi, at personalets trivsel adskiller sig med mere end otte procentpoint på fire trivselsdimensioner: *rollekonflikter*, *muligheden for at løse arbejdsopgaverne*, *arbejdsomængde* og *følelsesmæssige krav*, jf. Figur 3.14.

Figur 3.14
DPQ-score for personalet sammenlignet med referencetal

Anm.: Personalet på de børne- og ungehjem, der har været en del af initiativet (n=89). På enkelte spørgsmål er n lavere, fordi alle respondenter ikke har svaret på alle spørgsmål. Referencetallene udgør det nationale gennemsnit på tværs af branchegrupper. De fire trivselsdimensioner, hvor personalets trivsel adskiller sig mest fra referencetallene er markeret med grå.

Kilde: Spørgeskemabesvarelser fra personalet på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet (3. runde), og Dansk Psykosocialt Spørgeskemas (DPQ) referencetal, jf. bilag.

I de følgende afsnit udfolder vi, hvad der kan forklare forskellene på personalets trivsel og referencetallene på de fire dimensioner.

Mange følelsesmæssige krav og oplevelser af trusler og vold

Personalet trives mindst på dimensionen *følelsesmæssige krav*. Personalet oplever i højere grad følelsesmæssigt krævende situationer i deres arbejde og har mere kontakt til personer, der er modvillige eller aggressive over for dem sammenlignet med andre branchegrupper.

Over halvdelen af personalet har oplevet vold og været udsat for trusler månedligt på arbejdspladsen inden for de seneste 12 måneder. For det nationale gennemsnit gør det sig gældende for 6 pct. Forskellen mellem børne- og ungehjemmenes personalegruppe og referencetallene tydeliggør, at det pædagogiske arbejde på børne- og ungehjemmene generelt er præget af et meget følelsesmæssigt krævende og belastende arbejdsmiljø.

Arbejdsopgaverne er tydelige og afstemte, men vanskelige at udføre

Personalet trives mere på dimensionerne rollekonflikter og arbejdsomængde sammenlignet med andre branchegrupper. Det kommer til udtryk ved, at personalet oplever færre modstridende

krav i deres arbejde og i mindre grad at skulle gøre ting, som de føler burde være anderledes. Tilsvarende oplever personalet på børne- og ungehjemmene en mere passende arbejds-mængde.

Et perspektiv i personale- og ledelsesinterviewene er, at det særligt er i konfliktfyldte situationer, at personalet oplever det som vanskeligt at udføre deres arbejdsopgave og forebygge, at konflikterne udvikler sig til voldsomme situationer og magtanvendelser. Det understøttes af, at personalet trives mindre end andre branchegrupper på dimensionen *mulighederne for at løse arbejdsopgaverne*. Personalets besvarelser indikerer, at de i mindre grad oplever at kunne løse arbejdsopgaver tilfredsstillende, selvom de ikke oplever modstridende krav. Vi tolker personalets besvarelser som udtryk for, at personalet oplever deres arbejdsopgaver som tydelige og afgrænsede, men vanskelige at udføre. I kapitel 5 og 6 præsenterer vi eksempler på, hvornår personalet oplever, at det er vanskeligt at udføre deres arbejdsopgaver.

Samlet set vurderer vi på baggrund af trivselsspørgsmålene, at børne- og ungehjemmenes arbejde i initiativperioden er foregået på børne- og ungehjem, hvor personalet generelt trives, men også oplever konfliktfyldte situationer. I det næste kapitel belyser vi, hvordan konfliktfyldte situationer påvirker børn og unge, der er anbragt, og udviklingen i voldsomme situationer og magtanvendelser i initiativperioden.

4 Udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser

I kapitlet belyser vi udviklingen i voldsomme situationer og magtanvendelser i initiativperioden og dermed, om børne- og ungehjemmene nedbringer antallet af magtanvendelser. Derudover beskriver vi, hvordan voldsomme situationer og magtanvendelser påvirker børnene og de unge.

Vi anvender kvalitative data fra interviews og indberetninger om magtanvendelser til at belyse, hvordan voldsomme situationer og magtanvendelser påvirker børn, unge og personale. I kapitlet tydeliggør vi vigtigheden af at forebygge og håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser og dermed sikre en tryk hverdag for børn og unge, der er anbragt. På baggrund af de kvalitative data fra interviews og indberetninger belyser vi udviklingen i magtanvendelser og supplerer med en kvantitativ opgørelse over udviklingen i antal indberetninger. De metodiske overvejelser er beskrevet nærmere i bilag.

På baggrund af analysen har vi identificeret tre fokuspunkter, som kan fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelse, jf. Boks 4.1.

Boks 4.1

Fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Fokuspunkt 1	Personale bør være særligt opmærksomme på børnene og de unge i ugerne efter voldsomme situationer og magtanvendelser, og der kan være behov for opfølgning med hele børne- og ungegruppen.
Hovedfund fra analysen	Både voldsomme situationer og magtanvendelser påvirker børnene og de unge i lang tid. Det kan være nødvendigt at følge op med hele børne- og ungegruppen, da andre børn også kan være påvirket af, at et andet barn eller en anden ung har været involveret i en voldsom situation eller magtanvendelse.
Fokuspunkt 2	Børne- og ungehjemmenes personale og faglige tilgange bør være specialiseret den børne- og ungegruppe, der bor på børne- og ungehjemmet
Hovedfund fra Analysen	Antallet af indberettede magtanvendelser kan bl.a. påvirkes af, hvordan børne- og ungehjemmenes pædagogiske tilbud og personalets kompetencer matcher børnenes og de unges behov. Når et barn eller en ung i en periode er anbragt på et børne- og ungehjem, som ikke kan imødekomme barnets eller den unges behov, er der en større risiko for magtanvendelser.
Fokuspunkt 3	Fokus på at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser bør definere den pædagogiske praksis på børne- og ungehjem.
Hovedfund fra analysen	Personale og ledelse oplever et kulturskifte i den pædagogiske praksis med mere fokus på at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Ifølge personale og ledelse kan en kultur og et fokus på forebyggelse medføre færre voldsomme situationer og magtanvendelser.

4.1 Voldsomme situationer og magtanvendelser har stor betydning for børnene og de unges hverdag og trivsel

”Min hjerne slår fra og jeg bliver sur”

Fælles for de børn og unge, der er blevet interviewet i evalueringen, og som selv har oplevet en magtanvendelse eller har været vidne til en magtanvendelse, er, at de kan erindre og beskrive situationerne, selv om de i flere tilfælde ligger adskillige år tilbage.

Situationerne bliver beskrevet med præcis stedsangivelse, involveret personale og deres reaktion i situationen. Beskrivelserne indikerer, at børnene og de unge hæfter sig ved disse oplevelser, og at oplevelserne har stor betydning for børnene og de unges hverdag og i flere tilfælde trivsel. Nedenstående citat er fra et barn, som beskriver en magtanvendelse, som barnet oplevede for flere år siden, og eksemplificerer, hvordan barnet reagerede på magtanvendelsen.

”*[J]eg blev lagt ned og ikke rigtig mere. Jeg skreg. Jeg kan ikke rigtig huske så meget, når sådan noget [en magtanvendelse, red.] sker [...] Min hjerne slår fra og jeg bliver sur.*

Barn/ung

Interviewene med børnene og de unge tydeliggør vigtigheden af at nedbringe omfanget af magtanvendelser.

Voldsomme situationer påvirker børnene og de unge

Voldsomme situationer, som ikke fører til en magtanvendelse, påvirker også børnene og de unge. I interviewene fortæller flere af børnene og de unge om voldsomme situationer og deres oplevelser i forbindelse med og efter situationerne. Det indikerer for os, at situationerne påvirker børnene og de unge, selvom der ikke er tale om en magtanvendelse. De situationer, som børnene og de unge fortæller om, vedrører i flere tilfælde personalets ageren i hverdagssituationer. Nogle unge har oplevet, at personalet har reageret voldsomt over for børnene i forbindelse med tøjvask og andre hverdagssituationer. En af de unge fortæller, at vedkommende bevidst holder sig fra bestemt personale på grund af en situation, hvor personalet ifølge barnet reagerede aggressivt og voldsomt, jf. nedenstående citat.

”*Det sidder stadig i mig, når jeg ser [personen, red.]. Så tænker jeg: "F*ck." Og det gør jeg virkelig. Jeg tænker virkelig: "F*ck, er det nu [personen, red.] der igen?"*

Barn/ung

Vi har ikke systematisk afdækket, hvordan voldsomme situationer og magtanvendelser påvirker personalet, men i interviewene beskriver personalet, at voldsomme situationer og magtanvendelser også påvirker dem og arbejdsmiljøet negativt.

Voldsomme situationer og magtanvendelser kan påvirke hele børne- og ungegruppen

En voldsom situation med ét barn kan smitte af på resten af børne- og ungegruppen. I den kvalitative analyse af indberetningsskemaerne ser vi flere eksempler på, at der er andre børn og unge til stede i forbindelse med magtanvendelserne. Samtidigt fortæller børnene og de unge i interviewene, at de føler et ansvar for hinanden, og at en voldsom situation med andre børn og unge også påvirker dem.

Børne- og ungegruppens dynamik og sammensætning kan skabe en ansvarsfølelse mellem børnene og de unge. I interviewene er et perspektiv blandt børnene og de unge, at de tager ansvar for og passer på hinanden. Nedenstående citat er et eksempel på denne ansvarsfølelse, hvor et barn oplever to af de andre børn og unge i en konfliktfyldt situation.

” Så blev jeg ved med at følge med, for jeg var bange for, at der skete et eller andet sygt. Bare sådan for en sikkerheds skyld. Men så får jeg at vide dagen efter, at jeg bare skulle have ladet det være. Men jeg er bare sådan, som person, at jeg ikke vil have på samvittigheden, at jeg bare har kigget på nogen, der var ved at slå hinanden ned. Og bare sådan vide, at jeg kunne gøre noget, men ikke har gjort noget.

Barn/ung

Voldsomme situationer og magtanvendelser kan påvirke hele gruppen af børn og unge, hvilket gør det vigtigt at være opmærksom på dem, der overværer eller overhører sådanne episoder. Når magtanvendelser sker i fællesområder som køkken og opholdsrum, hvor andre børn og unge er til stede, bør man altid følge op med de berørte. De fleste indberettede magtanvendelser finder sted på børne- og ungehjemmenes matrikel, ofte i fællesområder som fx køkken og opholdsrum, jf. bilag. Dette understreger betydningen af at tage hånd om børn og unge, der kan være påvirket af at være vidner til situationerne.

4.2 Der har været en udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser

Når vi i interviews med personale og ledelse har spurgt ind til udviklingen i magtanvendelser, fortæller de om et kulturskifte i den pædagogiske praksis med mere fokus på forebyggelse. Ifølge personale og ledelse er resultatet af kulturskiftet, at de oplever færre voldsomme situationer og magtanvendelser. Vi ser imidlertid, at der har været en stigning i antal indberetninger i initiativperioden.

Personale og ledelse oplever et kulturskifte i den pædagogiske praksis

Personale og ledelse oplever, at der er sket et kulturskifte i den pædagogiske praksis. Initiativet har ifølge personale og ledelse været med til at skærpe børne- og ungehjemmenes arbejde med forebyggelse, og de oplever, at der er færre voldsomme situationer og magtanvendelser end tidligere. De fremhæver særligt refleksion og åbenhed i personalegruppen vedrørende voldsomme situationer og magtanvendelser som et skifte i forhold til den tidligere kultur, hvor magtanvendelser var mere udpræget som en del af den pædagogiske praksis. Ifølge informanter, som har arbejdet på anbringelsesområdet i flere år, er magtanvendelser ikke i samme grad situationer, der afsluttes i forbindelse med indberetningen, som det i nogle tilfælde gjorde sig gældende tidligere. Derimod ønsker personale og ledelse i højere grad at tage ved lære af magtanvendelserne for at kunne forebygge. Nedenstående citat tydeliggør denne kulturændring.

” Det er jo en kultur, der skal skabes. Det er ikke sådan, det har været for 5-10 år siden. Jeg tænker, at det tit har været meget lukket. Alting bliver mere åbent i dag, og det gælder om, at det er så åbent som muligt og at vi kan gå til hinanden.

Personale

Personale og ledelse oplever færre voldsomme situationer og magtanvendelser

Personale og ledelse fortæller, at de sjældent oplever magtanvendelser og vurderer, at der forekommer færre magtanvendelser end tidligere. Denne udvikling er udtryk for et større fokus på forebyggelse og en fælles forståelse blandt ledelse og personale af, at magtanvendelser er den sidste udvej, jf. nedenstående citat.

” Vi har set, at magtanvendelser ikke er godt. Der er vi blevet klogere [...] Så vidt muligt skal vi helst undgå magtanvendelser [...] Vi skal forsøge med alle redskaber, inden man siger, nu bliver vi nødt til at bruge magtanvendelser.

Personale

Ifølge personale og ledelse bliver magtanvendelser taget meget alvorligt i personalegruppen og hos ledelsen. Denne alvor har ifølge informanterne ikke været en selvfølgelighed tidligere. Nedenstående citat fra en leder afspejler fx, hvordan magtanvendelser får ledelse og personale til at stoppe op og reflektere over, hvad de kunne have gjort anderledes for at undgå situationen.

” [D]er har været en hårdhed om magtanvendelser førhen, men jeg synes, at det har fået en anden alvor, hvor vi stopper op [og reflekterer, red.].

Leder

Flere af børne- og ungehjemmene ansøgte om at blive en del af initiativet, fordi de oplevede et behov for at forebygge og nedbringe magtanvendelser. Samlet set oplever personale og ledelse, at de er lykkedes med at nedbringe antallet af voldsomme situationer og magtanvendelser.

Antallet af indberettede magtanvendelser er samlet set steget i initiativperioden

Når vi supplerer de kvalitative fund med indberetningerne om magtanvendelser, ser vi samlet set, at antallet af indberetninger om magtanvendelser på børne- og ungehjemmene er steget med 22 indberetninger i initiativperioden, jf. Figur 4.1.

Figur 4.1

Udvikling i antal indberettede magtanvendelser, 3. kvartal 2022 til 2. kvartal 2024

Anm.: I initiativperioden er der i alt registreret 250 indberetningsskemaer for magtanvendelser på børne- og ungehjemmene. Ét af børne- og ungehjemmene har ikke registreret indberetningsskemaer for magtanvendelser, hvorfor opgørelsen alene baserer sig på registreringer af indberetningsskemaer for seks af børne- og ungehjemmene.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af børne- og ungehjemmenes registrerede indberetningsskemaer for magtanvendelser.

Antallet af indberettede magtanvendelser varierer fra 16 til 51 indberetninger per kvartal. Ændringerne indikerer ikke en entydig tendens, da antallet af indberettede magtanvendelser fx er næsthøjest i 3. kvartal 2023 og lavest i det foregående kvartal.

Antallet af indberettede magtanvendelser kan være udtryk for en mere reflekteret praksis blandt personalet vedrørende magtanvendelser. Stigningen i indberetninger er således ikke nødvendigvis udtryk for, at antallet af magtanvendelser reelt er steget. I de følgende afsnit nuancerer vi udviklingen med udgangspunkt i en kvalitativ analyse af indberetningsskemaer samt interviews med personale og ledelse.

Antallet af indberetninger kan påvirkes af, hvilke børn og unge der er anbragt periodevis og børne- og ungehjemmenes evne til at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser for disse børn og unge

Få børn og unge tegner sig for hovedparten af de indberettede magtanvendelser. Ni børn og unge (seks pct. af den samlede børne- og ungegruppe) har i initiativperioden været udsat for 10 eller flere magtanvendelser og udgør ca. 60 pct. af de samlede indberetninger. Tilsvarende ser vi, at der er indberettet magtanvendelser for 8-20 forskellige børn på tværs af børne- og ungehjemmene per kvartal i initiativperioden. Antallet af indberettede magtanvendelser fordeler sig således på relativt få børn og unge i forhold til det samlede antal indberettede magtanvendelser.

Samlet set indikerer opgørelsen af indberettede magtanvendelser, at antallet af og udviklingen i magtanvendelser kan afhænge af, hvilke børn og unge der er anbragt på det enkelte børne- og ungehjem periodevis, og hvordan børne- og ungehjemmene lykkes med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser blandt disse børn og unge.

Et godt match mellem tilbud og behov forebygger voldsomme situationer og magtanvendelser

Antallet af indberettede magtanvendelser kan påvirkes af, hvordan børne- og ungehjemmenes pædagogiske tilbud matcher børnene og de unges behov. I indberetningsskemaerne ser vi, at der på én måned er over 20 indberettede magtanvendelser på et barn. Indberetningerne er in-

den for den første måned af anbringelsen. I indberetningerne fremgår det, at barnet flyttes til anden bolig, da børne- og ungehjemmet ikke vurderer, at de kan tilbyde barnet den nødvendige pædagogiske ramme og tilbud. Vigtigheden af et godt match understøttes også i interviewene og er afspejlet i nedenstående citat.

*” Vi skal levere og yde den pædagogiske indsats, som barnet har behov for.
Vi skal ikke have børn i huset, hvor vi ikke kan løse arbejdsopgaven, så der
bliver sådan en skævvridning allerede fra starten. Og der har tidligere været
nogle uheldige sager.*

Leder

En væsentlig opmærksomhed i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser er således at sikre et match mellem børne- og ungehjemmenes pædagogiske tilbud børnene og de unges behov.

5 Erfaringer med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser

I dette kapitel beskriver vi børne- og ungehjemmenes erfaringer fra arbejdet med at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. Formålet er at tilvejebringe viden om eksempler fra børne- og ungehjemmenes arbejde i initiativperioden.

Flere af de syv børne- og ungehjem beretter i evalueringen, at de i begrænset omfang har ændret faglig praksis i løbet af den periode, evalueringen dækker. De reflekterer i stedet over, hvordan deres eksisterende praksis har betydning for voldsomme situationer og magtanvendelser. I evalueringen belyser vi derfor erfaringer fra børne- og ungehjemmenes praksis mere generelt, end det er beskrevet i indsatsmodellen. De praksisnære eksempler kan inspirere andre børne- og ungehjem i arbejdet med at tilrettelægge en praksis, der forebygger voldsomme situationer og magtanvendelser.

5.1 Erfaringer med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Vi præsenterer i dette afsnit børne- og ungehjemmenes erfaringer med at forebygge voldsomme situation og magtanvendelser. På baggrund af analysen har vi identificeret tre fokuspunkter, der kan fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, jf. boks 5.1.

Boks 5.1

Fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Fokuspunkt 4	Personale og ledelse bør skabe en tryk opstart for børnene og de unge ved at have en systematik, der sikrer genkendelige rutiner for børnene og de unge.
Hovedfund fra analysen	En tryk opstart for børnene og de unge på børne- og ungehjemmene kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, fordi trygheden styrker børnene og de unges trivsel. Genkendelighed i form af fx rutiner, som børnene eller de unge kender, kan øge trygheden og dermed understøtte en god opstart og overgang til et børne- og ungehjem.
Fokuspunkt 5	Personale og ledelse bør tilpasse form og indhold i deres aktiviteter, så aktiviteterne er målrettet børne- og ungehjemmenes målgruppe og børnene og de unges behov.
Hovedfund fra analysen	Samarbejde med og inddragelse af børnene og de unge kan både foregå individuelt med børnene og de unge eller kollektivt på tværs af børne- og ungegruppen. Et perspektiv blandt personalet er, at det er vigtigt, at aktiviteter tilpasses børnene og de unges ønsker og behov, så alle børn og unge bliver medbestemmende i eget liv og hverdagen på børne- og ungehjemmet.
Fokuspunkt 6	Personale bør tilrettelægge hverdagen med udgangspunkt i børnene, de unges og egen trivsel, så personale i underskud ikke har ansvar for børn og unge, som den pågældende dag har behov for ekstra omsorg og forståelse.
Hovedfund fra analysen	En systematik i børne- og ungehjemmenes arbejde med udgangspunkt i personalet og børnene og de unges trivsel kan bidrage til at reducere risikoen for konflikter og dermed forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

En tryk opstart med genkendelighed og rutiner kan styrke børnene og de unges trivsel

Vigtigheden af genkendelighed og rutiner i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser bliver fremhævet på tværs af de gennemførte interviews med personale og ledelse. Ifølge personalet kan genkendelighed og rutiner indebære hverdagsrytmer, såsom putterutiner, måltider, hobbyer og interesser. Det kan dog også handle om, hvordan personalet bedst hjælper børnene og de unge, hvis de har det svært. Ifølge indsatsmodellen kan genkendelighed og rutiner betyde, at børn og unge oplever en tryk opstart og overgang til børne- og ungehjemmet og derigennem styrke børnene og de unges trivsel. Som beskrevet tidligere er det en faglig antagelse i indsatsmodellen, at mistrivsel øger risikoen for voldsomme situationer og magtanvendelser.

Ifølge personalet kan genkendelige rutiner i forbindelse med fx sengetid og måltider give børnene og de unge tryk. For at tilrettelægge en opstart med genkendelighed oplever personalet at have brug for viden om børnene og de unges præferencer og rutiner – og gerne inden børnene og de unge flytter ind på børne- og ungehjemmet. Det er eksemplificeret i nedenstående citat fra en medarbejder:

”Jeg tænker da helt klart, at man ved at vide de der helt grundlæggende ting, hvordan de reagerer på forskellige ting, og hvad de kan lide og ikke kan lide, giver dem noget tryk. Der er noget genkendeligt i det, og vi skåner dem [børnene og de unge, red.] lidt.

Personale

Personale og ledelse fortæller, at børnene og de unge ideelt set altid selv fortæller om deres ønsker og behov. På nogle af børnene- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet, bor der dog børn og unge, som pga. deres funktionsnedsættelse ikke har et verbalt sprog. Når børnene og de unge ikke har et verbalt sprog og dermed ikke har mulighed for verbalt at give udtryk for deres præferencer og ønsker, fortæller personalet, at de inddrager forældre, pårørende og evt. personale fra barnets tidligere børne- og ungehjem til at få kendskab til børnene og de unge. Ét børne- og ungehjem har i initiativperioden udarbejdet et spørgeskema til systematisk at indsamle viden om børnene og de unge. Skemaet kan sendes til eller anvendes som spørgeguide på et opstartsmøde med familierne, forud for at barnet flytter ind på børne- og ungehjemmet. En medarbejder fortæller:

”Vi har lavet nogle spørgsmål til forældrene, sådan interviewagtigt, hvor vi får afdækket stort set alt [...] Fra spisevaner til puttetider til alle de vaner børnene har hjemmefra.

Personale

Ifølge personale og ledelse kan redskaber og metoder til at indsamle viden i forbindelse med en anbringelse også anvendes, efter at børnene og de unge er flyttet ind. Forud for en anbringelse er det ikke altid muligt for personalet at følge systematikken og få opbygget tilstrækkelig viden om børnene og de unge. Et vilkår på tværs af børne- og ungehjem er, at der kan ske akutanbringelser, hvor de skal tage imod et nyt barn eller ung med kort varsel. Ifølge personalet er de derfor nødt til at være fleksible i anvendelsen af redskaber og metoder til at få viden om børnene og de unge.

Et perspektiv blandt personalet er, at jo tidligere de har viden om børnene og de unges ønsker, behov og ressourcer, desto tidligere kan de fokusere på at opbygge en god relation til børnene

og de unge. Samtidig giver personalet også udtryk for, at det er vigtigt, at de aktivt forholder sig til, hvordan rutinerne påvirker barnet eller den unges trivsel, når de er flyttet ind på børne- og ungehjemmet. I et interview fortæller en medarbejder, hvordan personalet har justeret i et barns rutiner. Justeringerne er en konsekvens af, at personalet ikke oplever, at rutinerne bidrager positivt til barnets trivsel, selv om rutinerne er i tråd med de rutiner med rutinerne fra barnets tidligere børne- og ungehjem.

Vi vurderer, at en væsentlig opmærksomhed for at forebygge voldsomme situationer og magt-anvendelser er, at en tryk opstart kræver en systematik i børne- og ungehjemmenes praksis, der sikrer genkendelighed og rutiner for børnene og de unge.

Et systematisk samarbejde tilpasset børnene og de unges behov kan bidrage til en følelse af kontrol og mestring af hverdagen

Indsatsmodellen adresserer vigtigheden af at samarbejde med børnene og de unge, og at tilpasse samarbejdet, så børnene og de unge har bedre mulighed for at deltage og tage ejerskab i deres hverdag. På tværs af børne- og ungehjemmene viser interviews med personalet, at samarbejdet med børnene og de unge kan foregå på henholdsvis individuelt og kollektivt niveau. I det følgende redegør vi for erfaringerne med dette på børne- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet.

På et individuelt niveau foregår samarbejdet med børnene og de unge bl.a. med individuelle aftaleark og planer³. Fælles for de individuelle ark og planer er, at børnene og de unge har mulighed for at udtrykke og skriftliggøre deres ønsker, ressourcer og behov. På et børne- og ungehjem fortæller personalet fx om en ung, som sammen med en medarbejder har udarbejdet en liste over ting, der kan trigge, at den unge får det dårligt. Skriftligheden er væsentlig, fordi personale, som har behov for at få et grundlæggende kendskab til børnene og de unge, kan tilgå de skriftlige ark og planer. Ifølge personalet er det særligt nyttigt for nye medarbejdere og vikarer, som ikke har samme forudsætninger for at kende børnene og de unge som de faste medarbejdere.

Personalet fremhæver vigtigheden af, at børnene og de unge så vidt muligt selv er med til at udarbejde deres ark og planer, så de oplever reelt at blive inddraget. Nedenstående citat afspejler denne pointe.

” Hvis de vælger at skrive ”fuck dig” i alle ni punkter, så er det ordret dét, der står. Fordi det er deres [planer, red.]. Og så skal de ikke have et indtryk af, at jeg går tilbage og siger: ”Ej, det kan vi ikke skrive”. Det er 100% deres. Og så står der det, de siger.

Personale

På et kollektivt niveau samarbejder og inddrager personalet bl.a. børnene og de unge på børne- og ungemøder og i børne- og ungeråd. I forbindelse med møderne og rådene har børnene og de unge mulighed for i fællesskab at udtrykke ønsker til børne- og ungehjemmenes praksis. Formålet er at give børnene og de unge en kollektiv stemme i forhold til hjemmenes rammer og daglige praksis og samtidig øve demokrati og medbestemmelse.

³ Skemaernes form og indhold varierer, men betegnes bl.a. som trivselsskemaer, belastningsskemaer, triggerskemaer, værd-at-vide-skemaer og ungesamtaler og –planer.

Ét børne- og ungehjem har i initiativperioden etableret et børne- og ungeråd, som er sammensat af ca. 12 børn og unge, som samlet repræsenterer børne- og ungehjemmets afdelinger. I børne- og ungerådet afholdes møder én gang månedligt, hvor børnene og de unge fra gang til gang beslutter, hvor mødet skal holdes. Forud for møderne har en medarbejder ansvar for at forberede tema og dagsorden. Et tema har fx været, hvordan børnene og de unge ønsker, at højtider som jul og fødselsdage skal fejres. En overvejelse blandt personalet er, at det er hensigtsmæssigt først at tale om svære emner som fx magtanvendelser, når børnene er blevet trygge ved og kender konceptet for børne- og ungerådet. Derudover er en overvejelse blandt personalet, at nogle temaer kan være sårbare at drøfte i en større gruppe af børn og unge.

Personale på flere af børnene –og ungehjemmene oplever, at nogle børn og unges deltagelse på møderne kræver, at personalet støtter dem og planlægger alternative kommunikationsformer. Det kan fx være ved brug af plancher på møderne, hvor børnene kan udtrykke deres synspunkter skriftligt. Derudover har personalet blik for børnene og de unges behov og støtter dem, som beskrevet i nedenstående citat.

” Det skal ikke kun være dem, der er sprogligt stærke, der altid skal have mulighed [for at sige noget, red.]. Vi inddrager dem, som også er lidt kognitivt bagud. Det er fint nok, at man ikke siger noget, men [det er vigtigt, red.], at de [...] har forstået, at vi ser dem. Det er derfor, jeg sætter mig ved siden af dem [barnet eller den unge, red.]. [...] Så risikerer vi ikke, at der er nogen, der bliver tabt.

Personale

De foreløbige erfaringer med børne- og ungeråd er sparsomme, men positive. Børne- og ungehjemmet har fokus på løbende at tilpasse form og indhold, så rådet bliver et demokratisk forum faciliteret af børnene og de unge, som styrker deres stemme.

Personalets overvejelser afspejles også blandt børnene og de unge, som oplever konceptet om at være sammen med børn og unge fra de andre afdelinger som positivt. Vigtigheden af at tilpasse form og indhold kommer imidlertid også til udtryk blandt børnene og de unge på tværs af børne- og ungehjemmene. Børnene og de unge oplever, at det kan være svært at sige sin mening i en større gruppe. Det er særligt tilfældet, hvis de mener noget andet end flertallet. Det er afspejlet i nedenstående citat.

” Jeg synes, det er hyggeligt at være sammen med folk [...] og jeg kan godt lide at snakke, men ikke når der er så mange [...] Så siger jeg bare det, som de andre siger.

Barn/ung

Samlet set vurderer vi, at det er en væsentlig opmærksomhed i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, at form og indhold for samarbejdet med og inddragelsen af børnene og de unge er tilpasset deres behov.

Systematisk vurdering af trivselssignaler kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Et perspektiv på tværs af interviewene med personale og ledelse er, at en hverdag tilrettelagt med udgangspunkt i børnene og de unges trivsel, kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. En systematisk vurdering af børnene og de unges trivselssignaler kan ifølge

personale og ledelse forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Personalet fremhæver i interviewene vigtigheden af analyse og refleksion vedrørende børnene og de unges trivsel og på den baggrund at tilrettelægge dagen. Det kan fx være ved ikke at sætte for store krav i situationer, hvor børnene eller de unge ikke er i trivsel.

Fokus på børnene og de unges trivsel er gennemgående på tværs af børne- og ungehjemmene. Den konkrete praksis med udgangspunkt i trivsel spænder fra uformel kollegial sparring til systematisk analyse og refleksion dagligt og i forbindelse med personalemøder og supervision. I det følgende beskriver vi, hvordan et af børne- og ungehjemmene i initiativperioden har styrket sin praksis baseret på børnenes signaler og adfærd for at øge børnenes trivsel og forebygge eventuelle konflikter.

I børne- og ungehjemmets arbejde har personalet haft fokus på børnene og de unges signaler og adfærd, fordi målgruppen af børn og unge har et lavt kognitivt funktionsniveau og i flere tilfælde manglende verbalt sprog. Redskabet kaldes overlapsmodellen og består konkret af en stor oversigtstavle, hvor personalet vurderer det enkelte barn eller unges signaler og adfærd inden for seks overordnede parametre. Med redskabet kan personalet således danne sig et overblik over børnene og de unges trivselssignaler og –adfærd inden for og på tværs af parametrene. De seks parametre er:

1. Søvn og hvile
2. Udskillelse af affaldsstoffer og ernæring
3. Aktiviteter/deltagelse
4. Krav og aftaler
5. Hygiejne
6. Barnets signaler og bemærkninger

Personalet vurderer dagligt børnene og de unge inden for de seks parametre og kan tilføje kommentarer til vurderingen. Redskabet anvendes fast, når der skal overleveres viden i forbindelse med vagtskifte, og som afsæt for refleksion i personalegruppen vedrørende deres pædagogiske praksis og børnene og de unges trivsel. Redskabet anvendes blandt andet som afsæt for refleksion over børnene og de unges trivsel i forbindelse med personalemøder.

Udvikling og implementering af redskabet opleves at have forebygget konflikter. Personalet fremhæver, at redskabet gør dem i stand til bedre at identificere børnene og de unge signaler og adfærd og kan tilrettelægge dagen med udgangspunkt heri, inden der udvikler sig en voldsom situation. Personalet oplever, at dette bl.a. skyldes, at de tidligere identificerer børnene og de unges belastningssignaler og dermed kan tage hensyn til signalerne i deres pædagogiske praksis og tilrettelægge dagen herefter. En medarbejder fortæller:

”Det bliver mere overskueligt, når vi har redskabet, fordi vi hurtigere får øje på de der belastninger, der kan ligge for børnene. Så som, at de ikke er kommet af med afføring, eller de ikke har sovet godt.

Personale

Ifølge ledelse og personale er det med redskabet blevet meget tydeligt, hvornår vurderinger af det enkelte barns trivsel baserer sig på henholdsvis ”synsninger” og faglige faktorer og kriterier. Det bliver fremhævet i interviewene, at redskabet har givet personale og ledelse et nyt, fælles sprog baseret på objektive, faglige vurderinger. Ifølge personale og ledere er deres faglige sprog og mindset blevet systematiseret i forbindelse med særligt vagtskifte. Tilstedeværelsen af

redskabet som en fysisk oversigtstavle betyder ifølge personalet, at viden om børnene og de unge automatisk bliver integreret i det daglige arbejde i forbindelse med vagtskifte.

Personalet pointerer, at de med redskabet har fået bedre mulighed for at undersøge udviklingen i børnene og de unges trivsel og betydningen af konkrete initiativer og aktiviteter. Med afsæt i redskabet følger personalet løbende op på børnenes trivselssignaler og –adfærd og drøfter hvad der har betydning for det enkelte barn eller unges trivsel. Drøftelserne foregår blandt andet i forbindelse med personalemøder.

Ifølge personalet har arbejdet med at vurdere børnene og de unge gjort det mere legitimt i personalegruppen at vurdere sig selv og italesætte ens eget trivselsniveau, uden vurderingen kommer til at handle om pædagogiske kompetencer. Det betyder, at personalet i højere grad kan tilrettelægge dagen efter barnets eller den unges og personalets trivselsniveau, som reducerer risikoen for konflikter. Det kan fx handle om at lade pædagogisk personale i overskud have ansvar for de børn og unge, der den pågældende dag signalerer underskud. Det er afspejlet i nedenstående citat.

” Hvis man selv er rød, så dur det simpelthen ikke at man går ind og tager [et barn, red.], som helt sikkert også i en periode var rød.

Personale

Vi vurderer, at det er en væsentlig opmærksomhed i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, at børne- og ungehjemmene har en systematik i forhold til at tilrettelægge dagen med udgangspunkt i børn, unge og personales trivsel. Det kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, at opgaver og ansvar planlægges med udgangspunkt i trivsel.

5.2 Erfaringer med at håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser

Vi præsenterer i dette afsnit børne- og ungehjemmenes erfaringer med at håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser. På baggrund af analysen har vi identificeret to fokuspunkter, der kan fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, jf. Boks 5.2.

Boks 5.2

Fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Fokuspunkt 7	Personale og ledelse bør sikre, at alle i personalegruppen har viden om og kendskab til børnene og de unges trivselssignaler, så de rettidigt kan iværksætte konfliktnedtrappende tiltag.
Hovedfund fra analysen	Når personalet kender børnene og de unges trivselssignaler, oplever de at have bedre forudsætninger for at iværksætte ikke-konfronterende og konfliktnedtrappende tiltag i konfliktfyldte situationer. Personaleskift er ifølge personalet et virksomt greb til at konfliktnedtrappe og deeskalere konfliktfyldte situationer, fordi skiftet kan bryde udviklingen i konflikten. Tilsvarende kan frafald af krav være virksomt, fordi personalet ikke stiller krav, som barnet eller den unge ikke kan imødekomme i den pågældende situation.
Fokuspunkt 8	Personale og ledelse bør sikre, at tiltag til at konfliktnedtrappe og greb i en magtanvendelse er tryghedsskabende og skånsomme for de enkelte børn og unge.
Hovedfund fra analysen	Personalets kompetencer og viden om greb, positionering og rollefordeling er afgørende for at sikre tryghedsskabende og skånsomme greb og tiltag, når en magtanvendelse er nødvendig. Børnene og de unge kan have forskellige ønsker til personalets håndtering af voldsomme situationer og magtanvendelser. Når personalet aftaler greb og tiltag til at konfliktnedtrappe sammen med børnene og de unge i "fredstid", har børnene og de unge indflydelse på personalets håndtering. Når personalet efterlever aftalerne, oplever de, at det kan forebygge voldsomme situationer eller sikre, at magtanvendelsen bliver så skånsom som muligt for det enkelte barn eller den enkelte unge.

Personaleskift kan være et greb til at konfliktnedtrappe konfliktfyldte situationer

Personaleskift er greb til at deeskalere konfliktfyldte situationer, som nævnes af medarbejdere på tværs af børne- og ungehjemmene. Ifølge personalet kan skiftet bryde udviklingen i konflikten, fordi børnene og de unge bliver mødt af en ny person, og en ny medarbejder kan se situationen med andre øjne. Personale fremhæver vigtigheden af, at personaleskift er en fælles praksis til at deeskalere konfliktfyldte situationer på tværs af personalegruppen. Dermed bliver personaleskift ikke et nederlag for den involverede medarbejder men derimod et greb til at konfliktnedtrappe. Personaleskift som greb til at deeskalere en konfliktfyldt situation er beskrevet i nedenstående citat.

”Jeg kan godt stå i en konflikt og tænke: ”Lige om lidt, så er min kompetence brugt her, så vi laver personaleskift”. Hvis vi kan få det ned på den måde, så hjælper vi den unge bedst muligt. [...] Det kan også bare være, at den unge synes, at nu er det dig [medarbejder, red.], der er fucking røv irriterende. Fint, jeg prøver lige at lave sceneskift. Så er det en anden medarbejder, jeg sætter ind [...] for at lave det der sceneskift, men også personaleskift.

Personale

Børnene og de unges indflydelse på håndtering af voldsomme situationer og magtanvendelser kan konfliktnedtrappe og sikre skånsomme greb

Personaleudskiftning på børne- og ungehjemmene betyder, at det kan være vanskeligt for alle medarbejdere at have et indgående kendskab til hvert barn eller ung. For at håndtere dette er et greb på nogle af børne- og ungehjemmene at spørge børnene og de unge, hvordan ønsker konfliktfyldte situationer håndteret. Personalet fremhæver i den forbindelse væsentligheden af at gøre det i "fredstid", hvor børnene og de unge er i selvkontrol og har ro på nervesystemet. Denne viden kan personalet orientere sig i løbende og dermed bruge i forbindelse med tilspidsede situationer. En medarbejder fortæller fx om et barn (G), hvor medarbejderen sammen med barnet har noteret, at personalet skal trække sig, hvis barnet begynder at miste selvkontrol og ikke kan regulere sine følelser, jf. nedenstående citat.

” G har behov for, [at man trækker sig, red.]. G kan godt have en eksplosiv vrede, og det gavner ikke G eller os, at vi faktisk bliver i konflikten. Så trækker vi os. Det står også udførligt [i skemaet, red.], at vi trækker os fra værelset, og så lader vi G lige køle lidt af. Så kan vi komme tilbage igen og tage den forfra. Og hvis ikke så trækker man sig igen.

Personale

På et af børne- og ungehjemmene, hvor en stor andel af børnene og de unge har funktionsnedsættelser, som bevirker, at børnene og de unge kan have udadreagerende adfærd og ikke noget verbalt sprog, har personalet ligeledes nedskrevet, hvilke magtanvendelsesgreb og -tilgange de skal anvende for børnene og de unge. Da personalet ikke kan tale med børnene og de unge, vurderer de bl.a. skånsomheden af tiltag og greb ud fra, hvor hurtigt barnet falder til ro ved brug af de forskellige greb og tilgange, og hvordan barnets adfærd og trivsel er i perioden efter den voldsomme situation. Personalegruppen opdaterer løbende vurderingerne af tiltag og greb ved at analysere og reflektere over observationerne i personalegruppen. På samme vis fortæller personale på børne- og ungehjem med børn og unge, der har et verbalt sprog, at de løbende taler med børnene og de unge, når aftalte konfliktnedtrappende tiltag ikke længere har den ønskede virkning. På den baggrund tilpasser personale sammen med børnene og de unge, hvordan personalet kan konfliktnedtrappe.

Personalet kan nedtrappe konfliktfyldte situationer ved at frafalde krav

Ifølge personalet har de ansvaret for at trække sig og frafalde krav, når de mærker, at et barn eller en ung gradvist eller pludseligt mister selvkontrol og ikke kan regulere egne følelser, inden situationen udvikler sig voldsomt. Det forudsætter, at personalet kender børnene og de unges trivselssignaler og -adfærd. En medarbejder fortæller om en samtale med en ung (L), hvor medarbejderen mærker, at samtalen er ved at udvikle sig til en konflikt, jf. nedenstående citat.

” Jeg har haft en samtale med en ung, hvor L så begynder at køre hurtigt op. Og jeg ved godt at hvis jeg fortsætter den her samtale, så kører vi bare mere op. Så kan jeg godt sige til L: ”Jeg vil rigtig gerne snakke med dig, men lige nu, der lytter du og jeg ikke til hinanden. Så det er bedre, at jeg går nu [...] Men lad os lige komme ned, og så kan vi snakke sammen igen”. Så trækker jeg mig og kommer så igen og siger: ”Hvad så?”. Og så kan vi have en fin samtale igen.

Personale

I situationen har medarbejderen mærket, at den unge er ved at miste selvkontrol og ikke kan regulere sine følelser. Ved at trække sig fra situationen og frafalde kravet om at gennemføre samtalen, oplever medarbejderen at have undgået at eskalere situationen. Medarbejderen genoptager samtalen senere. Situationen er et eksempel på, at personalet tager ansvar ved at trække sig fra situationen frem for at insistere på at gennemføre samtalen. Derudover tydeliggør medarbejderen sit ansvar for senere at genoptage samtalen og relationen.

Kompetencer og klare aftaler kan sikre tryghedsskabende og skånsomme tiltag, når en magtanvendelse er nødvendig

Ifølge personalet er grundviden og -kompetencer i forhold til greb, positionering, rollefordeling m.v. afgørende for at sikre tryghedsskabende og skånsomme tiltag, når en magtanvendelse er nødvendig. Flere børne- og ungehjem har tilvalgt et kursus til personalet i skånsomme magtanvendelser som led i projektet. Personalet understreger vigtigheden af løbende at vedligeholde

kompetencerne, fordi der kan gå lang tid imellem magtanvendelserne. En medarbejder fortæller fx følgende:

” Vi snakkede med vores [kollega, red.] i vores gruppe om, at vi måske skulle have en øvelse på hver gang, vi har teammøde. Vi har fået greb vist, men vi har faktisk ikke lavet en magtanvendelse, siden vi har fået det vist, så kan vi huske det? Så vil man jo hele tiden kunne følge op og være up to date.

Personale

Ifølge personalet kan klare aftaler i personalegruppen forebygge unødvendige magtanvendelser. På ét af børne- og ungehjemmene har personalet aftalt, at der altid skal være to til en magtanvendelse, så ingen kommer til at stå i situationer, hvor de er alene om at vurdere, hvorvidt en magtanvendelse er sidste udvej. Derudover sikrer aftalen ifølge personalet, at magtanvendelserne bliver mere skånsomme, end hvis én medarbejder foretager magtanvendelsen alene. Aftalen fordrer prioritering og planlægning af personaleressourcer, så der er tilstrækkeligt personale til stede i tilfælde af, at en magtanvendelse er nødvendig. I citatet nedenfor beskriver en medarbejder betydningen af at være flere medarbejdere til stede i konfliktfyldte situationer.

” Det er vigtigt at være nok mennesker til stede. Hvis det er, at jeg tænker, at jeg godt kunne komme til at have et behov for at flytte et barn fra A til B, fordi det begynder at blive voldsomt og et kaos, der påvirker hele gruppen. At man så kan lave en aftale med en kollega, er meget skånsomt for både barnet og de voksne.

Personale

5.3 Erfaringer med opfølgning på voldsomme situationer og magtanvendelser

Vi præsenterer i dette afsnit børne- og ungehjemmenes erfaringer med at følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser. På baggrund af analysen har vi identificeret to fokuspunkter, der kan fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, jf. Boks 5.3.

Boks 5.3

Fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Fokuspunkt 10	Personale og ledelse bør give børnene og de unge definitionsret over, hvad de oplever som voldsomt, og anerkende og følge op på situationen, da de kan have forskellige opfattelser af, hvorvidt en situation er voldsom eller ej.
Hovedfund fra analysen	Børn, unge og personale kan have forskellige opfattelser af, hvorvidt en situation er voldsom eller ej. Hvis personalet ikke følger op på situationer, som børnene og de unge oplever som voldsomt, risikerer børnene og de unge at have en oplevelse af, at personalet ikke anerkender dem for at være involveret i eller vidne til noget voldsomt.
Fokuspunkt 11	Personale og ledelse bør kritisk forholde sig til personalets håndtering i forbindelse med voldsomme situationer og magtanvendelser og udtrække læring for at forebygge tilsvarende situationer fremover.
Hovedfund fra analysen	For at udtrække læring og forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser skal ledelse og personale kritisk forholde sig til og reflektere over, hvad der forårsager voldsomme situationer og magtanvendelser og personalets håndtering heraf. Når børne- og ungehjemmene har faste procedurer for opfølgning på voldsomme situationer og magtanvendelser, kan de sikre ensartethed i opfølgningen på tværs af personalegruppen og udtrække læring, som kan forebygge tilsvarende situationer.

Børn, unge og personale har ikke altid samme oplevelse af, hvad der er voldsomt

Hvis personalet skal lykkes med at følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser, skal de sikre, at de følger op på situationer, som børnene og de unge oplever som voldsomme. Personalets oplevelse af, hvad der er en voldssom situation, er ikke nødvendigvis identisk med børnene og de unges oplevelse heraf.

I interviewene med børn og unge fortæller de om forskellige situationer, som de har oplevet som voldsomme. Situationerne spænder mellem selvskade, overdosis, trusler, grænseoverskridende adfærd, vold mv. På tværs af børnene og de unges fortællinger ser vi, at de oplever forskellige behov for at følge op på situationerne. Nogle unge, som har været vidne til en voldssom situation, oplever et stort behov for, at personalet rækker ud til dem efterfølgende. Et barn kommer med en opfordring til, at personalet snakker med børnene og de unge på baggrund af en situation, hvor barnet var vidne til et andet barns selvskadende adfærd, jf. nedenstående citat.

” Snak med dem, der har set episoden om, hvordan vi oplevede det, og om vi er okay. Fordi [barnet, red.], der har oplevet en magtanvendelse, der er jo nogle pædagoger ved [barnet, red.], og nogen der kan snakke med [barnet, red.] om det. Men snak også med os andre om, hvad vi har set, og hvordan vi har oplevet det. For nogen kan det jo være mega traumatiserende og de kan jo godt blive bange.

Barn/ung

I eksemplet oplever barnet, at der bliver fulgt op med barnet, der var i centrum for den voldsomme situation, men ikke de børn og unge, der var vidner. Omvendt har andre børn og unge været vidne til voldsomme situationer, hvor de ikke udtrykker et behov for at tale med personalet efterfølgende. Tilsvarende oplever personalet, at de har oplevet situationer, som de beskriver som voldsomme for børnene og de unge, men hvor børnene og de unge ikke har haft behov for opfølgningen.

Tryghed og genetablering af relationer efter voldsomme situationer og magtanvendelser er væsentligt og kan tage tid

Ifølge personalet er genetablering af tryghed vigtigt for børnene og de unge. Det er ifølge personalet væsentligt at overveje, hvilke medarbejdere der følger op med børnene og de unge, som har været involveret i en voldssom situation eller magtanvendelse.

I interviewene er det ikke entydigt, hvordan opfølgningen og tryghed og genetablering af relationer bedst håndteres. Et perspektiv er, at det kan være hensigtsmæssigt, at personale, der har været til stede i situationen, deltager i opfølgningen. Andre vurderer imidlertid, at involveret personale ikke skal deltage i opfølgningen. Tilsvarende vurderes opfølgningen med en medarbejder, som børnene og de unge har en særligt god relation til, af nogle medarbejdere, børn og unge som hensigtsmæssigt. Det er særligt i situationer, hvor børnene og de unge ikke har lyst til at tale med den eller de medarbejdere, der var en del af situationen. Andre vurderer det imidlertid som væsentligt, at opfølgningen foretages af de medarbejdere, der har været en del af episoden.

Uagtet, hvem der foretager opfølgningen, er genetablering af tryghed en væsentlig opmærksomhed blandt informanterne. På et af børne- og ungehjemmene fortæller personalet, at de har en praksis med at skrive voldsomme situationer og magtanvendelser i dagbogsnotater. Med dagbogsnotaterne kan personale, der møder ind en af de følgende dage, være opmærksomme på og snakke med de pågældende børn om situationerne, hvis de fx har en bedre relation til

børnene og de unge. Et perspektiv blandt personalet er, at nogle børn og unge først vil snakke om voldsomme situationer og magtanvendelser, når de har fået situationerne på afstand. Dagbogsnotaterne kan dermed være en hjælp i opfølgningen, fordi personalet, kan få kendskab til, hvad der skete ifølge tilstedeværende personale, og dermed kan følge op med børnene og de unge, når de er klar til at snakke om deres oplevelse af situationerne.

Faste procedurer sikrer ensartet opfølgning og læring på både voldsomme situationer og magtanvendelser

Ifølge personale og ledelse er en systematisk refleksionspraksis som opfølgning på voldsomme situationer og magtanvendelser væsentlig for at uddrage læring. Faste procedurer for opfølgning kan ifølge personale og ledelse understøtte en ensartet opfølgning på tværs af personalegruppen. For at uddrage læring fra og forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser arbejder flere børne- og ungehjem med at følge op på situationerne på personalemøder. En medarbejder fortæller:

” På P-møder [personalemøder, red.] gennemgår vi både selve situationen, hvad der ligger til grund for den, og hvad for nogen overvejelser, der har været. Vi laver også konstruktiv kritik i forhold til, hvis der var noget, der kunne være gjort anderledes, og om man kunne have undgået situationen.

Personale

I opfølgningen på personalemøder er det ifølge personale og ledelse afgørende, at personalet kan give hinanden konstruktiv kritik. En leder fortæller, at de bevidst lader personale, som har været involveret i magtanvendelsen, fortælle om deres overvejelser først, jf. nedenstående citat.

” Tit kommer personen selv med overvejelser, hvis man har stået i noget. Det kan være meget grænseoverskridende at have stået i en eller anden situation, og så bagefter få at vide, at du kunne bare have gjort sådan her, så var det ikke sket. Men vi prøver at have et rum til, at man kan snakke om de ting, fordi ellers så kommer vi i hvert fald ikke til at kunne rette op på det.

Leder

Et børne- og ungehjem har etableret et *praksisfællesskab* på tværs af afdelinger. Der er møder i praksisfællesskabet cirka én gang hver anden måned, hvor de gennemgår alle magtanvendelser. I praksisfællesskabet er der personale fra børne- og ungehjemmets afdelinger. Personalet får besked, når der har været en magtanvendelse, så de kan læse indberetningerne og drøfte dem i fællesskabet med henblik på at uddrage læring og følge op med involveret personale. I opfølgningen har praksisfællesskabet fokus på at uddrage læring for at forebygge, at tilsvarende situationer sker igen, jf. nedenstående citat.

” Nogle gange kan man godt se et mønster. Okay, her kunne personalet måske godt have gjort noget anderledes. Og så går man tilbage til den, der har lavet magtanvendelsen og drøfter det på en ordentlig måde, så folk ikke føler sig angrebet. Så vi går tilbage med noget feedback, fordi man skal jo lære af det. Vi skal jo forebygge, at det ikke sker igen.

Personale

Arbejdet med at uddrage læring fra magtanvendelserne kræver anerkendelse, fordi personalet, som har været involveret i situationer, kan føle sig truffet og tage praksisfællesskabets feedback personligt. Nedenstående citat afspejler børne- og ungehjemmets opmærksomhed på nødvendigheden af at sikre anerkendelse i opfølgningen og læringen.

” Vi går tilbage med noget feedback, fordi vi skal lære af det. Vi skal jo forbygge, at det ikke sker igen. Og det ved folk godt, vi gør. Og vi forsøger også at sige til folk, at man aldrig må tage det personligt, når vi kommer ud og så siger, vi skal lige snakke om det her. Og det er en rigtig vigtig del af processen, at folk føler sig anerkendt i, at det selvfølgelig også var hårdt.

Personale

Ifølge personale og ledelse er opfølgning på magtanvendelser i højere grad præget af systematik end opfølgningen på voldsomme situationer. For at sikre samme systematik i opfølgningen på voldsomme situationer har et børne- og ungehjem i initiativperioden arbejdet med en *beredskabsplan* for voldsomme situationer. Planen er udformet som en tjekliste og tager udgangspunkt i deres eksisterende plan for opfølgningen på magtanvendelser, jf. Boks 5.4. Beredskabsplanen bidrager ifølge personalet til, at de husker de væsentlige aspekter i opfølgningen på henholdsvis voldsomme situationer og magtanvendelser.

Boks 5.4

Eksempel på beredskabsplan for voldsomme situationer

En beredskabsplan for voldsomme situationer kan indeholde:

Opfølgning med unge

- Psykisk førstehjælp, herunder hvordan har de enkelte unge det? Er alle trygge efter episoden (både dem der var involverede om dem omkring)? Skal der iværksættes yderligere?
- Den involverede unge skal have mulighed for at give sin oplevelse af episoden. Personalet noterer ned og sikrer sig, at barnet er enig i notaterne.
- Undersøg om der er sket noget, som kræver, at der udfyldes magtanvendelsesskema.
- Følg løbende op på de andre børn, der har været i huset under episoden

Opfølgning med personale

- Psykisk førstehjælp til kollegaer ved behov
- Vurder, om kollegaer kan vurdere egen situation. Hvis ikke, kontakt bagvagt.
- Dialog med kollegaer omkring: Hvad udløste konflikten, og hvem gjorde hvad og hvorfor? Hvad kunne være gjort anderledes, og hvad lærte personalet af episoden? Hvordan kunne episoden være undgået?

Praktisk opfølgning

- Hvem kontakter bagvagten? _____
- Personalegruppen gennemgår forløbet før, under og efter episoden. Hvem noterer snakken? _____
- Hvem orienterer forældre? _____
- Skal sagsbehandler orienteres? Hvem gør det? _____
- Skal der laves politianmeldelse? Hvem gør det? _____
- Skal der udfyldes trusselsskema? Hvem gør det? _____

6 Drivkræfter for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

I kapitlet beskriver vi tre drivkræfter, som vi på baggrund af interviews med børn, unge, personale og ledelse vurderer har betydning for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Drivkræfterne gør sig gældende på tværs af børne- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet.

På baggrund af analysen har vi identificeret tre fokuspunkter, der kan fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, jf. Boks 6.1.

Boks 6.1

Fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser

Fokuspunkt 11	Der bør være psykologisk tryghed i børne- og ungehjemmenes arbejdsmiljø, hvor personale og ledelse kan være åbne og sårbare, for at lære af voldsomme situationer og magtanvendelser.
Hovedfund fra analysen	Personale og ledelse oplever, at det er nødvendigt at kunne være ærlige og sårbare over for hinanden for at uddrage læring fra og forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Følelsen af psykologisk tryghed, hvor personalet kan være ærlige uden at frygte kritik fra leder eller kolleger, er en drivkraft for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.
Fokuspunkt 12	Personale og ledelse bør sikre trygge relationer, så børnene og de unge altid oplever at kunne udtrykke deres følelser, perspektiver og behov.
Hovedfund fra Analysen	Trygge relationer og børnene og de unges oplevelse af at blive lyttet til og forstået kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, fordi børnene og de unge bliver mere tilbøjelige til at italesætte deres følelser, oplevelser og behov, som personalet dermed har mulighed for at handle på. Når børne- og ungehjemmene prioriterer børnene og de unges stemmer, kan det understøtte, at de i højere grad oplever sig hørt og forstået.
Fokuspunkt 13	Børne- og ungehjemmenes børnesyn og pædagogisk værdigrundlag bør omsættes til fælles handlinger i hverdagen, så personalegruppen arbejder ensartet med at forebygge.
Hovedfund fra analysen	Det kræver ifølge personale og ledelse grundig planlægning og et vedvarende fokus at omsætte et fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag til fælles handlinger i hverdagen. Når børne- og ungehjem har forankret et fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag i praksis, kan personale og ledelse arbejde ensartet med forebyggende tiltag og metoder.

6.1 Psykologisk tryghed er en drivkraft for at lære af og forebygge konfliktfyldte situationer

Psykologisk tryghed mellem personale og ledelse er et tema, der går igen i interviewene, når personale og ledelse fortæller om, hvad de oplever, der skal til for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelse. I forskning defineres psykologisk tryghed bl.a. som en tillid til, at teamet ikke vil udskamme, afvise eller straffe en for at være ærlig (Edmondson, 1999). På tværs af interviewene fortæller personale og ledelse om væsentligheden af at kunne være ærlige over for hinanden om egen eller andres potentielt u hensigtsmæssige praksis på børne- og ungehjemmene uden at frygte negativ kritik fra leder eller kolleger. Det synes at hænge sammen med, at ærlighed opleves som afgørende for at uddrage læring fra konfliktfyldte situationer, der kan forebygge tilsvarende situationer fremover. Ærlighed kræver ifølge personalet, at de kan

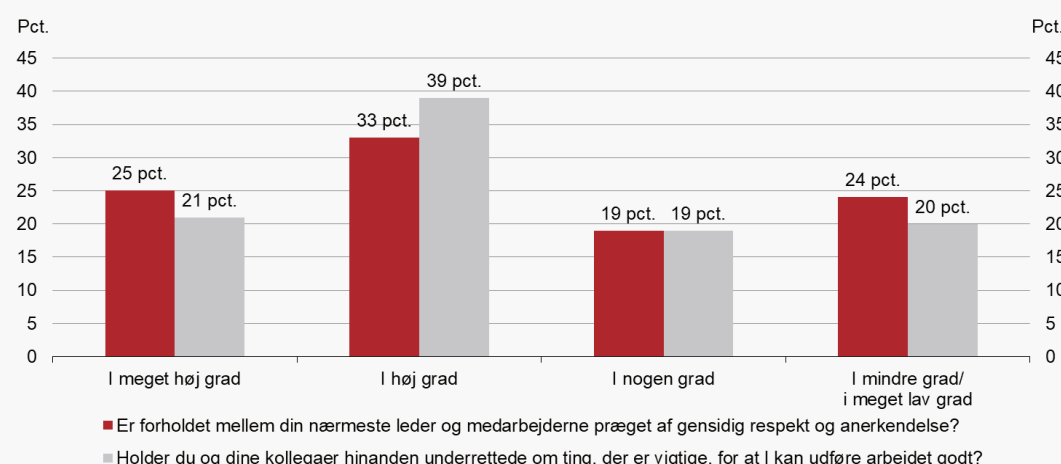
være sårbare over for deres kolleger i de tilfælde, hvor personalet har handlet i affekt eller håndteret en situation uhensigtsmæssigt.

Et perspektiv medarbejdere på tværs af børne- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet, er, at der er sket et markant skifte i børne- og ungehjemmenes arbejdsmiljø, hvor personalet i højere grad end tidligere kan være ærlige og sårbare. En del af forklaringen er ifølge personalet tidsånden, hvor der i 2024 er mere plads til at udvise sårbarhed. Ledelsens rolle bliver imidlertid også fremhævet i arbejdet med at skabe en kultur karakteriseret ved sårbarhed og ærlighed på børne- og ungehjemmene. Én informant beskriver fx, hvordan ledelsen *"er dygtige til at tage imod, når man er sårbar, hvis der er noget, der fylder eller er svært"*.

Personalet oplever generelt, at ledelsen understøtter et arbejdsmiljø karakteriseret ved respekt og anerkendelse, ligesom de holder hinanden underrettet om ting, der er vigtige for at udføre deres arbejde godt. Kun lidt over hver femte blandt personalet oplever i mindre eller i meget lav grad, at deres nærmeste leder viser respekt og anerkendelse, eller at kollegerne deler vigtig information med hinanden, jf. Figur 6.1.

Figur 6.1

Personalets oplevelse af, at kolleger holder hinanden underrettede om væsentlige ting i arbejdet, og om forholdet til deres nærmeste leder er præget af gensidig respekt og anerkendelse

Anm.: N=89. Af hensyn til diskretionering har vi slået svarkategorierne "i mindre grad" og "i meget lav grad" sammen til én kategori.

Kilde: Spørgeskemabesvarelser fra personale på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet (3. runde).

Et perspektiv blandt personalet er, at der fortsat er medarbejdere, som har vanskeligt ved at dele og analysere deres egen pædagogiske praksis, fordi det opleves som sårbart. Vi vurderer derfor, at det er væsentligt, at ledelsen har fokus på at skabe psykologisk tryghed i personalegruppen, hvor personalet oplever at kunne dele og analysere egen praksis.

6.2 Trygge relationer mellem personale, børn og unge er en drivkraft for at forebygge voldsomme situationer

På tværs af interviewene bliver vigtigheden af trygge relationer fremhævet som en drivkraft for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Dette gælder både trygge relationer mellem børnene, de unge og personalet, men også imellem medarbejderne. Personalet har mulighed for at handle på børnene og de unges følelser, oplevelser og behov, når børnene og de

unge sætter ord på disse. Trygge relationer og oplevelsen af at blive lyttet til og forstået kan således være en drivkraft for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, fordi børnene og de unge bliver mere tilbøjelige til at italesætte deres følelser, oplevelser og behov.

At trygge relationer har betydning for børnene og de unge, når de skal udtrykke deres følelser, oplevelser og behov, er afspejlet i nedenstående to citater, hvor to børn og unge beskriver deres relationer til enkelte medarbejdere (N, M og A).

” Det er på en måde svært for mig at udtrykke mine ting for det meste [...] Det er mest N og M, jeg åbner for. N ser jeg jo som min papfar, fordi vi har et tæt forhold til hinanden, og han vil rigtig gerne hjælpe mig, og det er jeg virkelig glad for. Det har M også, men N, der er der bare et eller andet mere specielt knyttet bånd, og det er virkelig dejligt, fordi det er sådan noget, man har lyst til.

Barn/ung

” Hvis jeg har en dårlig dag, så kommer A også nogle gange ned og spørger, hvad der er sket eller et eller andet. Og så minder vi meget om hinanden, fordi du ved - det siger hun også altid selv - at jeg minder rigtigt meget om hende fra dengang, hun var ung.

Barn/ung

I interviewene med børnene og unge fremhæver de enkelte medarbejdere, som de er særligt trygge ved og kan snakke med om både de gode og svære ting. Omvendt er der også personale, som børnene og de unge oplever ikke at have en tryk relation til. Når børnene og de unge er mindre trygge ved medarbejderne, eller der er udskiftning i personalegruppen, udfordres relationerne. Børnene og de unge fremhæver nye medarbejdere som det mest irriterende ved at bo på børne- og ungehjem. Nedenstående citat er et eksempel på et barn, som beskriver, hvordan barnet og de andre børn og unge på et børne- og ungehjem reagerer, når der kommer nyt personale.

” [V]i er jo ikke ligefrem sådan nogle, der bare tænker ”Jubii nye pædagoger”. Altså vi gider jo ikke rigtig nye - eller jeg gider ikke rigtig nye - fordi der er kommet så mange.

Barn/ung

Udskiftning i børne- og ungegruppen kan også udfordre børnene og de unges relationer til personalet. Det er eksempelvis tilfældet med et barn, som efterspørger mere tid sammen med én bestemt medarbejder, fordi medarbejderen i en periode har haft fokus på at etablere en god relation til et barn, som netop er blevet anbragt. En medarbejder fortæller følgende:

” Nogle af de unge har været lidt irriterede på mig, fordi, jeg har brugt for meget tid med A. De savner mig, og det er jo en positiv ting [...] Men for mig handler det rigtig meget om relationen, og at A skal føle sig tryk her, og jeg er kontaktperson. Men det har ikke været min mening, at [de andre børn, red.] skulle føle, at jeg glemmer dem [...] Men det er relationen, du opbygger. Du opbygger en nær, nær, nær, relation.

Personale

Relationerne er således væsentlige og samtidigt skrøbelige. Personaleudskiftning og vikarer er et vilkår, som kræver en opmærksomhed på at genetablere trygge relationer for børnene ved udskiftning. Personaleudskiftning på børne- og ungehjemmene understreger vigtigheden af at have fokus på opbygningen af trygge relationer. Vi vurderer derfor, at et særligt fokuspunkt for at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser er at sikre trygge relationer mellem personale og børn, så børnene altid oplever at kunne udtrykke deres følelser.

Trygge relationer kræver, at børnene og de unge oplever at blive hørt og forstået

Når børnene og de unge beskriver medarbejdere, som de oplever at have trygge relationer til, fremhæver de medarbejdernes evne til at lytte og forstå dem. Sproget og måden at tale med og om børnene og de unge har ændret sig i en positiv retning ifølge personale og ledelse. Personalet tilskriver det både nationale tiltag som fx Barnets lov og et lokalt fokus på, at inddragelse kræver en ressourcefokuseret og nysgerrig tilgang til børnene.

Nysgerrigheden understøttes i spørgeskemabesvareelserne fra børnene og de unge, hvor børnene og de unge overvejende oplever, at personale er nysgerrige og prøver at forstå dem. 57-88 pct. af børnene og de unge svarer *passer godt* til spørgsmål i spørgeskemaet, hvor vi spørger ind til deres oplevelse af, at personalet er interesserede i dem og prøver at forstå dem, jf. bilag.

Børnene og de unge beskriver imidlertid også konkrete hverdagssituationer, hvor de ikke oplever at blive hørt. Ifølge børnene og de unge er konsekvensen ved ikke at blive hørt og forstået, at de ikke har lyst til at snakke med personalet. Ifølge børnene og de unge er konsekvensen heraf, at de bliver frustrerede over ikke at blive taget seriøst og have indflydelse på eget liv. Når børnene og de unge ikke deler ting af betydning for deres hverdag og trivsel, har personalet heller ikke mulighed for at tage ting i opløbet og dermed forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser. Det er eksemplificeret i citatet på næste side, hvor et barn sætter ord på oplevelsen og konsekvensen af ikke at blive lyttet til af to medarbejdere (A og B).

”Jeg synes, der skal arbejdes med måden, de voksne vælger at snakke til en, og hvordan de vælger at lytte. Ligesom her i morges, han [red. pædagog] lyttede ikke til, at jeg faktisk havde et behov. Han valgte bare at sige, det må du ikke, og sådan er det bare. Der vil jeg sige, A og B de skal lige lære lidt. Jeg synes, de hæver stemmen tit. Det er meget ubehageligt, fordi det gør bare, man ikke får lyst til at sidde og snakke med dem og lytte efter.

Barn/ung

Evnen til at lytte og lade børnene og de unge fortælle deres historie bliver fremhævet af personalet. Mange af børnene og de unge har ifølge personalet ofte oplevet, at andre har fortalt deres historier. En medarbejder beskriver fx, hvordan han prioriterer at lære de basale ting om børnene og de unge, som børne- og ungehjemmet modtager inden anbringelsen, men at det er vigtigt at lade dem fortælle deres egen historie. Det er afspejlet i nedenstående citat, der beskriver medarbejderens tilgang, når børne- og ungehjemmet skal tage imod et nyt barn eller ung.

”Det handler om at lade den unge tale rigtig meget og fortælle deres historie. Fordi det plejer de faktisk at ville. De plejer faktisk at være gode til at fortælle [...] Så kan de godt finde på at åbne sig op og fortælle deres side af deres liv og hvad de har været igennem.

Personale

Oplevelsen af mistro til børnene og de unge bliver fremhævet i interviews med personale og børn og unge. En af de unge beskriver oplevelsen af mistro som et vilkår for børn og unge, der er anbragte, jf. nedenstående citat.

” Du ved, når man bor på institution, så bliver man aldrig rigtig taget seriøst [...] Så har man altid gjort et eller andet selv. For eksempel, hvis man har fået skæld ud eller er kommet i problemer, så er det altid en selv, der er skyld i det. Og selvom man siger: ”Jeg har jo ikke gjort noget.” Så er det jo ligesom om, at det er lidt ligegyldigt [...] Så det er også bare sådan lidt, at vi vil gerne tages seriøst. Vi er også bare mennesker jo.

Barn/ung

Generelt oplever personalet, at børnene og de unge i takt med, at de oplever at blive mere og mere inddraget, får lyst til at være aktive og medbestemmende i eget liv. Ifølge personalet tager det tid at skabe medbestemmelse på grund af den oplevede mistro. Som en medarbejder præcist udtrykker det: *”De unge skal lære, at de har noget at skulle have sagt.”*

For at komme den oplevede mistro til livs vurderer vi, at personalet bør tydeliggøre, at de lytter til, tror på og handler på børnene og de unges perspektiver. Inddragelsen kan således ikke alene være afgrænset til konkrete tiltag som fx planlagte 1:1-samtaler, børnemøder eller lignende, men bør gennemsyre børnenes hverdag på børne- og ungehjemmene.

Vi vurderer, at personalets evne til at lytte til og forstå børnenes behov er afgørende for at opbygge trygge relationer, som kan forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

6.3 Fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag er en drivkraft for at arbejde ensartet

På tværs af interviewene bliver børnesynet og det pædagogiske værdigrundlag fremhævet som en drivkraft for at arbejde ensartet på tværs af personalegruppen. Nedenstående citat fra en leder afspejler pointen om, at det pædagogiske fundament har betydning for arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

” Hvordan er det vi sikrer barnets perspektiver? Ikke bare i en eller anden opfølgning på en situation men faktisk som et fundament for barnets hverdag? [...] Den ramme er jo egentlig en forudsætning for, at man så kan arbejde med de elementer, der ligger i indsatsen [...] Ellers bliver det sådan lidt nogle nedslag som enkelte stiknålestik, som godt kan komme til at flage lidt. Man har brug for den der fælles pædagogiske ramme.

Leder

En leder problematiserer, at børne- og ungehjemmet har nogle pædagogiske principper, men at de ikke er forankret i den daglige praksis. Det er eksemplificeret i nedenstående citat.

” [Det pædagogiske arbejde] er bare ikke så reflekteret, som det kunne være. Der er masser af succesoplevelser, men man kan sige, hvorfor har vi succes med det her? [...] Og man er jo først professionel, når man kan argumentere for, hvorfor man gør, som man gør. Så det er jo også hele det der

pædagogiske fundament [...] Så står der jo en masse bogstaver og en masse ord [...] Men de bliver sådan nogle buzzwords, fordi hvad sker der nede i praksis?

Leder

I arbejdet med konkrete metoder og tiltag, som har til formål at uddrage læring fra og forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser, er børnesynet og det pædagogiske værdigrundlag afgørende for, at personalet arbejder ud fra og omsætter de pædagogiske principper ensartet. Ifølge personale og ledelse kræver det grundig planlægning og et vedvarende fokus at omsætte et fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag til fælles handlinger i hverdagen. En leder beskriver fx vigtigheden af at have udviklingskompetencer og –ressourcer forankret i en stabsfunktion, der kan understøtte en fælles faglig refleksion blandt personalet med udgangspunkt i et fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag. Tilsvarende peger andre børne- og ungehjem på vigtigheden af, at udvalgt personale har prioriteret tid til at understøtte arbejdet med at forankre børnesyn og pædagogisk værdigrundlag i den pædagogiske praksis. Adspurgte, hvad det kræver at omsætte børnesyn og pædagogisk værdigrundlag til fælles handlinger i hverdagen, peger ledelsen på vigtigheden af grundig planlægning, tid, ressourcer og et vedvarende fokus.

Oplæring af nyansatte medarbejdere i børnesyn og mindset er et tema, som går igen på tværs af interviews med personale på flere børne- og ungehjem. På et børne- og ungehjem fortæller personalet, at det sker uformelt i hverdagen, hvor rutinerede medarbejdere fortæller nyansatte medarbejdere, når de oplever, at de agerer i tråd eller ikke i tråd med børne- og ungehjemmets børnesyn. Et andet børne- og ungehjem har i initiativperioden udviklet en praksis for on-boarding af nyansatte medarbejdere. Den nye praksis består af fire ”undervisningsmoduler”, som bl.a. omhandler børnesyn. Personalet oplever, at denne praksis skaber grundlag for principielle drøftelser om bl.a. børnesyn, og hvordan børne- og ungehjemmet ønsker, at personalet udmønter børnesynet i praksis og hvordan personalet kan have en ressourcefokuseret tilgang i deres daglige arbejde. Personalet oplever denne on-boarding og de principielle drøftelser som positivt, fordi de kan drøfte børnesynet og udmøntning heraf tidligt i medarbejdernes ansættelse.

Vi vurderer, at et fælles børnesyn og pædagogisk værdigrundlag er et særligt fokuspunkt for at arbejde ensartet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser.

7 Særlige fokuspunkter

I dette kapitel opsummerer vi 13 fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, jf. Boks 7.1. Fokuspunkterne udspringer af analysen af udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser (kapitel 4), samt erfaringer med og drivkræfter til at forebygge, håndtere og følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser (kapitel 5 og 6).

Boks 7.1 Fokuspunkter til at fremme kvaliteten i arbejdet med at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser	
Udvikling i voldsomme situationer og magtanvendelser	Fokuspunkt 1: Personale bør være særligt opmærksomme på børnene og de unge i ugerne efter voldsomme situationer og magtanvendelser, og at der kan være behov for opfølgning med hele børne- og ungegruppen. Fokuspunkt 2: Børne- og ungehjemmenes personale og faglige tilgange bør være specialiseret den børne- og ungegruppe, der bor på børne- og ungehjemmet. Fokuspunkt 3: Fokus på at forebygge voldsomme situationer og magtanvendelser bør definere den pædagogiske praksis på børne- og ungehjem.
Erfaringer med forebyggelse	Fokuspunkt 4: Personale og ledelse bør skabe en tryk opstart for børnene og de unge i anbringelsen ved at have en systematik, der sikrer genkendelige rutiner for børnene og de unge. Fokuspunkt 5: Personale og ledelse bør tilpasse form og indhold i aktiviteter, så aktiviteterne er målrettet børne- og ungehjemmenes målgruppe og børnene og de unges behov. Fokuspunkt 6: Personale bør tilrettelægge hverdagen med udgangspunkt i en systematisk og daglig vurdering af børnene, de unges og personalets egen trivsel, så personale i underskud ikke har ansvar for børn og unge, som den pågældende dag har behov for ekstra omsorg og forståelse.
Erfaringer med håndtering	Fokuspunkt 7: Personale og ledelse bør sikre, at alle i personalegruppen – inklusiv vikarer – har viden om og kendskab til børnene og de unges trivselssignaler, så de rettidigt kan iværksætte konflikt nedtrappende tiltag. Fokuspunkt 8: Personale og ledelse bør sikre, at tiltag til at konflikt nedtrappe og greb i en magtanvendelse er tryghedsskabende og skånsomme for børnene og de unge.
Erfaringer med opfølgning	Fokuspunkt 9: Personale og ledelse bør give børnene og de unge definitionsret over, hvad de oplever som voldsomt, og anerkende og følge op på situationen, da de kan have forskellige opfattelser af, hvorvidt en situation er voldsom eller ej. Fokuspunkt 10: Personale og ledelse bør kritisk forholde sig til personalets håndtering i forbindelse med voldsomme situationer og magtanvendelser og uddrage læring for at forebygge tilsvarende situationer fremover.
Drivkræfter	Fokuspunkt 11: Der bør være psykologisk tryghed i børne- og ungehjemmenes arbejdsmiljø, hvor personale og ledelse kan være åbne og sårbare, for at lære af voldsomme situationer og magtanvendelser. Fokuspunkt 12: Personale og ledelse bør sikre trygge relationer, så børnene og de unge altid oplever at kunne udtrykke deres følelser, perspektiver og behov. Fokuspunkt 13: Børne- og ungehjemmenes børnesyn og pædagogisk værdigrundlag bør omsættes til fælles handlinger i hverdagen, så personalegruppen arbejder ensartet med at forebygge.

8 Metodebilag

I dette bilag beskriver vi evalueringens design, metode og analysetilgang. Først beskriver vi evalueringens undersøgelsesdesign. Herefter introducerer vi det kvalitative og kvantitative datagrundlag og vores metodiske tilgang til at indsamle og analysere data.

8.1 Evalueringsdesign

Evalueringen har skiftet formål undervejs i initiativperioden. Oprindeligt var evalueringens formål todelt: Den formative evaluering skulle bidrage med viden om indsatsens implementering, omkostninger og foreløbige resultater for at kvalificere den løbende tilpasning, implementering og færdigudvikling af indsatsen. Den summative evaluering skulle bidrage med indikationer for indsatsens virkning og vurdering af, om indsatsen er klar til afprøvningsfasen jf. SUSI-kriterierne (Social- og Ældreministeriet, 2022). Evalueringen var oprindeligt designet til at beskrive og analysere:

- Implementering af indsatsens kerneelementer og forudsætninger for implementering, herunder kontekstuelle faktorer med betydning for implementeringen
- Indsatsens resultater for anbragte børn og unge såvel som personale
- En sandsynliggørelse af alle eller nogle kerneelementers virkning i praksis i forskellige sammenhænge
- Børne- og ungehjemmenes - herunder de anbragte børn og unges - oplevelser med, accept af og efterspørgsel på indsatsen
- Økonomi i form af en omkostningsvurdering på baggrund af indsamlede registreringer af elementer forbundet med indsatsens opstart og drift, fx opkvalificeringsaktiviteter.

Evalueringen skulle bidrage til at sandsynliggøre, om indsatsmodellen genererer de tilsigtede resultater og hvorfor den har virket som tilsigtet eller ikke virket som tilsigtet. For hvert af ovenstående fokusområder har vi operationaliseret undersøgelsesspørgsmål, som dataindsamlingen har taget udgangspunkt i.

De store, lokale variationer i, hvordan børne- og ungehjemmene har arbejdet med kerneelementerne, muliggør ikke evaluering af én samlet indsatsmodel. Det har således ikke været muligt at opstille kvalitetsstandarder for den samlede indsats, der kan bidrage med summative indikationer på den samlede indsatsmodels virkning.

Implementering og oplevet udbytte i brugen af redskaber og tilgange inden for de enkelte kerneelementer er derfor evalueringens hovedfokus. Evalueringen belyser, hvordan børne- og ungehjemmene har arbejdet med at omsætte udvalgte kerneelementer. Derudover tilvejebringer evalueringen viden om eksempler på omsætning af relevante redskaber og metoder i det konkrete arbejde med kerneelementerne.

Det har ikke været muligt at justere alle evalueringens måleredskaber, så de har kunnet følge med evalueringens skiftende formål. Eksempelvis udviklede vi indledningsvis i initiativperioden et spørgeskema til hhv. børn og unge og personale, som sammen med de validerede trivselsredskaber SDQ og DPQ, skulle give et indblik i udviklingen i resultaterne og implementeringen af indsatsmodellen. Da slutevalueringen ikke har en indsatsmodel som genstand for evalueringen, er det kun en lille andel af de udviklede spørgsmål, som har været relevante at afrapportere på. Spørgsmålene fra de to spørgeskemaerne fremgår af tabel 9.6 og 9.7. Dertil har det

været nødvendigt at justere i vores strategi for analyse af evalueringens kvalitative interviews. Dette behandler vi i afsnit 9.4.

8.2 Ekstern kvalificering

For at kvalificere dataindsamlingsredskaberne har vi indledningsvist i initiativperioden pilottestet både interviewguides og spørgeskemaer til børn og unge samt personale på to børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet. Derudover har vi afholdt en workshop med De Anbragtes Vilkår for at kvalificere dataindsamlingsredskaberne målrettet børnene og de unge.

På baggrund af pilottest og kvalificeringsworkshop har vi tilpasset dataindsamlingsredskaberne i initiativets opstartsfase.

8.3 Datagrundlag og metode

Casebesøg og interviews

Som led i evalueringen har vi samlet set gennemført 71 interviews med børn, unge, personale og ledere på børne- og ungehjemmene, der har været en del af initiativet, jf. Tabel 8.1.

Tabel 8.1
Overblik over gennemførte interviews

	Opstartscasebesøg (2022)	Formålsbestemte casebesøg (2023-2024)	I alt
Børn	12 enkeltinterviews Varighed: ca. 30 minutter	12 enkeltinterviews Varighed: ca. 30 minutter	24 interviews
Personale	13 enkeltinterviews 3 gruppeinterviews med 2-3 personer Varighed: ca. 60-90 minutter	1 enkeltinterview 15 gruppeinterviews med 2-3 personer Varighed: ca. 90 minutter	32 interviews
Ledere	8 enkeltinterviews Varighed: ca. 60 minutter	5 enkeltinterviews 2 gruppeinterviews med 2 personer Varighed: ca. 60 minutter	15 interviews
I alt			71 interviews

Interviewene, som er gennemført under opstartscasebesøgene i 2022, har bidraget til den formative evaluering, mens interviewene gennemført i forbindelse med de formålsbestemte casebesøg i 2023 og 2024 udgør en del af det kvalitative datagrundlag for den summative evaluering. På ét børne- og ungehjem er der gennemført interviews med enkelte forældre som led i de formålsbestemte casebesøg. Disse er dog ikke anvendt i analyserne for den summative evaluering.

Børne- og ungehjemmene har haft mulighed for at arbejde med udvalgte kerneelementer (KE) i initiativperioden. De formålsbestemte casebesøg i 2023 og 2024 er gennemført med udgangspunkt i kerneelementer, som børne- og ungehjemmene har arbejdet med. I Tabel 8.2 fremgår evalueringens udgangspunkt for gennemførelsen af de formålsbestemte casebesøg.

Tabel 8.2
Evalueringens afdækning af kerneelementer (KE) på caseniveau

Børne- og ungehjem	Forebyggelse			Håndtering		Opfølgning
	KE 1	KE 2	KE 3	KE 4	KE 5	KE 6
A			X	X		X
B			X		X	X
C	X		X	X	X	
D	X	X				
E	X	X				
F	X	X				X
G		X			X	

Anm.: Under de formålsbestemte casebesøg fortalte nogle medarbejdere og ledere om erfaringer med redskaber og tilgange, der lå uden for formålet med casebesøget. Disse erfaringer indgår i analysen, men fremgår ikke af denne tabel.

Vi har gennemført casebesøg og interviews på alle syv børne- og ungehjem. På enkelte af børne- og ungehjemmene har det ikke været muligt at gennemføre interviews med børnene og de unge på grund af deres kognitive funktionsniveau og i nogle tilfælde manglende verbale sprog. Alle informanter er rekrutteret med hjælp fra børne- og ungehjemmenes projektledere og kontaktpersoner.

Vi har i alt interviewet 23 forskellige børn og unge i initiativperioden i form af 12 drenge og 11 piger. Én ung har deltaget i interview ved begge interviewrunder. Vi har foretaget 32 interviews med medarbejdere og 15 interviews med ledere, hvoraf flere er blevet interviewet i forbindelse med både opstarts- og formålsbestemte casebesøg. De interviewede børn og unge har været mellem 7-19 år, men de fleste har været mellem 15-19 år.

Interviewguides med udgangspunkt i kerneelementerne

Vi har udarbejdet interviewguides struktureret med udgangspunkt i de kerneelementer, som casebesøgene er planlagt på baggrund af. De respektive interviewguides ser derfor forskellige ud på tværs af børne- og ungehjemmene. Derudover har vi udarbejdet forskellige interviewguides til henholdsvis børn og unge, forældre, medarbejdere og ledere.

Interviewene er gennemført som semistrukturerede interviews, hvor vi har afdækket temaerne i interviewguides, men ikke nødvendigvis har stillet informanterne alle guidens spørgsmål.

Transskribering

Alle interviews med undtagelse af tre er optaget og efterfølgende transskriberet⁴. Interviews fra den første runde af casebesøg i 2022 er fuldtransskriberet af medarbejdere i SBST, mens interviews fra de formålsbestemte casebesøg i 2023 og 2024 er transskriberet med transskriberingssoftwaren *Whisper*, som efterfølgende er redigeret og kontrolleret af medarbejdere i SBST.

Kodning

Alle interviews er kodet inden analyse og afrapportering. Der har været separate koderstrategier for interviews med henholdsvis medarbejdere, ledere, børn og unge, da interviewenes formål har været forskellige. Kodningen fra de første tre formålsbestemte casebesøg er gennemført i

⁴ Nogle børn og unge har ikke ønsket at få optaget deres interviews, hvorfor der i stedet er skrevet grundige noter som opsamling på interviewet.

Excel, mens de syv sidste formålsbestemte casebesøg er kodet i NVivo. Fælles for kodningen er, at kodestrategien har været deduktiv med udgangspunkt i de på forhånd definerede undersøgelsesspørgsmål til at afdække erfaringerne med kerneelementerne og oplevet udbytte heraf.

Antal børn, unge og personale opdelt på børne- og ungehjem

Der er stor variation i antal medarbejdere og vikarer på initiativets børne- og ungehjem. Størrelsen på den samlede personalegruppe varierer fra 24-85 medarbejdere, jf. Tabel 8.3. Der er samlet set 305 medarbejdere ansat på de syv børne- og ungehjem ved dataindsamlingens afslutning pr. 31/7 2024. Af disse medarbejdere er 95 vikarer svarende til 31 pct. af den samlede personalegruppe. Antallet af vikarer varierer fra én til 28. Årsagen til variation i antal medarbejdere er bl.a., at antallet af afdelinger fra børne- og ungehjemmene har varieret. Derudover ser børne- og ungehjemmenes målgruppe af børn og unge meget forskellig ud med hensyn til bl.a. funktionsniveau, som kan have betydning for normeringen.

Tabel 8.3

Antal børn, unge og medarbejdere ansat d. 31/7 2024, opdelt på børne- og ungehjem

Børne- og ungehjem	Antal afdelinger som er del af initiativet	Børn og unge	Personale i alt	Vikarer (andel af personale i alt)
A	3	13	85	24 (28 pct.)
B	2	10	28	11 (39 pct.)
C	2	5	45	16 (37 pct.)
D	4	21	28	*
E	1	7	25	10 (38 pct.)
F	4	13	27	7 (26 pct.)
G	4	19	70	28 (40 pct.)
På tværs		88	305	95 (31 pct.)

Kilde: Egne beregninger på baggrund af stamdata fra børne- og ungehjemmene.

Samlet set varierer børne- og ungehjemmene fra at være store tilbud med flere afdelinger til at være mindre tilbud med få afdelinger. Flere af børne- og ungehjemmene har arbejdet med indsatsen på en enkelt eller få udvalgte afdelinger. Ud over at børne- og ungehjemmene varierer i antal afdelinger, varierer det gennemsnitlige antal pladser på de enkelte afdelinger ligeledes fra fem til 20 pladser. Det gennemsnitlige antal pladser pr. afdeling på landsplan er omkring seks pladser. Antallet af børn og unge, der indgår fra de enkelte børne- og ungehjem, varierer fra fem til 21 børn og unge fordelt på én til fire afdelinger. Antallet af børn og unge, der har været en del af indsatsen, er dermed færre, end hvad tilbuddene har af pladser.

Konteksten for børne- og ungehjemmenes arbejde med indsatsen har således været forskellig. Forskelligheden understøtter evalueringens udsagnskraft og generaliserbarhed til andre børne- og ungehjem generelt, da erfaringer fra initiativets børne- og ungehjem er baseret på forskellige vilkår og en forskelligartet kontekst.

Spørgeskemaer til børn, unge og personale

Vi har gennemført en spørgeskemaundersøgelse å tre omgange i initiativperioden: forår 2023, efterår 2023 og efterår 2024. Eftersom børne- og ungehjemmene har arbejdet forskelligt med indsatsmodellen og kerneelementerne, og vi ikke evaluerer én samlet indsatsmodel, kan vi ikke tilskrive en eventuel udvikling til indsatsmodellen. Dertil er det en lille andel af børn, unge og

personale, som har besvaret spørgeskemaerne alle tre gange. For at styrke evalueringens ud-sagnskraft ved at sikre en større population (N) behandler vi besvarelsene i forbindelse med den tredje spørgeskemarunde som nedslagspunkt for spørgeskemabesvarelsene for både børn, unge og personale.

Vi har undersøgt, om der er sket en signifikant forskel på tværs af de tre spørgeskemarunder. For at eliminere risikoen for, at udviklingen skyldes forskelle mellem de individer, som har besvaret spørgsmålene, har vi i sammenligningen på tværs af spørgeskemabesvarelsene alene medregnet besvarelses fra de individer, som har svaret på flere spørgeskemaer. Vi har foretaget en *t-test med 2 parrede stikprøver* for at undersøge, om der er en signifikant forskel på besvarelsenes middelværdi. T-testen viser, at der ikke er en signifikant udvikling over tid. Vi vurderer derfor, at nedslagspunktet og analysen med udgangspunkt i besvarelsene er en god indikator for børnene, de unge og personalets samlede besvarelses.

Udsendelse og besvarelse af spørgeskemaer

Vi har anvendt *Defgo* til at udsende spørgeskemaerne til børn, unge og personale. For børnene og de unge har vi genereret et unikt link for hvert barn og ung, der fremgik af registrerings-skemaerne i forbindelse med udsendelsestidspunktet. Vi har efterfølgende orienteret kontaktpersonen fra hvert børne- og ungehjem via mail med angivelse af børnene og de unges fornavn og unikke spørgeskemalink. Efterfølgende har personale på børne- og ungehjemmene videreført links til hvert barn og ung. Nogle børn og unge har besvaret spørgeskemaerne selv, mens andre har haft brug for støtte fra en medarbejder på børne- og ungehjemmet. Nogle børn og unge har haft et kognitivt funktionsniveau, som ikke gjorde det muligt at besvare spørgeskemaet. I disse tilfælde har en medarbejder besvaret spørgeskemaet på vegne af de pågældende børn og unge gennem et tilstræbt indefraperspektiv. Personale har fået tilsendt links til spørgeskemaerne som Digital Post i e-boks.

Vi har i e-mails opfordret til, at børnene og de unge i videst muligt omfang selv besvarer spørgeskemaerne. Vi har løbende orienteret børne- og ungehjemmene om, hvilke børn, unge og personale, der ikke har besvaret spørgeskemaet. To uger efter fremsendelse af spørgeskemaerne har vi sendt en påmindelse til de medarbejdere, der endnu ikke har besvaret. I den forbindelse har vi alene sendt påmindelserne til de fastansatte medarbejdere og dermed ikke vikarer.

Svarprocenter

Samlet set ligger svarprocenterne blandt den samlede personalegruppe i de tre spørgeskemarunder relativt lavt i form af 33-42 pct., jf. tabel 9.4. Det inkluderer imidlertid vikarer, som vi ikke har sendt påmindelser. Blandt fastansatte medarbejdere er svarprocenten på 42 pct. ved tredje runde. Blandt børnene og de unge ligger svarprocenten højere i form af 48-85 pct. Svarprocenten er højest ved den første spørgeskemabesvarelse. Det kan være udtryk for, at børnene og de unge indledningsvist er mere motiverede for at besvare spørgeskemaet. Tilbage meldingen fra børne- og ungehjemmenes kontaktpersoner er, at børnene og de unge ikke er motiverede for at besvare skemaerne i forbindelse med særligt den tredje spørgeskemarunde. Derudover har der på enkelte børne- og ungehjem været udskiftning blandt vores kontaktpersoner, som har koordineret og været tovholder på dataindsamlingen. Udskiftningen har også haft betydning for, hvornår og hvor mange spørgeskemaer, der er blevet besvaret. I nedenstående Tabel 8.4 er svarprocenterne angivet.

Tabel 8.4

Antal og andele af registrerede børn, unge og personale, der har besvaret spørgeskemaerne

	Børn og unge	Fast personale	Vikarer	Personale i alt
	Antal (svarprocent)			
1. runde (forår 2023)	76 (85 pct.)	107 (53 pct.)	28 (24 pct.)	135 (42 pct.)
2. runde (efterår 2023)	55 (58 pct.)	86 (49 pct.)	21 (20 pct.)	107 (38 pct.)
3. runde (efterår 2024)	45 (51 pct.)	81 (39 pct.)	10 (11 pct.)	91 (30 pct.)

Kilde: Egne beregninger på baggrund af evalueringens udsendte og besvarede spørgeskemaer.

Redskaber til afdækning af trivsel

For at afdække børnene, de unge og personalets trivsel har vi anvendt de validerede spørgeskemaer SDQ og DPQ. I Boks 8.1 har vi beskrevet, hvad der karakteriserer de to måleinstrumenter for trivsel.

Boks 8.1

Beskrivelse af redskaber, der er anvendt til at afdække trivsel blandt hhv. børn og personale

	Redskab	Beskrivelse
Børn og unge	SDQ	Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ) er et valideret spørgeskema, der er udviklet af George Goodman (1997), og som belyser børns og unges psykiske trivsel og funktion i dagligdagen. Spørgeskemaet er siden oversat til dansk og valideret til børn og unge i aldersintervallet 2-17 år. Skemaet dækker fire underskalaer/problemområder: 1) hyperaktivitet/opmærksomhedsproblemer, 2) emotionelle problemer, 3) adfærdsproblemer og 4) problemer i forholdet til jævnaldrende samt et styrkeområde (sociale styrker).
Personale	DPQ	Dansk Psykosocialt Spørgeskema (DPQ) belyser det psykiske arbejdsmiljø (Clausen, 2020). Vi har gjort brug af DPQ-Arbejdsmarked, som overordnet set afdækker forskellige dimensioner af det psykosociale arbejdsmiljø. Spørgsmålene i dette skema belyser 30 forskellige emner, inden for følgende temaer: 1) Arbejdets indhold og organisering, 2) Krav i arbejdet, 3) Ledelse, samarbejde og forandringer på arbejdspladsen, 4) Negativ adfærd og 5) Trivsel i arbejdet. Et offentliggjort nationalt gennemsnit for hver underskala (referencetal) muliggør en sammenligning af evalueringens resultater og personale generelt på tværs af en bred repræsentation af brancher. Trivslen er opgjort som et vægtet gennemsnit fra 0-100. Jo højere gennemsnit desto højere trivsel.

SDQ

På baggrund af spørgeskemabesvarelserne er det muligt at udregne henholdsvis en problemscore og en funktionsscore. Begge scorer er et udtryk for børnene og de unges psykiske trivsel og funktion i dagligdagen. Vi har derfor valgt at rapportere de unges trivsel på baggrund af problemscoren og dennes underskalaer.

På baggrund af de individuelle besvarelser af SDQ er det bl.a. muligt at udregne en problemscore, der giver et samlet billede af barnet eller den unges mentale trivsel. Scoren er opgjort på en skala fra 0-40, hvor en høj værdi er udtryk for større mistrivsel. Problemscoren kan kategoriseres efter, om den falder inden for hhv. normalområdet, gråzonen eller er uden for normalområdet. Grænseværdierne for de enkelte kategorier er forskellige på tværs af besvarelsestype.

Der er udgivet SDQ-normtal, som er opdelt på besvarelsestype. Normtallene angiver skæringspunkter for, hvornår børnene og de unge falder inden for: normalområdet, gråzonen og uden for normalområde. Dertil er der for hvert område angivet normtal for prævalensen i befolkningen. Normtallene for prævalensen afviger marginalt på tværs af besvarelsestyper.

Da vores målgruppe spreder sig over forskellige besvarelsestyper, har vi valgt at standardisere normtallene for prævalensen af SDQ-kategorierne svarende til:

- Normalområdet: 80 pct.
- Gråzonen: 10 pct.
- Uden for normalområdet: 10 pct.

DPQ

Vi har omregnet og opgjort de vægtede gennemsnit for personalets besvarelser på en skala fra 0-100 for at kunne sammenligne med DPQ-referencetallene. Midtpunktet på svarskaalen er således 50 pct. Vi tolker derfor et vægtet gennemsnit over 50 pct. som et udtryk for overvejende god trivsel i forhold til de enkelte trivselsskalaer. Et vægtet gennemsnit under 50 pct. tolkes som et udtryk for overvejende dårlig trivsel. Et højt vægtet gennemsnit betyder derfor, at mange blandt personalet har en positiv opfattelse af trivslen på arbejdspladsen på det pågældende aspekt af trivslen, som skalaen dækker over. For eksempel oplever personalet samlet set, at deres indflydelse i arbejdet ligger over middel (68,8). Personalets trivsel ift. indflydelse i arbejdet er derfor overvejende positiv.

For at vurdere personalets trivsel i forhold til personale inden for andre brancher anvender vi DPQ-referencetallene til at vurdere personalets trivsel. Konkret sammenligner vi personalets trivsel med DPQ-referencetallene for at vurdere, om og ifald på hvilke dimensioner, at personalets trivsel adskiller sig fra andre personalegrupper, jf. Tabel 8.5.

Tabel 8.5

Vægtede gennemsnit af trivselsskalaer

Trivselsemner	Vægtet gennemsnit personale (0-100)	Vægtet gennemsnit DPQ (0-100)
Indflydelse i arbejdet	68,8	71,3
Udviklingsmuligheder	62,5	61,5
Rolleklarhed (klare krav i arbejdet)	65,6	70,5
Rollekonflikter (modstridende krav)	69,0*	62,1*
Mulighederne for at løse arbejdsopgaverne	57,3	64,0
Arbejdsomængde	66,3*	54,9*
Følelsesmæssige krav	50,8*	65,1*
Samarbejde med kolleger	65,0	67,0
Tillid til kolleger	67,4	71,4
Relationer til nærmeste leder	60,9	64,1
Mening i arbejdet	67,5	71,2
Involvering i arbejdspladsen	63,6	65,8

Anm: 100='I meget høj grad', 75='I høj grad', 50='I nogen grad', 25='I mindre grad', 0='I meget lav grad'

*I spørgeskemaet er en høj score på trivselsskalaerne rollekonflikter, arbejdsomængde og følelsesmæssige krav udtryk for lav trivsel. Vi har omregnet spørgsmålene, så de kan sammenlignes med de øvrige trivselsskalaer.

Kilde: Egne beregninger fra personalespørgeskema (3. runde).

Items til at afdække implementering og resultater af indsatsen

For at afdække arbejdet med indsatsmodellens kerneelementer og resultaterne heraf har vi udarbejdet items og spørgsmål. Spørgsmålene er udarbejdet med udgangspunkt i de evaluering- og undersøgelsesspørgsmål, der oprindeligt udgjorde evalueringsdesignet for implementerings- og resultatevalueringen.

Spørgsmålene er opgjort i nedenstående Tabel 8.6 (spørgsmål til personale) og Tabel 8.7 (spørgsmål til børn og unge).

Tabel 8.6

Oversigt over selvoprettede spørgsmål i spørgeskema til personale

Tema	Spørgsmål	Svarmuligheder
Kompetencer	Føler du generelt, at du har de nødvendige kompetencer til at udføre dit arbejde her på børne- og ungehjemmet? I hvilken grad oplever du i dit arbejde, at du lykkes med at... ... sætte dig i børnene og/eller de unges sted? ... aflæse, hvad der skal til for at give børnene og/eller de unge en god dag? ... få ro på børnene og/eller de unge, når der er optræk til en voldsom situation? ... håndtere situationen, når den er voldsom? ... lære af dine egne erfaringer med at håndtere voldsomme situationer? ... følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser med det barn/den unge, der var indblandet? ... følge op på voldsomme situationer og magtanvendelser med de børn/de unge, der var vidne til hændelsen? I hvilken grad oplever du i dit arbejde, at du lykkes med at <i>kommunikere</i> med et barn/en unge om, hvad... ... der kan gøre hans/hendes dag god? ... der kan belaste ham/hende? ... hun/han selv kan gøre, når han/hun oplever, at noget belaster ham/hende? ... du kan gøre, når du oplever, at noget belaster ham/hende? ... du kan gøre, når en situation med ham/hende bliver voldsom? ... hvad der skete, hvis en situation med ham/hende har været voldsom? ... hvad der skete, hvis du har foretaget en magtanvendelse på ham/hende? ... hvad der skete, hvis han/hun har været vidne til en voldsom situation eller magt-anvendelse foretaget på et andet barn/en anden ung? I det følgende vil vi bede dig angive, hvor enig/uenig du er i en række udsagn vedrørende fysiske magtanvendelser på det børne- og ungehjem, hvor du arbejder: - I dagligdagen er det let at vurdere, hvorvidt der er behov for at anvende fysisk magt mod et barn/en ung. - I dagligdagen er det let at vurdere, om man har brugt fysisk magt over for et barn/en ung. - I dagligdagen er det let at vurdere, om der er hjemmel til at bruge fysisk magt over for et barn/ en ung. Hvilke forhold kan gøre det vanskeligt at vurdere, <i>hvorvidt der er behov</i> for at anvende et fysisk indgreb mod et barn/en ung? - Det er ofte vanskeligt at vurdere, hvornår barnet/den unge udgør tilstrækkelig fare for sig selv. - Det er ofte vanskeligt at vurdere, hvornår barnet/den unge udgør tilstrækkelig fare for andre. - Det er ofte vanskeligt at vurdere, om det er nødvendigt at gribe ind i barnets eller den unges selvbestemmelsesret for at kunne drage den nødvendige daglige om-sorg for barnet eller den unge. - Det er ikke vanskeligt at vurdere, hvorvidt der er behov for at anvende et fysisk indgreb mod et barn/en ung. - Ved ikke. - Andet, beskriv: [Fritekstfelt] Hvilke forhold kan gøre det vanskeligt at vurdere, <i>hvorvidt man har brugt</i> fysisk magt over for et barn/en ung? - Det er ofte vanskeligt at skelne mellem, hvornår der er tale om fysisk guidning og fysisk magtanvendelse. - Det kan, bl.a. i forhold til yngre børn, være vanskeligt at vurdere, om man over-skrider grænsen mellem omsorgshandlinger og egentlig magtanvendelse, fx i hy-giejnesituationer. - Særligt i forhold til børn og unge med nedsat funktionsevne: Det kan være van-skeligt at vurdere, om man har brugt fysisk magt, fordi børn og unge med nedsat funktionsevne kan have svært ved at vise eller kommunikere, eksempelvis hvis de er imod at få tøj på. - Det er ikke vanskeligt at vurdere, hvorvidt man har brugt fysisk magt over for et barn/en ung. - Ved ikke.	I meget høj grad, i høj grad, i no-gen grad, i min-dre grad, i meget lav grad, ved ikke. Helt enig, delvist enig, hverken enig eller uenig, delvist uenig, helt uenig, ved ikke. Mulighed for at angive flere svar ved at markere flere statements.

	- Andet, beskriv: [Fritekstfelt] Har du deltaget i et opkvalificeringsforløb inden for nedenstående temaer i de seneste to år? Ved et opkvalificeringsforløb forstås forløb, der har haft til formål at styrke medarbejdernes kompetencer og forståelse inden for et bestemt tema. Herved forstås altså ikke deciderede efter- og videreuddannelsesforløb, der er ECTS-givende. - Forebyggelse af voldsomme situationer og magtanvendelser på det anbringelsessted, hvor du arbejder. - Håndtering af voldsomme situationer og magtanvendelser på det anbringelsessted, hvor du arbejder. - Viden om reaktionsmønstre hos børn og unge på det anbringelsessted, hvor du arbejder. - Ingen af overstående.	
Kultur	I hvilken grad oplever du, at du og dine kollegaer drøfter... ... hvad der kan give et barn/en ung en god dag? ... hvad der kan forårsage, at en situation med et barn/en ung bliver voldsom ... hvordan I kan forebygge, at situationer med et barn/en ung bliver voldsom, så det ikke fører til en magtanvendelse? ... hvordan I kan håndtere voldsomme situationer med et barn/en ung, så de ikke fører til magtanvendelser? ... hvordan det påvirker de børn og unge, der har været vidne til en voldsom situation eller en magtanvendelse? ... hvordan I skal tage hånd om de børn og unge, der har været vidne til en voldsom situation eller en magtanvendelse?	I meget høj grad, i høj grad, i nogen grad, i mindre grad, i meget lav grad, ved ikke.
Motivation	Synes du på baggrund af dine erfaringer på anbringelsesstedet, at der er behov for en indsats, der skal nedbringe antallet af voldsomme situationer og magtanvendelser? Oplever du i dit arbejde at have et behov for mere viden om, hvordan du kan være med til at forebygge og håndtere voldsomme situationer og magtanvendelser på børne- og ungehjemmet? Tror du på, at denne indsats kan nedsætte antallet af voldsomme situationer og magtanvendelser på det børne- og ungehjem, hvor du arbejder?	I meget høj grad, i høj grad, i nogen grad, i mindre grad, i meget lav grad, ved ikke.
Baggrund	Hvad er dit køn? Hvad er din primære uddannelsesbaggrund? - Pædagog - Socialrådgiver/socionom - Lærer - Pædagogisk assistent - Politibetjent - Fængelsesfunktionær - Psykolog - Erhvervsuddannelse (teknisk skole) - Anden videregående uddannelse (fx erhvervsakademi, professionshøjskole, universitet) - Ufaglært - Andet, beskriv: [Fritekstfelt] Angiv hvilken erhvervsuddannelse: [Fritekstfelt] Angiv hvilken videregående uddannelse: [Fritekstfelt] Hvor lang tid har du arbejdet inden for anbringelsesområdet? Angiv venligst nærmeste hele år: [Fritekstfelt] Hvor mange timer arbejder du gennemsnitligt om ugen?: [Fritekstfelt] Arbejder du overvejende med kontakt til anbragte børn og unge?	Mand, kvinde, andet, ønsker ikke at svare Ét muligt svar. Ja, nej

Anm.: Det er ikke alle spørgsmålene, der anvendes i rapporten.

Kilde: Spørgsmål udarbejdet af Social- og Boligstyrelsen i forbindelse med spørgeskema til personale på børne- og ungehjem. Spørgeskemaet blev udarbejdet indledningsvist i initiativperioden.

Tabel 8.7

Oversigt over selvoprettede spørgsmål i spørgeskema til børn og unge, der er anbragt

Tema	Spørgsmål	Svarmuligheder
Barnets/den unges oplevelse af at bo på børne- og ungehjemmet	Jeg (<i>han/hun</i>) føler, at de voksne her på stedet prøver at lære mig (<i>ham/hende</i>) at kende (f.eks. høre om mine interesser, familie eller skole).	Passer ikke, passer delvist, passer godt, ved ikke
	Jeg (<i>han/hun</i>) føler, at de voksne her på stedet er interesserede i at vide, hvad der gør min (<i>hans/hendes</i>) dag god.	
	Jeg (<i>han/hun</i>) føler, at de voksne her på stedet prøver at forstå, hvad der kan gøre mig (<i>ham/hende</i>) vred, ked af det eller frustreret.	
	Jeg (<i>han/hun</i>) føler, at de voksne her på stedet prøver at forstå, hvad der hjælper, hvis jeg (<i>han/hun</i>) er vred, ked af det eller frustreret.	
	De voksne her på stedet har talt med mig (<i>han/hun oplever, at de voksne her på stedet har talt med ham/hende</i>) om, hvad jeg (<i>han/hun</i>) selv kan gøre, hvis jeg (<i>han/hun</i>) bliver meget vred, ked af det eller frustreret.	
	Jeg (<i>han/hun</i>) er med til at bestemme, hvordan min (<i>hans/hendes</i>) hverdag ser ud (f.eks. hvad jeg (<i>han/hun</i>) laver, hvordan mit (<i>hans/hendes</i>) værelse er indrettet, hvornår jeg (<i>han/hun</i>) står op mv.).	
Barnets/den unges oplevelse af voldsomme situationer og magtanvendelser	Den gang, jeg flyttede ind her, følte jeg at de voksne ville lære mig at kende (<i>han/hun har en oplevelse af, at de voksne ville lære ham/hende at kende, da han/hun først flyttede ind her</i>) (f.eks. høre om mine (<i>hans/hendes</i>) interesser, familie eller skole).	Passer ikke, passer delvist, passer godt, ved ikke
	Hvis jeg (<i>han/hun</i>) er vred, ked af det eller frustreret, forsøger de voksne her på stedet at hjælpe mig (<i>oplever han/hun at de voksne her på stedet forsøger at forstå ham/hende</i>).	
	Hvis jeg (<i>han/hun</i>) er vred, ked af det eller frustreret, gør de voksne her på stedet situationen bedre (<i>oplever han/hun, at de voksne her på stedet gør situationen bedre</i>).	
	Hvis jeg (<i>han/hun</i>) er vred, ked af det eller frustreret, har jeg mulighed for at trække mig eller gøre andet (<i>oplever han/hun, at han/hun har mulighed for at trække sig eller gøre andet</i>), som jeg (<i>han/hun</i>) føler hjælper mig (<i>ham/hende</i>) (og som ikke er til fare for mig (<i>ham/hende</i>) selv eller andre).	
	Hvis jeg (<i>han/hun</i>) er så vred, ked af det eller frustreret, at jeg (<i>han/hun</i>) f.eks. slår, sparker eller råber, hjælper de voksne her på stedet mig ud af situationen på en god måde (<i>oplever han/hun, at de voksne her på stedet hjælper ham/hende ud af situationen på en god måde</i>).	
	Hvis jeg (<i>han/hun</i>) er så vred, ked af det eller frustreret, at jeg (<i>han/hun</i>) f.eks. slår, sparker eller råber, taler de voksne her på stedet efterfølgende med mig om (<i>oplever han/hun, at de voksne her på stedet efterfølgende taler med ham/hende om</i>), hvad der skete, og hvad de kan gøre for, at det ikke sker i fremtiden.	
	Hvis jeg (<i>han/hun</i>) har været udsat for en magtanvendelse, taler de voksne her på stedet efterfølgende med mig om (<i>oplever han/hun, at de voksne her på stedet efterfølgende taler med ham/hende om</i>), hvad der sker skete, og hvad de kan gøre for, at det ikke sker i fremtiden.	
	Hvis jeg (<i>han/hun</i>) har været vidne til en voldsom situation eller en magtanvendelse på et andet barn/en anden ung, taler de voksne her på stedet efterfølgende med mig om, hvad der skete (<i>oplever han/hun, at de voksne her på stedet efterfølgende taler med ham/hende om, hvad der skete</i>).	

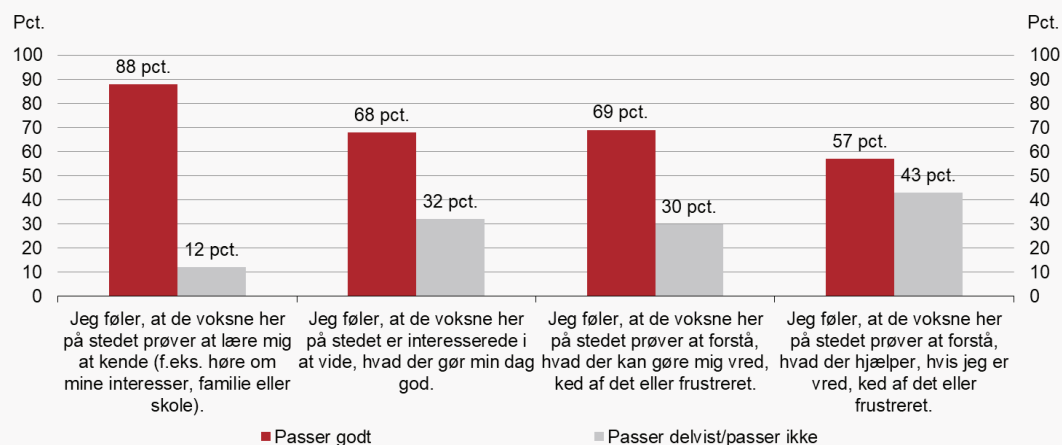
Anm.: Det er ikke alle spørgsmålene, der anvendes i rapporten. Spørgsmålsformuleringerne er angivet som de spørgsmål, der fremgår i selvbesvarelser (11+ år). I parenteser er der angivet spørgsmålsformuleringerne fra de besvarelser, som personalet besvarer på vegne af børn og unge (alle 4-10 år og nogle af 11+ år).

Kilde: Spørgsmål udarbejdet af Social- og Boligstyrelsen i forbindelse med spørgeskema til børn og unge, der er anbragt. Spørgsmålene blev udarbejdet indledningsvist i initiativperioden.

I Figur 8.1 har vi opgjort børnene og de unges besvarelser på fire spørgsmål, som vedrører deres oplevelse af personalet på børne- og ungehjemmene og er beskrevet i afsnit 6.2.

Figur 8.1

Børnenes oplevelse af personalet på børne- og ungehjemmene

Anm.: Jeg føler, at de voksne her på stedet prøver at lære mig at kende (f.eks. høre om mine interesser, familie eller skole) (N=34), Jeg føler, at de voksne her på stedet er interesserede i at vide, hvad der gør min dag god (N=34), Jeg føler, at de voksne her på stedet prøver at forstå, hvad der kan gøre mig vred, ked af det eller frustreret (N=36), Jeg føler, at de voksne her på stedet prøver at forstå, hvad der hjælper, hvis jeg er vred, ked af det eller frustreret (N=35). Af hensyn til diskretionering har vi slået kategorierne "passer delvist" og "passer ikke" sammen til én kategori.

Kilde: Spørgeskemabesvarelser fra børn og unge, der er anbragt på de børne- og ungehjem, som har været en del af initiativet (3. runde).

Stamdata og indberetningsskemaer

Indledningsvist i initiativperioden har vi udarbejdet et registreringsskema, hvor børne- og ungehjemmene har registreret stamdata på børn, unge og personale. Der er på tværs af børne- og ungehjemmene i alt registreret stamdata på 152 børn og 425 medarbejdere i initiativperioden. Vi viser, hvilke stamdata der er registreret på børn, unge og personale, jf. Tabel 8.8.

Tabel 8.8
Oversigt over de registrerede stamdata

Børn og unge	Personale
• CPR-nummer	• CPR-nummer
• Navn	• Navn
• Primære kontaktperson	• Stillingsbetegnelse
• Startdato for anbringelses	• Ansættelsessted (afdeling)
• Evt. slutdato for anbringelse	• Angivelse af, om medarbejderen er månedslønnet
• Afdeling, hvor barnet er anbragt	• Angivelse af, om medarbejderen er vikar
• Evt. funktionsnedsættelse	• Ansættelsesdato
• Evt. karakteristika med betydning for dataindsamlingen	• Evt. fratrædelsesdato
• Angivelse af om barnet vurderes at kunne indgå i interview	• Kontaktoplysninger til brug i forbindelse med interview

Forud for indsamling af stamdata, er de syv børne- og ungehjem blevet introduceret til registreringsskemaer og anvendelsen af disse. Der er afholdt indledende møder med hvert enkelt børne- og ungehjem, hvor skemaernes oplysninger er gennemgået ift., hvad og hvordan de enkelte oplysninger skal registreres. Børne- og ungehjemmene har ligeledes fået udleveret en skriftlig guide til udfyldelse af registreringsskemaet og haft mulighed for løbende vejledning fra Social- og Boligstyrelsen.

Foruden registreringsskemaerne har børne- og ungehjemmene løbende uploadet indberetningsskemaer for magtanvendelser. Børne- og ungehjemmene har uploadet registrerings- og indberetningsskemaer til Filkassen. Filkassen er et værktøj til at dele og synkronisere dokumenter og mapper, og kan anvendes af alle offentlige myndigheder. Filkassen lever op til dansk lovgivning om sikker udveksling af data. Via Filkassen har Social- og Boligstyrelsen fået adgang til skemaerne.

Til at udregne personaleomsætning har vi foretaget følgende beregning: (Antal fratrædelser – antal nedlagte stillinger) / antal månedslønnede stillinger.

Beskyttelseshensyn er de primære magtanvendelsestyper angivet i indberetningsskemaerne. 75 pct. af de indberettede magtanvendelser har karakter af at være fysiske magtanvendelser, hvor barnet er vurderet at være til fare for sig selv eller andre, jf. Tabel 8.9.

Tabel 8.9

Opgørelse af, hvor magtanvendelserne er foregået og hvilke typer af magtanvendelser, der er foretaget.

Hvor er magtanvendelsen foregået?	Antal (pct.)	Hvilken type af magtanvendelse blev foretaget?	Antal (pct.)
På børne- og ungehjemmets matrikel	209 (84 pct.)	Afværgenhjælp, ved at fastholde og/eller føre for at afværgе beskadigelse af ting, jf. lovens § 8.	47 (15 pct.)
På intern skole	11 (4 pct.)	Fysisk magtanvendelse, ved at fastholde og / eller føre, fordi barnet var til fare for sig selv eller andre, jf. lovens § 9, stk. 2.	229 (75 pct.)
Uden for børne- og ungehjemmets matrikel	30 (12 pct.)	Andre typer af magtanvendelser*	29 (10 pct.)
Samlet	250		305

Anm.: En magtanvendelse kan være karakteriseret ved at være flere typer, hvorfor der samlet er registreret flere typer af magtanvendelser end antal foretagne magtanvendelser.

*Andre typer af magtanvendelser vedrører følgende (antal magtanvendelser i parentes): Fysisk magtanvendelse, ved at fastholde og / eller føre, når barnet overtræder regler i en husorden fastsat efter lovens § 4, stk. 2 (7), magtanvendelse i øvrigt (4), Undersøgelse af person og / eller opholdsrum ved bestemte grunde til mistanke, jf. lovens § 16 stk. 1 (7), Effekter taget i bevaring, jf. lovens §16, stk. 6 (4) og Magtanvendelsen er nødvendig for at bringe overtrædelsen til ophør på sikret døgninstitution, delvis lukket døgninstitution eller delvis lukket afdeling på sikret døgninstitution, jf. lovens § 9, stk. 3, jf. lovens § 9, stk. 3 (7).

Kilde: Egne beregninger på data fra børne- og ungehjemmenes registrerede indberetningsskemaer for magtanvendelser.

Generelle opmærksomhedspunkter for de kvantitative data

En generel opmærksomhed er, at vi ikke har haft mulighed for at kvalitetssikre data fra registreringsskemaerne, som børne- og ungehjemmene har foretaget manuelt.

I initiativperioden er der samlet set 152 børn og unge, der har været anbragt på initiativets børne- og ungehjem. Undervejs er 64 børn og unge fraflyttet børne- og ungehjemmene, mens 74 er flyttet ind. Vi har i de kvantitative data arbejdet med per 31/7 2024 som nedslagspunkt for afslutning af dataindsamling. Det betyder, at karakteristika og trivsel er med udgangspunkt i de børn, unge og personale, som henholdsvis er anbragt og ansat på børne- og ungehjemmene per 31/7 2024 velvidende, at der har været udskiftning blandt personale og børn og unge.

N er 85 for registerdata blandt børn og unge. N er således lavere end det samlede antal børn og unge, der er registreret til at være anbragt på børne- og ungehjemmene per 31/7 2024. Årsagen kan være, at nogle børn og unge ikke fremgår af de nationale registre.

For at tage de nødvendige forbehold for den kvantitative opgørelse i antallet af og udviklingen i magtanvendelser belyser vi kvalitativt udviklingen på baggrund af interviews og indberetningsskemaerne. Vi tillægger de kvalitative data større betydning i vurderingen af udviklingen på grund af nedenstående årsager. De potentielle forklaringsårsager er baseret på erfaringer og interviews med personale og ledelse fra børne- og ungehjemmene.

1. Mangler i indberetningerne: Socialtilsynet har i tilsynsrapporter for enkelte af initiativets børne- og ungehjem vurderet, at magtanvendelser ikke dokumenteres og registreres fyldestgørende. Vi risikerer derfor at give et misvisende billede af udviklingen ved alene at anvende indberetningsskemaerne til kvantitativt at belyse udviklingen, da der reelt kan være flere magtanvendelser end indberettet.

2. Indberetning af flere magtanvendelser end tidligere: Personale og ledelse fremhæver, at der i den pædagogiske praksis er en større opmærksomhed på at indberette magtanvendelser end tidligere. Antallet af indberettede magtanvendelser er således ikke en god indikator for, om der reelt forekommer færre magtanvendelser end tidligere, da udviklingen kan være udtryk for en ændret indberetningspraksis.
3. Indberetninger om magtanvendelser er ikke en retvisende indikator for forebyggende pædagogisk praksis: 13 pct. af de indberettede magtanvendelser over to år er foretaget inden for en måned på ét barn, som børne- og ungehjemmet vurderer, at de ikke kan tilbyde de rette pædagogiske rammer. Antallet af – og dermed udviklingen i – indberettede magtanvendelser risikerer derfor i højere grad at indikere (mis)match mellem børne- og ungehjemmenes pædagogiske tilbud og det enkelte barns behov frem for den pædagogiske praksis.

Etiske overvejelser

Informeret samtykke

Vi har distribueret oplysningsskrivelser til alle informanter i evalueringen. Skrivelserne indeholder viden om evalueringens formål og behandling af informanternes data jf. GDPR. I interviewene har vi ligeledes informeret informanterne om interviewets formål. Vi har indledningsvist informeret informanterne om, at vi diskretionerer de citater, som bliver anvendt i rapporten, og tydeliggjort, at deres deltagelse er frivillig.

Ved citater angiver vi derfor af hensyn til fortrolighed og diskretionering ikke, hvilke børne- og ungehjem informanterne kommer fra.

Fortrolighed og diskretionering

Vi har som led i evalueringen indsamlet og opbevaret personfølsomme oplysninger om børn, unge og personale, hvorfor vi har et stort ansvar for, at sikre, at disse oplysninger ikke bliver afsløret. Vi har opbevaret personfølsomme oplysninger i sikrede mapper, som kun involverede medarbejdere i SBST har haft adgang til. Derudover er deling af personfølsomme oplysninger mellem børne- og ungehjemmene og SBST foregået gennem kanaler, som er sikkerhedsvurderet og godkendt af SBSTs IT- og GDPR-afdeling.

Med henblik på at sikre fortrolighed i afrapportering af interviews med både børn, personale og ledere, angiver vi ikke informanternes navne, aldre, køn og tilhørende børne- og ungehjem i rapporten. Det har været særligt vigtigt for os at sløre børnenes identitet så vidt muligt i rapporten. Foruden ovenstående har vi derfor også søgt at diskretionere alle identificerbare elementer om børnene i citater, så de så vidt muligt fremgår som generelle anskuelser fra børn og unge, der er anbragt.

Interviews med børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet

Vi har haft en særlig opmærksomhed på, at vores informanter omfatter børn og unge, der er anbragt, og dermed kan betegnes som en særligt sårbar målgruppe. Her har vi særligt været opmærksomme på tre etiske aspekter i forbindelse med interviews: 1) at skabe et trygt rum, hvor børnene og de unge har de bedste forudsætninger for at give udtryk for deres perspektiver, 2) at være bevidste om vores rolle, både som interviewer og ansatte i SBST og 3) at interviewene kan have konsekvenser for børnene og de unge i form af underretninger, hvis vi i interviewsituationerne bliver bekymrede for deres eller andre børns og unges sundhed og velvære. I det følgende udfolder vi, hvordan vi har forsøgt at håndtere disse etiske overvejelser i evalueringen.

Vi har på forskellig vis forsøgt at understøtte, at interviewene med børnene og de unge har fundet sted i et trygt rum, hvor de har kunnet give udtryk for deres perspektiv. Vi har sat god tid af til "opvarmning" forud for interviewene, hvor børnene og de unge, hvis de har haft lyst til det, har vist os rundt på børne- og ungehjemmene. Derudover har vi lagt op til, at børnene og de unge kunne bestemme, hvor interviewene skulle finde sted. Med henblik på at skabe trygge og gennemsigtige rammer for interviewene, har vi til den sidste runde casebesøg udarbejdet et kort overblik med grundlæggende oplysninger om interviewet i form af emner, varighed og spilleregler for interviewet, herunder hvad der sker bagefter. Vi har gennemgået dette med børnene og de unge indlednings- og afslutningsvist i interviewene. Børnene og de unge har ligeledes haft mulighed for at tage skrivelsen med, hvis de efterfølgende er blevet i tvivl om noget og har haft brug for at gennemgå det med en medarbejder på børne- og ungehjemmet. I flere tilfælde har personale deltaget i børne- og ungeinterviewene, såfremt børnene og de unge har udtrykt ønske herom.

Vi har været bevidste om, at vi har en særlig magtposition som repræsentanter fra SBST, og at børnene og de unge kan have svært ved tyde, hvad det betyder. Vi har i interviewene fortalt, hvad vi arbejder med til daglig og tydeliggjort, at vi både er interesserede i at høre deres gode og dårlige oplevelser, samt at det de fortæller ikke har nogen påvirkning på deres anbringelse eller sag i kommunen.

Idet vi som offentligt ansatte har en skærpet underretningspligt, hvis vi bliver bekymrede for børns trivsel og velvære, har vi været opmærksomme på, både i interviews med børn, unge, personale og ledelse at tydeliggøre, at vi har underretningspligt. Både så de har mulighed for at svare med denne viden in mente, men samtidig så de ved, at det er et muligt udfald, hvis vi bliver informeret om forhold om børnene og de unge, som gør os bekymrede for børnene og de unges sundhed og velvære.

8.4 Analyse

Kvalitativ analyse af interviews og indberetningsskemaer

Den kvalitative analyse er gennemført på baggrund af en framework analyse, hvor vi har udarbejdet en framework-matrice. Matricen er indledningsvist udarbejdet på baggrund af interviewguidens temaer og opdelt på hhv. interviews med børn og unge, personale og ledere.

Samtlige interviews er transskriberet og kodet inden for den udarbejdede framework-matrice. Efter kodning af tre interviews har evalueringens analysemedarbejdere sammenlignet kodningen og på den baggrund afstemt, hvorvidt framework-matricen kan indfange essensen af temaer og cases. Der er gennemført et analysेमøde yderligere undervejs i kodningen for at sikre interreliabilitet i kodningen. I forbindelse med analysेमøderne blev det tydeligt, at vi var nødt til at ændre i vores analysestrategi, da interviewene ikke indfangede dette forventede. Herefter antog vi en mere induktiv analysestrategi, hvor vi i højere grad lod interviewene drive koderne.

De kvalitative interviewdata er efterfølgende analyseret ved brug af kvalitative displays og tematisering af de kvalitative data. Tematiseringen har haft til formål systematisk at fremstille de kvalitative data i koncentreret form og sikre gennemsigtigheden i analysearbejdet og således at understøtte overholdelsen af Dahler-Larsens (2008) tre grundregler i kvalitativ metode: Autenticitet, inklusion og transparens. De tre grundregler har været gennemgående i den kvalitative analyse for at sikre gennemsigtighed i analysearbejdet, dækning for de analytiske konklusioner og kobling til dataindsamlingen.

Efter analytisk bearbejdning af datagrundlaget er analysepunkterne og de kvalitative pointer af-rapporteret og konkrete citater udvalgt til eksemplificering af de forskellige tematiske 'analyse-koder'. Inklusion af de udvalgte citater i rapporten supplerer analysen med autentiske eksem-pler på aktørernes oplevelser og vurderinger med deres egne ord. Konkrete udsagn, der er gen-givet som citater, præsenteres med let bearbejdning af evt. meningsforstyrrende konstruktioner eller talefejl, men under hensyntagen til autentisk gengivelse af interviewpersonens ordvalg.

De kvalitative data udgør fundamentet for analysen i kapitel 4, 5 og 6 til at identificere relevante analytiske temaer og centrale fund. For at identificere relevante analytiske temaer og fund i rela-tion til magtanvendelser benytter vi os foruden interviewdata af indberetningsskemaer for magt-anvendelser, som vi har kodet kvalitativt.

Vi har kvalitativt analyseret indberetningsskemaernes fritekstfelter, ligesom vi i interviews med personale, ledelse, børn og unge har talt om voldsomme situationer og magtanvendelser. Vi har kodet indberetningsskemaernes fritekstfelter efter indsatsmodellens kerneelementer og børne-syn. Herefter har vi sammenfattet de mest centrale pointer på tværs af anbringelsesstederne.

Analyse af spørgeskema-, registrerings- og registerdata

Målgruppen

Målgruppebeskrivelsen er baseret på de børn og unge, som har været i anbringelse på de syv børne- og ungehjem ved projektets afslutning, dvs. d. 31/7 2024. Denne oplysning er indsamlet fra registreringsskemaerne, som børne- og ungehjemmene har udfyldt. Beskrivelsen er yderli-gere afgrænset til børn og unge, som kan genfindes i befolkningsregistret. Dette skyldes, at det kun er muligt at finde oplysninger om anbringelse og funktionsnedsættelse for de børn, som ind-går i befolkningsregistret.

Køn og alder

Køn og alder er opgjort på baggrund af oplysninger i befolkningsregistret. Dvs., det er børnene og de unges juridiske køn, som er opgjort i målgruppebeskrivelsen. Alder er opgjort pr. 31/7 2024 på baggrund af den angivne fødselsdato for børnene og de unge i registreringsskema-erne.

Anbringelsesmønster

Alder ved første anbringelse for børnene og de unge og antallet af iværksatte anbringelser er opgjort på baggrund af oplysninger i registret *Anbringelse af børn og unge*. Alder ved første an-bringelse er opgjort ud fra fødselsdato og den dato, hvor børnene og de unge første gang er re-gistreret i registret med en iværksat anbringelse.

Antallet af iværksatte anbringelser er en optælling af, hvor mange anbringelser der er registreret for børnene og de unge. Det inkluderer skift i anbringelse, dvs. hvor børnene og de unge skifter fra et anbringelsessted til et andet, og de tilfælde hvor børnene og de unge har været hjemgivet, og efterfølgende er blevet anbragt uden for hjemmet igen. Der er ikke taget højde for antallet af dage mellem hjemgivelse og en eventuel ny anbringelse.

Funktionsnedsættelse

Opgørelser vedrørende børn og unge med funktionsnedsættelser er primært baseret på akti-ons- og bidiagnoser i *Landspatientregisteret*. Ud over Landspatientregisteret anvendes følgende kilder til afgrænsning af fysiske funktionsnedsættelser:

- Handicapstatistikken
- Data på tolkebrugere fra Den Nationale Tolke Myndighed

- Data på lånere fra Nota
- Synsregisteret.

Inddelingerne af funktionsnedsættelser tager udgangspunkt i den målgruppeinddeling, der anvendes i Voksenudredningsmetoden.

Der er opgjort følgende overordnede funktionsnedsættelser:

- Fysiske funktionsnedsættelser
- Kognitive funktionsnedsættelser
- Psykiske funktionsnedsættelser.

Målgrupper med fysiske og kognitive funktionsnedsættelser afgrænses i den fulde dataperiode for at afspejle, at disse typer af funktionsnedsættelser er varige, mens psykiske lidelser afgrænses til en femårig periode. Beregninger fra børne- og ungehjemmenes registreringsskemaer og Danmark Statistik viser, at syv ud af 12 børn og unge, som har en fysisk funktionsnedsættelse, har en mobilitetsnedsættelse. Halvdelen har epilepsi, mens en tredjedel har erhvervet hjerneskade. Ét barn eller en ung kan være registreret med flere diagnosetyper samtidigt.

I forbindelse med definition og målgruppeinddeling af de forskellige typer af funktionsnedsættelser er der anvendt en række kilder, som er angivet i prioriteret rækkefølge i Tabel 8.10.

Tabel 8.10

Litteratur til definition og målgruppeinddeling af funktionsnedsættelser

Social- og Boligstyrelsen (2023). *Voksenudredningsmetoden: Version 2.0. Metodehåndbog*. Odense: Social- og Boligstyrelsen. Lokaliseret på: <https://www.sbst.dk/udgivelser/2024/metodehaandbog-til-vum-20>.

Social- og Ældreministeriet (2022). *Socialpolitisk Redegørelse 2021*. København: Social- og Ældreministeriet. Lokaliseret på: <https://sm.dk/publikationer/2022/maj/socialpolitisk-redegoerelse-2021>.

Sundhedsstyrelsen (2020). *Anbefalinger for tværsektorielle forløb for voksne med erhvervet hjerneskade: apopleksi og transitisk cerebral iskæmi (TCI) - traume, infektion, tumor, subarachnoidalblødning og encephalopati*. København: Sundhedsstyrelsen. Lokaliseret på: <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2020/Anbefalinger-for-tvaersektorielle-forloeb-for-voksne-med-erhvervet-hjerneskade>.

Sundhedsstyrelsen (2020). *Behandling af autismespektrumforstyrrelser hos børn og unge: National klinisk retningslinje*. København: Sundhedsstyrelsen. Lokaliseret på: <https://www.sst.dk/da/nyheder/2020/anbefalinger-om-behandling-af-autisme-hos-boern-og-unge-er-sendt-i-hoering>.

Sundhedsstyrelsen (2021). *Udredning og behandling af ADHD hos børn og unge: National klinisk retningslinje*. København: Sundhedsstyrelsen. Lokaliseret på: <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2021/nkr-adhd-hos-boern-og-unge>.

Benjaminsen, L. (2018). *Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet: Samfundsøkonomiske aspekter*. København: VIVE. Lokaliseret på: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/socialt-udsatte-borgeres-brug-af-velfaerdssystemet-6999/>.

Mortensen, N. P., Andreasen, A. G. & Tegtmejer, T. (2020). *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København: VIVE. Lokaliseret på: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/uddannelsesresultater-og-moenstre-for-boern-og-unge-med-funktionsnedsaettelser-15314/>.

9 Litteraturliste

Bekendtgørelse af barnets lov, LBK nr. 890 af 19/06/2024. *Barnets lov*. Lokaliseret 5/12-24 på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/890>.

Clausen, T. (2020). *DPQ-Arbejdspladsskema: Nationale referencetal*. København: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.

Dahler-Larsen, P. (2008). *At fremstille kvalitative data*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Edmondson, A. C. (1999). Psychological Safety and Learning Behavior in Work Teams. *Administrative Science Quarterly*, 44(2), s. 350-383.

Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5), s. 581-586.

Lausten, M., Iversen, K. & Andreassen, A. G. (2023). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023*. København: VIVE.

Liversage, A., Kildemoes, M. W. & Tønnesen, S. G. (2024). *Forebyggelse af magtanvendelser på botilbud – Evaluering af implementering af metoden LA2U på botilbud for mennesker med udviklingshæmning: Hovedresultater*. København: VIVE. Lokaliseret 19/12-24 på: https://www.vive.dk/media/pure/qz558bbz/26220164?utm_source=chatgpt.com.

Lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om opkrævning af underholdsbidrag, LOV nr. 680 af 11/06/2024. *Voksenansvarsloven*. Lokaliseret 5/12-24 på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/680>.

Newton, R. R., Litrownik, A. J. & Landsverk, J. A. (2000). Children and youth in foster care: Disentangling the relationship between problem behaviors and number of placements. *Child Abuse & Neglect*, 24(10), s. 1363-1374.

SDQ.dk (u.å.). *SDQ normtal for 11-17 årige*. Lokaliseret 19/12-24 på: <http://sdq.dk/wp-content/uploads/2019/12/SDQ-normtal-for-11-17-%C3%A5rige.pdf>.

Social- og Boligstyrelsen (2024). *Anbefalinger om skånsomme skift i anbringelsen* (1. udgave). Odense: Social- og Boligstyrelsen.

Social- og Boligstyrelsen (u.å.a). *Demografi (størrelse) - børn og unge* [tabel; Målgruppe/fokus område: Anbragte børn og unge; Fordeling: Køn og år; Køn: Dreng, pige]. Odense: Social.dk. Lokaliseret 5/12-24 på: <https://www.social.dk/data/databank/data-om-borgere/demografi-stoerrelse-boern-og-unge>.

Social- og Boligstyrelsen (u.å.b). *Demografi (størrelse) - børn og unge* [tabel; Målgruppe/fokus område: Anbragte børn og unge; Fordeling: Alder og år; Alder: 6-11 år, 12-17 år]. Odense: Social.dk. Lokaliseret 5/12-24 på: <https://www.social.dk/data/databank/data-om-borgere/demografi-stoerrelse-boern-og-unge>.

Social- og Boligstyrelsen (u.å.c). *Udfordrende adfærd*. Odense: Social- og Boligstyrelsen. Lokaliseret 13/12-2024 på: <https://www.social.dk/boern-og-unge/udviklingshaemning/viden-og-temaer/udfordrende-adfaerd>.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet (2024). *Socialpolitisk Redegørelse 2023*. København: Social-, Bolig- og Ældreministeriet.

Social- og Indenrigsministeriet (2020). Udmøntning af Udviklings- og Investeringsprogrammerne for 2021. København: Social- og Indenrigsministeriet.

Social- og Ældreministeriet (2022). Strategi for Udvikling af den Sociale Indsats. København: Social- og Ældreministeriet.

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.sbst.dk